



**Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija
Politikos mokslų katedra**

IGNAS PETRAUSKAS

**Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos konfliktą poveikis JAV įtakai
Sirijoje ir kaimyninėse valstybėse**

Bakalauro baigiamasis darbas
Studijų programa: Tarptautiniai santykiai
Studijų kryptis: Politikos mokslai

Darbo vadovas
Doc. Dr. Giedrius Česnakas

Vilnius, 2018

**Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija
Politikos mokslų katedra**

IGNAS PETRAUSKAS

**Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos konfliktą poveikis JAV įtakai
Sirijoje ir kaimyninėse valstybėse**

Bakalauro baigiamasis darbas
Studijų programa: Tarptautiniai santykiai
Studijų kryptis: Politikos mokslai

Recenzentas

Vadovas

2018-01-

Doc. Dr. Giedrius Česnakas

2018-01-08

Darbas skaitmenine forma priimtas

Darbą parengė

143 būrio kariūnas

Ignas Petrauskas

2018-01-08

2018-01-08

Vilnius, 2018

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija

Politikos mokslų katedra

Ignas Petrauskas

(Studijuojančiojo vardas ir pavardė)

Tarptautiniai santykiai

(Studijų programa)

BAIGIAMOJO DARBO (PROJEKTO)

SAŽNINGUMO IR ATITIKTIES DEKLARACIJA

2018-01-08

(Data)

Patvirtinu, kad parengtas baigiamasis darbas (projektas) tema „Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos konfliktą poveikis JAV įtakai Sirijoje ir kaimyninėse valstybėse“, patvirtintas 20__ metų _____ d. Akademijos viršininko įsakymu Nr. _____,

yra parengtas savarankiškai ir niekada nebuvo pateiktas atsiskaityti LKA arba kitoje mokslo ar mokymo institucijoje.

Šiame darbe (projekte) pateikta medžiaga nėra plagijuota. Visi šiame darbe panaudoti informacijos šaltiniai yra cituojami ir įtraukti į literatūros sąrašą.

Kitų asmenų indėlio į parengtą baigiamąjį darbą (projektą) nėra. Jokių piniginių sumų už šį darbą niekam nesu sumokėjęs (-usi).

Renkant ir įvertinant medžiagą ir rengiant baigiamąjį darbą (projektą) mane konsultavo mokslininkai ir specialistai: _____

Darbo (projekto) vadovas _____ Doc. Dr. Giedrius Česnakas

(parašas)

Darbas atitinka keliamus kvalifikacinius reikalavimus ir gali būti ginamas

Darbas negali būti ginamas. Priežastys

Darbo autorius _____

(parašas)

(vardas ir pavardė, įrašyti ranka)

Turinys

Santrauka	5
Summary.....	7
Įvadas.....	9
1. Neoklasikinis realizmas užsienio politikos aiškinime.....	12
2. JAV įtaka, siekiai ir veiksmai Sirijoje prieš ir po Rusijos Federacijos išitraukimą.....	16
2.1 JAV įtaka prieš ir po Rusijos Federacijos išitraukimo	16
2.2 Jungtinių Amerikos Valstijų siekiai ir veiksmai Sirijoje	26
2.2.1 JAV tikslai Sirijoje.....	27
2.2.2 JAV veiksmai siekiant įgyvendinti tikslus Sirijoje.....	31
3. Rusijos Federacijos siekiai ir veiksmai Sirijoje.....	39
3.1 Rusijos Federacijos tikslai Sirijoje	40
3.2 Rusijos Federacijos veiksmai siekiant tikslų Sirijoje	43
3.3 Rusijos Federacijos pozicijos Jungtinių Tautų rezoliucijų Sirijos klausimo atžvilgiu	52
3.4 Rusijos Federacijos poveikis JAV įtakos kaitai.....	62
Išvados.....	65
Literatūros sąrašas	68

Petrauskas, I. (2018). Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos konfliktą poveikis JAV įtakai Sirijoje ir kaimyninėse valstybėse / Tarptautinių santykių bakalauro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. G. Česnakas. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Politikos mokslų katedra.

Santrauka

Norint identifikuoti galių balansą pasaulyje, yra svarbu iširti Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos pilietinį karą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų įtakai Sirijoje bei jos kaimynystėje. Vidinis Sirijos konfliktas kilęs dėl Arabų Pavasario sudarė palankias sąlygas įsikurti gausioms teroristinės organizacijos Daesh pajėgoms valstybės teritorijoje. Pats regionas, kuriame įsikūrusios valstybės, yra strategiškai svarbus dėl gausių gamtinių išteklių ir dėl jo padėties politiniame žemėlapyje. Siekdami didinti savo politinę galią pasaulyje Vašingtonas ir Maskva išsikėlė paralelius tikslus – kovoti su augančia tarptautine teroristinės organizacijos Daesh grėsme, ją sunaikinant Sirijoje ir stabdant jos potencialų augimą, atsverti viena kitos galių valstybėje ir jos kaimynystėje taip plečiant savo įtakos sferas. Dar prieš išitraukdama į pilietinį karą koviniais veiksmais Rusijos Federacija jame palaikė Sirijos režimą tarptautinėje arenoje teikdama paramą ir JT Saugumo Tarybos posėdžiuose, o tuo tarpu Jungtinės Amerikos Valstijos savo paramą teikia prieš režimą kovojančioms opozicinėms grupėms ir siekia įvesti sankcijas Damaskui, o tokia politinė valstybių akistata buvo stebima Šaltojo karo metais. Vašingtono siekis kovoti ir su Daesh ir su Sirijos režimu palieka terpę plėstis Rusijos įtakai regione, kurią ji sėkmingai ir išnaudoja.

Darbe tirama Jungtinių Amerikos Valstijų įtakos kaita Sirijoje bei kaimyninėse jai valstybėse po to kai Rusijos Federacija išitraukė į kovinius veiksmus Sirijos pilietiniame kare 2015 metais. Pagrindinis darbo tikslas yra įvertinti kokį poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų įtakai turėjo Rusijos Federacijos išitraukimas į Sirijoje vykstantį konfliktą. Darbe iškeliamas ginamasis teiginys – Rusijos Federacijos išitraukimas į Sirijos konfliktą padarė neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijoje bei kaimyninėse valstybėse. Darbe iškelti uždaviniai siekia atskleisti neoklasikinio realizmo teorijos galimybes aiškinti valstybių kovą dėl įtakos, palyginti kokią įtaką Sirijoje turėjo Vašingtonas iki ir po Rusijos išitraukimo į pilietinį karą; iširti Rusijos bei Jungtinių Amerikos Valstijų tikslus, veiksmus Sirijoje ir jų pasekmes; įvertinti kokį poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų įtakos kaitai turėjo Rusijos Federacijos veiksmai Sirijoje ir

aplinkinėse valstybėse. Siekiant įgyvendinti uždavinius, darbe taikomi dokumentų analizės, procesų atsekimo, aprašomasis, lyginamasis metodai. Darbą sudaro įvadas, trys dalys, pirmojoje apžvelgiama neoklasikinio realizmo teoriją tarptautiniuose santykiuose, antrajoje atskleidžiama Jungtinių Amerikos Valstijų įtaka regione iki ir po Rusijos įsitraukimo į Sirijos pilietinį karą, taip pat identifikuojami JAV siekiai, veiksmai ir atoveiksmai Sirijoje. Trečiajame skyriuje analogiškai nustatomi Rusijos Federacijos tikslai, veiksmai jų įgyvendinimui bei pasekmės drauge apžvelgiant išskirtinį Rusijos tiekiamą paramą Sirijai Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje, bei įvertinant kokį poveikį turėjo Rusijos Federacijos veiksmai Vašingtono įtakai. Darbas baigiamas išvadamis apibendrinant tyrimo rezultatus.

Tyrimo išvadose pažymima, kad ginamasis teiginys pasitvirtina – Rusijos Federacijos įsitraukimas į Sirijos pilietinį karą padarė neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijoje bei kaimyninėse jai valstybėse. Rusijos sėkmingai išnaudodama Jungtinių Amerikos Valstijų politinių sprendimų ir veiksmų spragų plotmę didina bendradarbiavimą su Sirija ir kaimyninėmis jai šalimis taip augindama savo pačios įtaką teritorijoje, augina politinę ir perima įrankį galinti formuoti valstybių vidinę bei užsienio politiką ateityje.

Reikšminiai žodžiai: Rusijos Federacija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Sirija, įtaka.

Petrauskas, I. (2018). The impact of the Russian Federation's involvement in the Syrian conflict on the US influence in Syria and its neighboring countries / Final bachelor's thesis in International relations. Supervisor assoc. prof. dr. G. Česnakas. Vilnius: Department of Political science, The General Jonas Žemaitis Military Academy of Lithuania.

Summary

In order to identify the balance of power in the world, it is important to examine the impact of the Russian Federation's involvement in the Syrian civil war on the political influence of the United States of America in Syria and its neighborhood countries. The internal Syrian conflict started following by the Arab Spring had created favorable conditions for the establishment of a large number of terrorist organization Daesh forces in the territory of the country and the geographic region in which the state is located is strategically important due to its abundant natural resources and its location on political map. In an effort to increase their political power, Washington and Moscow have set parallel goals – to combat the growing threat of the Daesh terrorist organization by destroying it in Syria and curbing its potential growth, counterbalancing the power of each other in the state and its neighborhood, thereby expanding their sphere of influence. Even before engaging in civil war, the Russian Federation supported the Syrian regime on the international scene by providing support in the UN Security Council meetings, while the United States was providing its support to opposition groups fighting against the regime and was seeking to impose sanctions on Damascus, and last time such political confrontation has been seen during a Cold War. Washington's ambition to fight both Daesh and the Syrian regime leaves room for the expansion of Russia's influence in the region, which it is successfully exploiting.

The thesis examines the influence of the United States in Syria and its neighboring states after the Russian Federation became involved in the fighting in Syria's civil war in 2015. The aim of this study is to assess the impact on the political influence of the United States that the Russian Federation has had after involvement in the ongoing conflict in Syria. Defensive statement in the thesis is – the involvement of the Russian Federation in the Syrian conflict has had a negative impact on the political influence of the United States in Syria and its neighboring countries. The tasks set forth in the work seek to reveal the possibilities of the neoclassical realism theory to explain the struggle of states for influence

and political power, compare the influence Washington has had on Syria before and after Russia's engagement in civil war, to investigate the goals, actions and reactions of Russia and the United States in Syria, and to investigate what impact for the political influence of United States on Syria Russian Federation has had. In order to fulfill the tasks, descriptive –analytic, process tracing, comparison, document analysis methods are applied. The thesis consist of introduction, three empirical sections: first – reviewing the theory of neoclassical realism in international relations, second – reviewing the influence of the United States in the region before and after Russia's involvement in the Syrian civil war and identifying goals and outcomes of United States actions in Syria. In the third section – identification in analogous way of Russia's goals, actions and outcomes while reviewing Russia's intensive support to Syria in the United Nations Security Council and evaluation of Russian Federation impact on the Washington's influence in Syria. The thesis is finished with conclusions.

The conclusions of the study indicate that the defensive statement is confirmed – the involvement of the Russian Federation in the Syrian civil war has had a negative impact on the political influence of the United States in Syria and its neighboring states. Russia's successful use of the gaps in the political decisions and actions made by the United States increases cooperation with Syria and its neighboring states thus raising its own influence on the territory grow and take over political tool capable of forming an inner and foreign policy of the states in the future.

Keywords: Russian Federation, United States of America, Syria, influence.

Įvadas

Temos aktualumas. Siekiant nustatyti galių pasiskirstymą pasaulyje, svarbu iširti Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos pilietinį karą poveikį JAV įtakai regione. 2011 m. prasidėjus Arabų Pavasariui, išsižiebė ir Sirijos pilietinis karas, kuris vis dar tęsiasi ir 2018 m., o daugiausiai grėsmės tarptautiniam saugumui keliančios teroristinės organizacijos Daesh gausios pajėgos buvo įsikūrusios būtent Sirijos teritorijoje.

Šio konflikto metu, JAV ir Rusija Sirijoje išsikėlė panašius pagrindinius tikslus – kovoti su augančia tarptautine Daesh terorizmo grėsme, ją likviduojant Sirijoje ir taip stabdant jos plitimą bei atsverti viena kitos galią Sirijoje ir valstybėse aplink Siriją, kadangi šis geografinis regionas yra strategiškai svarbus dėl gamtinių resursų ir regiono padėties politiniame žemėlapyje, tačiau po Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos pilietinį karą tiesioginiais koviniais veiksmais, regimas susidūrimas tarp dviejų valstybių interesų, remiant skirtingas puses. JAV atskirdama Daesh nuo kitų regione veikiančių opozicinių Sirijos prezidento Bašaro al-Asado režimui grupių, kurių daliai tiekia paramą – ginkluotę, techniką bei žvalgybinę informaciją, kai tuo tarpu Rusija visas konflikte dalyvaujančias gruputes laiko vienodai keliančias grėsmę regiono stabilumui, sudaro akistatą kuri buvo stebima Šaltojo karo metais.

Rusijos veiksmai remia Sirijoje vyruojanti režimą, o JAV, teikdama paramą opozicinėms režimui grupuotėms bei bandydama išnaudoti JT Saugumo Tarybos sankcijų įvedimo įrankį, Damaskui demonstruoja siekį pašalinti B. A. Asado režimą. Rusija remia Sirijos režimą skatindama valstybių tarpusavio bendradarbiavimo augimą, bei demonstruoja kitoms regione esančioms šalims Rusijos, kaip sąjungininkės patikimumą. Tuo tarpu Vašingtonas, bandydamas laviruoti tarp kovos su Daesh ir B. A. Asado režimu, patenka į sudėtingą situaciją, kurios metu priimdamas sprendimus sudaro palankias sąlygas Rusijos įtakos regione augimui. Po 2015 m. matomas Rusijos Federacijos įtakos augimas regione ir gerėjantys santykiai su aplinkinėmis Sirijai valstybėmis verčia JAV imtis priemonių, siekiant neprarasti įtakos regione, tačiau augantis Rusijos bendradarbiavimas su Turkija, Iranu, Sirija slopina turėtą JAV įtaką. Darbe siekiama aprašyti JAV politinės įtakos situaciją Sirijoje bei kaimyninėse jai valstybėse prieš Rusijos intervenciją, atskleisti Vašingtono ir Maskvos siekius regione, iširti kokiomis priemonėmis pastarosios valstybės siekia tikslų įgyvendinimo, bei įvertinti kokį poveikį JAV įtakai regione turi Rusijos Federacijos išitraukimas į Sirijos pilietinį karą.

Ši tema yra nauja, todėl nėra plačiai išnagrinėta mokslinėje literatūroje, tačiau analitinių straipsnių ir strateginių apžvalgų gausa leidžia lyginamuoju bei šaltinių analizės metodu, nuodugniai atlikti tyrimą taip pat remiantis valstybių vadovų, bei kitų aukšto rango pareigūnų, oficialiomis kalbomis ir viešai prieinamais dokumentais.

Tyrimo problema. Jungtinių Amerikos Valstijų įtakos kaita Sirijoje ir kaimyninėse jai valstybėse po Rusijos Federacijos ištraukimo į kovinius veiksmus Sirijos pilietiniame kare 2015 metais.

Ginamasis teiginys. Rusijos Federacijos ištraukimas į Sirijos konfliktą padarė neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijoje bei kaimyninėse valstybėse.

Darbo tikslas. Įvertinti Rusijos Federacijos ištraukimo į kovinius veiksmus Sirijos pilietiniame kare poveikį JAV įtakai Sirijoje ir kaimyninėse valstybėse.

Uždaviniai:

1. Atskleisti neoklasikinio realizmo teorijos galimybes aiškinti valstybių kovą dėl įtakos.
2. Palyginti Jungtinių Amerikos Valstijų įtaką Sirijoje nuo Arabų Pavasario ir po Rusijos Federacijos ištraukimo į konfliktą koviniais veiksmais.
3. Ištirti Rusijos Federacijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų tikslus ir veiksmus Sirijoje bei jų pasekmes.
4. Įvertinti Rusijos Federacijos poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų įtakos kaitai Sirijoje ir jos kaimyninėse šalyse.

Metodai: Darbe taikomi dokumentų analizės, procesų atsekimo, aprašomasis, lyginamasis metodai. Dokumentų analizės metodas yra naudojamas su tikslų analizuoti valstybių saugumo strategijas ir koncepcijas identifikuojant aspektus remiančius kovos dėl įtakos Sirijoje elementus taip pat įvertinti viešas bei oficialias valstybių politinio elito, o tuo pačiu ir šalių nuostatas konkrečiais klausimais. Procesų atsekimo metodas naudojamas siekiant nustatyti kokius atoveiksmius turėjo konkretūs valstybių veiksmai politinėje arenoje ir kaip tai atsiliepė jų politinės galios svertams. Aprašomasis metodas naudojamas pateikiant tyrimo teorinę ir empirinę dalis su tikslu atskleisti teorijos taikymą esančiuose įvykiuose. Lyginamasis metodas pasitelkiamas siekiant ištirti, nustatyti ir identifikuoti Jungtinių Amerikos Valstijų ir Rusijos Federacijos vykdomos politikos atoveiksmių įtakos kaitą Sirijoje ir kaimyninėse jai valstybėse.

Literatūros apžvalga. Darbe, teorinė dalis bus grindžiama neoklasikinio realizmo pradininko, Gideon Rose „Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy“ (1998 m.), Jeffrey W. Taliaferro, Steven E. Lobell, ir Norrin M. Ripsman veikalu „Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy“ (2009 m.), darbais, taip pat politinės klasikinio realizmo teorijos tėvu laikomo Hans J. Morgenthau, „Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace“ (1978 m.) darbu. Darbe analizuojant Rusijos Federacijos, Jungtinių Amerikos Valstijų tikslus ir veiksmus Sirijoje bei kaimyninėse jai valstybėse, naudojamosi Rusijos Federacijos nacionaline saugumo strategija, aukšto rango pareigūnų, tokių, kaip prezidentai, ministrai pirmininkai, gynybos ministrai, kalbomis ir oficialiais pareiškimais žiniasklaidai, Užsienio Reikalų Ministerijų oficialiais puslapiais, kuriuose rinkta medžiaga iš transkribuotų konferencijų, bei valstybių vadovų susitikimų. Tiriant ar Rusijos Federacija imasi veiksmų tarptautinėje arenoje remtasi Jungtinių Tautų dokumentų duomenų baze, oficialiai prieinamais nutarimais ir statistiniais duomenimis iš šių šaltinių. Atliekant tyrimą naudotasi „Taylor and Francis Group“, EBSCO, JSTOR duomenų bazėmis renkant strategines apžvalgas, periodinius analitinius žurnalus, mokslinius darbus susijusius su darbo objektu ir iš „Brookings“, „CSIS“, „Atlantic Council“, „Carnegie institution“ bei kitų šaltinių.

Darbo struktūra. Darbas pradedamas įvade apžvelgiant temos aktualumą, aprašant situaciją Sirijoje bei apžvelgiant priežastis, dėl kurių Rusijos Federacija įsitraukusi į karą daro poveikį JAV įtakai Sirijos regione. Tyrimą sudaro trys skyriai. Empirinės dalies pradžioje aprašoma kaip taikoma teorija, apžvelgiant neoklasikinio realizmo teoriją tarptautiniuose santykiuose, kokie yra esminiai jos teiginiai, kaip ji bus pritaikoma darbe bei išskiriant sisteminius veiksniai. Tyrimą tesiu atskleidžiant JAV politinę įtaką Sirijoje ir jos kaimyninėse šalyse bei palyginant JAV turėtą įtaką Sirijoje nuo Arabų Pavasario ir po Rusijos Federacijos įsitraukimo į konfliktą koviniais veiksmais. Šiame skyriuje taip pat sieksiu identifikuoti ir įvardinti JAV tikslus, veiksmus bei jų atoveiksmius JAV politinei galiai Sirijoje ir jos kaimyninėse valstybėse. Trečiajame empirikos skyriuje, siekiu analogiškai nustatyti kokių tikslų Sirijoje turi Rusijos Federacija ir kaip siekia jų įgyvendinimo bei apžvelgiu išskirtinį Rusijos Federacijos Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje Sirijai tiekiamos apsaugos atvejį bei įvertindamas kokį poveikį turėjo Rusijos Federacijos veiksmai JAV įtakai. Darbas yra užbaigiamas išvadomis, kuriose apibendrinami tyrimo rezultatai.

1. Neoklasikinis realizmas užsienio politikos aiškinime

Siekiant nustatyti Rusijos Federacijos įsitraukimo į Sirijos pilietinį karą, poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) įtakai Artimuosiuose Rytuose, remiamasi Gideon Rose, 1998 m. "Neoclassical realism and theories of foreign policy"¹ darbe minima neoklasikinio realizmo teorija. Žvelgdamas pro šios teorijos prizmę ir pagal jos aiškinimą analizuodamas valstybių veiksmus, sieksiu nustatyti, kaip galios yra pasiskirstę pasaulyje ir ar Rusijos Federacija, įsitraukusi į Sirijos pilietinį karą, padarė poveikį JAV įtakai Sirijoje ir kitose regiono valstybėse.

Neoklasikinis realizmas skiriasi nuo Hanso Joachimo Morgenthau realizmo teorijos, kuri paremta galios ir saugumo siekimu, bet kokia kaina.² Realizmas netiki vieno bendro ir taikaus pasaulio idėja, kadangi nežinoma kas po dešimtmečio gali tapti grėsme, todėl idėja, kad galios niekada nebus per daug, puikiai atsispindi H. J. Morgenthau sukurtoje teorijoje. Sukūręs šešių pagrindinių realizmo principų idėją,³ H. J. Morgenthau teigia, kad pati politika, kaip ir visuomenė yra valdoma idėjų, kurios yra žmogaus prigimtyje, pagrindinis siekis yra gauti kuo daugiau galios, kuri yra laikoma universaliu vardikliu. Realizmas pripažįsta moralines idėjas, tačiau neleidžia jų iškelti aukščiau šalies politinių siekių.⁴ Apibendrinant, ši tarptautinių santykių politikos teorija filtruoja intelektualinę bei emocinę būsenas politikos klausimų sprendimuose, kadangi svarbiausias politinio žaidėjo tikslas – galia.

Gideon Rose neoklasikinio realizmo teorija kreipia dėmesį į šalių tarpusavio bendravimą bei sąveiką, skirdama mažiau dėmesio į objektų vidinę politiką, kurią tiria neorealizmas kilęs iš H.J Morgenthau idėjų. Neorealizmas kalba apie struktūrą, o ne strategijas, kuriomis siekiama gauti norimą rezultatą. Kenneth Neal Waltz aprašyta tarptautinė sistema siekia pašalinti trūkumus kuriuos įžvelgia klasikiniame H. J. Morgenthau realizme, tačiau neorealizmo teorijai valstybių užsienio politikos tyrimas yra

¹ Gideon Rose, „*Neoclassical realism and theories of foreign policy.*“, World politics 51.01 (1998): p. 144-172

² Oliver Jütersonke, „*Morgenthau, Law and Realism*“, Cambridge University Press, 2010-08-19, p. 9-19

³ Hans J. Morgenthau, „*Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*“, Fifth Edition, Revised, (New York: Alfred A. Knopf, 1978,) p. 4-15. <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/morg6.htm>

⁴ Žiūrėti 3 išnašą

per sudėtingas, todėl Gideon Rose išskiria keturias grupes kurios tiria užsienio politiką. Tai vidinės politikos, puolamojo realizmo, gynybinio realizmo bei neoklasikinio realizmo.⁵

Vidinės politikos grupės teorija (Innenpolitik) teigia, kad valstybės užsienio politika yra tiesiogiai kylanti iš valstybės vidinės politikos. Ekonominė, politinė sistemos, kultūra yra keli faktoriai kurie nulemia kuria linkme veiks valstybės užsienio politika. Gideon Rose įžvelgia tai, kad vidinės politikos teorijos šalininkai nesugeba paaiškinti, kodėl valstybės, kurios turi panašius vardiklius vis dėl to elgiasi skirtingai, arba atvirkščiai – šalys su visiškai skirtingomis ideologijomis geba bendradarbiauti.⁶

Puolamojo, arba kitaip agresyviojo realizmo teorija,⁷ kalba apie tai, kad valstybės stengiasi pasiekti bei užtikrinti maksimalų saugumo lygį. Tokių valstybių elgesį jis vadina įsitempusių valstybių varžymusi dėl pozicijos anarchinėje sistemoje. Ši teorija anot Gideon Rose taip pat turi trūkumą, kuris nepaaiškina dėl ko valstybės neretai elgiasi priešingai jos skelbiamai idėjai bei tokių politinių žaidėjų chameleonų atsiradimą.⁸

Gynybinis realizmas,⁹ trečioji teorijos grupė, teigia, kad šalys gyvendamos anarchinėje sistemoje gali susidurti su grėsmėmis iš išorės, kuomet veikia dviejų galių susidūrimai ir neracionalių veiksnių dėka, viena iš valstybių gali iššaukti smurto proveržį, tačiau visumoje kalba apie valstybių taikų atsaką į išorinius veiksnius. Neoklasikinio realizmo teorija, kuri yra parėmusi neorealizmo bei klasikinio realizmo teorijų pozityvius bruožus, nepalaiko idėjos, kad valstybės pagrindinis tikslas yra saugumas.¹⁰ Teorija teigia, kad valstybės naudoja savo galias su tikslu paveikti tarptautinę sistemą bei palenkti ją veikti valstybės labui bei jos tikslų įgyvendinimui. Priešingai nuo ankstesnių teorijų, kurios skiria didelį dėmesį vidinei politikai, neoklasikinis realizmas įtraukia ją į tarptautinės politikos veiksnį su tikslu gauti tikslesnį valstybės elgesio paaiškinimą.

Neoklasikinis realizmas taip pat yra aiškinamas Jeffrey W. Taliaferro, Steven E. Lobell, ir Norrin M. Ripsman veikale „Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy”.¹¹ Darbe teigiama, kad neoklasikinis realizmas yra „santykių tarp valstybės ir

⁵ Gideon Rose, „*Neoclassical realism and theories of foreign policy.*“, World politics 51.01 (1998): p. 148-151

⁶ Ten pat, p. 148

⁷ Ten pat, p. 148-149

⁸ Žiūrėti 6 išnašą

⁹ Ten pat, p. 149-150

¹⁰ Ten pat, p. 151

¹¹ Jeffrey W. Taliaferro, Steven E. Lobell, ir Norrin M. Ripsman, „*Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy*“, Niujorkas, 2009 m. p. 1-41.

visuomenės kompleksas, kaip teigiama klasikiniame realizme, bet neaukojant pagrindinio supratimo apie sisteminius apribojimus ir galimybes, nustatytas neorealizme.¹² Neoklasikiniame realizme valstybė yra esminis žaidėjas tarptautiniuose santykiuose, tačiau svarbu pabrėžti tai, kad valstybė yra tiek stipri kiek ją supantis faktoriai: „išorės grėsmės, valstybės vidinės politinės įtakos kovos tarp lyderių, socialinis ryšys, legitimios valdžios atsparumas prieš galimus sukilimus bei sisteminių išorės spaudimą.“¹³

Neoklasikinio realizmo politinėje teorijoje išskiriami nepriklausomasis, įsiterpiantis ir priklausomasis kintamieji siekiant nustatyti unikalius valstybių elgsenos motyvus bei priežastis. Ši teorija teigia, kad sistemos tiesiogiai paveikti negalima, tol kol nėra įtraukiamas įsiterpiantis kintamasis, kuris apima valstybių užsienio politikos keliamus tikslus ir siekius, kurie formuojami pagal valstybių lyderių pasaulio suvokimą. Politinės galios pasiskirstymą apima nepriklausomas kintamasis,¹⁴ o priklausomas kintamasis yra nepriklausomo ir įsiterpiančio kintamųjų sąveikos rezultatas – valstybės vedama užsienio politika. Ši lygtis leidžia platesniu spektru analizuoti valstybių užsienio politiką ir nustatyti dėl kokių priežasčių valstybė elgėsi būtent taip.

Rašant apie augančią valstybės galią, svarbu paminėti ir tai, kad nuo vidinės politikos galios, sistemos stabilumo bei piliečių palaikymo, jos priimami sprendimai gali daryti didesnę įtaką ekspansinei šalies politikai. Matydami, kad valstybė A sugeba teikti pagalbą valstybei B, valstybės A piliečiai gali tai traktuoti, kaip stiprios valstybės ženklą ir stiprinti jos vidinę galią, o valstybės B gyventojai, kurie gaus pagalbą iš valstybės A gali pradėti spausti savo valdžią stiprinti santykius su pagalba teikiančia valstybe. Taip galutiniame rezultate bus pasiektas valstybės A užsienio politikos stiprinimo rezultatas, kadangi bus įgyta partnerė valstybė, per kurią bus galima plėsti savo įtakos sferas ir taip didinti savo pajėgumą tarptautinėje arenoje ir išnaudoti naujus resursus. Taip galima stebėti ir empiriškai paaiškinti šalies didesnius ekspansinės politikos rezultatus negu buvo tikėtasi.

Kadangi neoklasikinis realizmas apima platų spektrą išorės ir vidaus veiksnių, kurie lemia valstybės elgseną, yra sudėtinga nuspėti kaip tiksliai elgsis valstybė konfrontacijos ar krizės atveju, tačiau atsižvelgiant į nepriklausomus, įsiterpiančius ir priklausančius kintamuosius galima modeliuoti numanomus valstybių elgesio scenarijus. Ši tarptautinių santykių politikos teorija taip pat apima ir aktorių tarpusavio konkurencijos faktorių, kuris

¹² Ten pat p. 23

¹³ Ten pat p. 27-28

¹⁴ Ali Abdi Omar, „Is There Anything ‘New’ in Neoclassical Realism?“, 2013 m. vasario 13 d., www.e-ir.info/2013/02/13/is-there-anything-new-in-neoclassical-realism/

skatina valstybes konkuruoti įvairiose sferose siekiant auginti savo galią tarptautinėje arenoje.

Neoklasikinio realizmo taikoma sistema, kildinama iš klasikinio realizmo bei neorealizmo idėjų, papildoma istorijos, geopolitinės situacijos, kultūros spektrais kuriuos ištyrus galima atlikti vykdomos užsienio politikos analizę¹⁵ bei ištirti konkrečios valstybės elgesį konkrečiu atveju, todėl Rusijos Federacijos įsitraukimo į Sirijos konfliktą poveiki JAV įtakai regione problemą tirsiau remdamasis šia teorija. Rusijos Federacijos teikiama pagalba Sirijos režimui padeda didinti jos galią bei įtaką regione, parodant kitoms pasaulio valstybėms, kad ji yra pajėgi stovėti su savo sąjungininkais kovoje, stiprina vidinės politikos sferas demonstruodama savo piliečiams, jog yra stipri ir taip įgaudama daugiau palaikymo priimamiems sprendimams ateityje, yra tinkamas neoklasikinio realizmo teorijos aiškinamos politikos pavyzdys.

¹⁵ Žiūrėti 12 išnašą

2. JAV įtaka, siekiai ir veiksmai Sirijoje prieš ir po Rusijos Federacijos įsitraukimą

Jungtinės Valstijos jau ilgą laiką aktyviai veikia Sirijos bei kaimyniniame jai regione skatindama demokratizacijos procesus, bei kovodama su tarptautine terorizmo grėsme. Sirijoje prasidėjus neramumams, dėl agresyvių prezidento B. A. Asado režimo veiksmų prieš taikius protestuotojus Arabų Pavasario metu, JAV siekė kuo greičiau sustabdyti konfliktą, tuo pačiu plečiant savo politinę įtaką regione.

Prieš pradėdant tirti Rusijos Federacijos įsitraukimo į pilietinį karą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų įtakai Sirijai ir besiribojančioms su ja šalims, svarbu įvertinti Jungtinių Valstijų turėtą politinę galią regione bei Sirijos valstybėje. Šioje dalyje yra nagrinėjama politinės įtakos situacija nuo karą iššaukusio Arabų Pavasario bei apžvelgiama JAV padėtis regione jau po to, kai 2015 metų rudenį buvo pradėti pirmieji Rusijos Federacijos karinių oro pajėgų antskrydžiai Sirijoje drauge su Vašingtono iškeltais siekiais ir veiksmais kurių buvo imtasi jų realizavimui.

2.1 JAV įtaka prieš ir po Rusijos Federacijos įsitraukimo

Artimieji Rytai ilgus dešimtmečius buvo alinami karų, perversmų, o į regiono politinius reikalus įsitraukdavo ir užsienio valstybės. Įkvėptas Arabų Pavasario, 2011 m. prasidėjęs Sirijos pilietinis karas, trunkantis jau daugiau nei šešis metus, iššaukė ne tik vieną didžiausių XXI a. humanitarinių krizių, bet ir pakeitė supervalstybių įtaką Artimuosiuose Rytuose esančioms šalims, kurių pokyčio tarpe ir atsiduria Sirija, drauge su kaimyninėmis valstybėmis.

2008 m. Barakui Obamai laimėjus JAV prezidento rinkimus, teko tvarkytis su keblia politine situacija Artimuosiuose Rytuose, kurią sudarė Džordžo W Bušo ir jo administracijos priimti sprendimai. 44 JAV prezidentas¹⁶ pradėjo keisti jo pirmtako vestą politiką Artimuosiuose Rytuose. Po rugsėjo 11 įvykių, kuomet JAV paskelbusi karą terorizmui,¹⁷ o tuo pačiu siekė atnešti kraštui demokratiją, vykdė invaziją į Afganistaną ir Iraką, kurios metu valstybėse prasidėję kariniai veiksmai sukėlė ažiotažą tiek regione, tiek tarptautinėje arenoje sumažinusį Vašingtono įtaką. Vienas pavyzdžių - Gvantanamo

¹⁶ Barack Obama <https://www.presidentsusa.net/presyplist.html>

¹⁷ Richard Jackson, „*War on terrorism*“, Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/topic/war-on-terrorism>

kalėjimo žmogaus teisių skandalas¹⁸, kuomet kariai grubiai pažeisdami žmogaus teises kankino bei žemino kalinius, dažnai be preteksto suimdavo ir kalindavo vietinius gyventojus. Tokių veiksmų pasekmė - teroristų grupuotes papildė nauji kovotojai, kadangi regiono gyventojai lengviau pasidavė grupuočių skleidžiamai propagandai bei norėjo kovoti prieš sistemą, kuri niekina vietinių papročius bei elgiasi su jais žeminančiai. JAV pajėgos dėjo visas įmanomas pastangas: vykdė anskrydžius, pasitelkė specialiųjų operacijų karius, sąjungininkių šalių karinius vienetus, tačiau savo galutinio tikslo nepasiekė. Tai įrodė, kad jėga Artimuosiuose Rytuose nėra pagrindinis įrankis politinės galios auginimui.¹⁹ Tuometiniais savo veiksmais Afganistane, to nesiekdama, JAV sustiprino Talibano ir sumenkino savo įtaką regione.

Nepaisant paaukotų gyvybių bei beveik dešimtmetį trukusio karo pastangų įveikti terorizmą, siekdamas sušvelninti santykius regione, JAV prezidentas 2011 m. pradėjo išvedinėti savo pajėgas iš Afganistano²⁰. Tokiais veiksmais JAV pademonstravo, kad nepaisant jos turimos galios, ji nėra pajėgi plėsti savo tiesioginės įtakos Artimuosiuose Rytuose esančioms valstybėms.

Barakas Obama vedė JAV politiką Sirijos klausimu nuo pat konflikto pradžios, tačiau didžiąją dalį laiko buvo kalbama ir nesiimama konkrečių veiksmų. 2012 m. vasario mėnesio pranešime spaudai Sirijos klausimu, prezidentas teigė, kad „Asadas privalo nutraukti savo nusikaltimų ir žudymo kampaniją prieš savo tautą tuojau pat. Jis privalo pasitraukti ir leisti demokratijai įsigalioji nedelsiant.“²¹ Savo kalboje taip pat pabrėžė, kad valstybės vadovas, kuris savo valdžią įtvirtina pasitelkęs terorą – nevertas vadovauti šaliai. Prezidento teigimu Bašaras al-Asadas prarado legitimumą vadovauti šaliai ne tik piliečių, bet ir tarptautinės bendruomenės akyse. Savo kalbą B. Obama užbaigė primindamas Sirijos žmonėms, kad JAV, drauge su tarptautiniais partneriais, stovi išvien su jais ir Asado režimui turi ateiti galas. Šis pranešimas buvo išleistas kaip tik prieš pat Jungtinių Tautų (toliau JT) Saugumo Tarybos posėdžio balsavimą dėl rezoliucijos, kurią priėmus tiek Sirijos ginkluotosios, tiek oponuojančių sukilėlių pajėgos, privalėtų nutraukti kovinius veiksmus. Balsavimo metu 13 Tarybos valstybių narių pasisakė už, tačiau Rusija ir Kinija,

¹⁸ Guantánamo and Illegal Detention, www.amnestyusa.org/our-work/issues/security-and-human-rights/guantanamo

¹⁹ Asad Abukhalil, „US Intervention in the “Arab Spring”, 2012 m. rugpjūčio 28 d. <http://www.e-ir.info/2012/08/28/us-intervention-in-the-arab-spring/>

²⁰ Nichols, Michelle, „U.S. drawdown begins in Afghanistan“, Reuters, 2011 m. liepos 15 d. <https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-drawdown/u-s-drawdown-begins-in-afghanistan-idUSTRE76E26B20110715>

²¹ The White House office of the Press Secretary, „Statement by the President on Syria“, 2012 m., vasario 4 d. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/02/04/statement-president-syria>

esančios nuolatinėmis Saugumo Tarybos narėmis²², pasinaudojo veto teise ir ši rezoliucija neįsigaliojo.²³ Tiek Kinija, tiek Rusijos Federacija, papildydama viena kitą teigė, kad tokio tipo rezoliucija tik iššauktų destabilizaciją regione, suteiktų sukilėliams daugiau galios, neapsaugotų nuo galimų provokacijų ir tai būtų tiesioginis įsikišimas į Sirijos suverenitetą. Tai buvo jau ne pirmas kartas kuomet šios rytų bloko paveldo valstybės pasinaudoja veto teise ir sutrukdo rezoliucijos įsigaliojimui. JT atsakydamos į smurtinę Sirijos reakciją protestams, kurių metu žuvo daugiau nei du su puse tūkstančio asmenų²⁴, 2011 m. spalio 4 d. balsavo dėl sankcijų Sirijai įvedimo, tačiau rezoliucija nebuvo priimta nesutikus dviem nuolatinėms narėms.²⁵

Iki pat 2013 metų rugpjūčio 21 dienos, JAV planuose nebuvo idėjų naudoti jėgos prieš Asado režimą, tačiau po JT cheminių ginklų ekspertų atlikto tyrimo, kuomet buvo nustatyta, kad Sirijoje, prieš civilinius buvo panaudotas cheminis ginklas,²⁶ politika pasikeitė. Paskutinis cheminio ginklo panaudojimas buvo užfiksuotas 1988 metais, kuomet Sadamas Huseinas jį panaudojo Irano ir Irako kare, prieš kurdus.²⁷ Ban Ki-munas, Jungtinių Tautų generalinis sekretorius, teigė, kad tokį išpuolį galima laikyti karo nusikaltimu. Šis įvykis nusinešė daugiau nei 1 300 civilių gyvybes. 2013 m. rugpjūčio mėnesį, prezidentas B. Obama, kalbėjo, kad cheminio ginklo panaudojimas yra plonytė riba, kurią peržengus lauks rimtos pasekmės.²⁸ Apie galimą cheminių ginklų naudojimą JAV žvalgyba ovaliajam kabinetui buvo pranešusi ir anksčiau.²⁹ Dar birželio mėnesį pradėtas tyrimas buvo nuslopintas, o surinkti duomenys atmesti, kadangi jų požiūriu informacija nebuvo pakankamai patikima. Nepaisydama spaudimo iš sąjungininkių, JAV vedama politika buvo gana atsargi, o tai demonstravo politinės valios trūkumą, kurio dėka autoritetas arenoje krenta.

²² Permanent and Non-Permanent Members <https://www.un.org/en/sc/members/>

²³ „Security Council Fails to Adopt Draft Resolution on Syria as Russian Federation, China Veto Text Supporting Arab League’s Proposed Peace Plan“, 2010 m., vasario 4d., <https://www.un.org/press/en/2012/sc10536.doc.htm>

²⁴ Louis Charbonneau, „Russia, China veto U.N. resolution condemning Syria“, 2011 m. spalio 5d., www.reuters.com/article/us-syria-un/russia-china-veto-u-n-resolution-condemning-syria-idUSTRE7937M220111005

²⁵ „Russia and China veto draft Security Council resolution on Syria“, www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39935

²⁶ BBC, „Syria chemical attack: What we know“, rugsėjo 24 d. 2013 m. www.bbc.com/news/world-middle-east-23927399

²⁷ Frank Barnaby, „Iran-Iraq War: the use of chemical weapons against the Kurds.“, *Ambio* 17.6 (1988): p. 407-408.

²⁸ Bruno Tertrais, „Drawing red lines right.“, *The Washington Quarterly* 37.3 (2014): p. 7-24.

²⁹ Gareth Porter, „Chemical attacks in Syria: how US intel went wrong.“, *Middle East Policy* 23.3 (2016): p. 100-111.

Iškarto po tarptautinę bendruomenę pasklidusių žinių apie cheminio ginklo panaudojimą Sirijoje, B. Obama, drauge su demokratiniu pasauliu, kaltino Sirijos vyriausybę, tačiau tokiai politikai - jėgos naudojimui - nei kongresas, nei amerikiečiai nepritarė³⁰ ir jokių konkrečių veiksmų imtasi nebuvo. Tai leido įsikišti Rusijai ir perimti ankstesnę JAV rolę regione. B. Obamos administracija pademonstravo, kad nėra pajėgi vesti derybų nenaudojant jėgos, todėl šią galimybę išnaudojo Rusija³¹. Tai leido Rusijai sėkmingai vesti derybas dėl Sirijos cheminio ginklo programos nutraukimo, cheminių ginklų arsenalo bei juos aptarnaujančių padalinių, sunaikinimą ir galiausiai 2013 m. spalio 14 d. prisijungimą prie cheminių ginklų konvencijos, kurią yra pasirašę 190 pasaulio šalių.³² Taip buvo išvengta galimo JAV karinio atsako į nusižengimą tarptautinei teisei.³³ Taip dar kartą buvo sumenkinta JAV galia Sirijoje – Rusijos įtaka augo ne tik Sirijos kaimyninių valstybių, bet ir tarptautinės arenos akyse, kadangi buvo atliekami konkretūs bei sėkmingi veiksmai, kurie tuo pačiu metu gynė ir pačios Rusijos interesus regione.

Nepaisant to, kad JAV vedami veiksmai JT buvo atmesti dėl Rusijos ir Kinijos veto, 2012 m., remiantis šaltiniais, Barakas Obama pasirašė slaptą dekretą, kuris leido JAV remti sukilėlius veikiančius prieš Asado režimą,³⁴ tačiau ginkluotės neteiks. Bendra paramos suma siekia 25 milijonu JAV dolerių, kurie bus skirti nemirtinai (angl. non lethal) įrangai. Tai apsauginės priemonės (šalmi, neperšaunamos liemenės), radijo ryšio priemonės, palydovinės nuotraukos bei kita žvalgybinė informacija, naktinio matymo prietaisai ir visos kitos ekipuotės dalys, bei prietaisai kurie nėra skirti tiesiogiai naikinti priešą.³⁵ Tokiu būdu JAV galimai siekė padidinti savo įtaką regione, suteikdama paramą prieš režimą kovojančioms pajėgoms ir taip stengdamasi pakreipti Sirijos žmones bei kitas regiono šalis. Praėjus vos keliems metams JAV pradėjo remti ir regione veikiančias kurdų pajėgas.³⁶ Džonas Keris, buvęs JAV valstybės sekretorius, 2014 m., lankydamasis Indonezijos sostinėje, pareiškė, kad JAV pradeda remti regione prieš Daesh kovojančius

³⁰ Derek Chollet, „Obama’s Red Line, Revisited“, liepos 19 d. 2016 m.,

www.politico.com/magazine/story/2016/07/obama-syria-foreign-policy-red-line-revisited-214059

³¹ Colum Lynch, „To Assuage Russia, Obama Administration Backed Off Syria Chemical Weapons Plan“, 2017 m., gegužės 19 d., foreignpolicy.com/2017/05/19/to-assuage-russia-obama-administration-backed-off-syria-chemical-weapons-plan/

³² „Syria’s Accession to the Chemical Weapons Convention Enters into Force“

<https://www.opcw.org/news/article/syrias-accession-to-the-chemical-weapons-convention-enters-into-force/>

³³ Rule 74. Chemical Weapons https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule74

³⁴ Christine Chinkin, Freya Baetens, „Sovereignty, Statehood and State Responsibility“, Michael Byers „International law and the responsibility to protect“ p. 23-50.

³⁵ Louisa Loveluck, „What’s non-lethal about aid to the Syrian opposition?“, 2012 m. rugsėjo 20 d., foreignpolicy.com/2012/09/20/whats-non-lethal-about-aid-to-the-syrian-opposition/

³⁶ The Associated Press, „Defeating the Islamic State Group: The Battle for Kobani“, Matthew Lee And Robert Burns, „Kerry: ‘Irresponsible’ Not to Aid Kurds Against ISIS“ 2015 m.

kurdus, tiekdami jiems ginklus, amuniciją ir medicinos priemonę, kadangi to nedaryti būtų neatsakinga ir amoralu.³⁷ Savo kalboje jis taip pat minėjo suprantantis galimą Turkijos atsaką į valstijų veiksmus ir argumentavo tokį sprendimą siekiamybe sunaikinti Daesh. JAV laiko kurdus pačia stipriausia oponuojančia jėga Daesh teritorijoje, tačiau turkai juos laiko teroristais. Tokia susiklosčiusi situacija trukdys tolimesniam sklandžiam Turkijos – JAV bendradarbiavimui, o dėka šių trukdžių mažės ir įtaka regione.

Apibendrinant, JAV vedama politika Sirijos regione po Arabų Pavasario nebuvo sėkminga. Barako Obamos ir jo administracijos priimti sprendimai silpnino valstijų įtaką regione, paliktos spragos derybose leido jomis pasinaudoti Rusijos Federacijai sėkmingai jas užbaigti ir skleisti savo minkštąją galią, kol galų gale 2015 m. rugsėjo mėnesio pabaigoje, iki tol rėmusi B. A. Asado režimą tarptautinėje arenoje, perėjo prie tiesioginių karinių veiksmų – antiteroristinės kampanijos ir tariamų Daesh pozicijų bombardavimo Sirijos teritorijoje³⁸. Tai dar kartą parodė Sirijai ir kaimyninėms jai valstybėms, kad Vladimiro Putino vedama politika yra paremta veiksmis, ne tik diskusijomis ir toliau mažina JAV įtaką regione.

Rusijos parama Sirijos režimui buvo matoma nuo pat pilietinio karo pradžios, kuomet kelis kartus vetavo JT siūlomas sankcijas, perėmė derybų vairą dėl Sirijos įsitraukimo į cheminių ginklų konvenciją ir teikė politinę paramą Asado veiksmams. Maskva 2015 m. rugsėjo mėnesio pradžioje į Siriją išsiuntusi partiją šaunamųjų ginklų, granatsvaizdžių bei šarvuotų transporterių BTR-82A,³⁹ teigė taip remianti Sirijos kovą su terorizmu. To pačio mėnesio pabaigoje, rugsėjo 30d., Rusijos Federacijos Taryba patvirtino Rusijos prezidento, Vladimiro Putino, prašymą leisti Rusijos ginkluotosioms pajėgoms veikti už Rusijos teritorijos ribų.⁴⁰ V. Putinas šį sprendimą argumentavo kalbėdamas apie kovą su terorizmu teritorijoje, kur jis jau yra įsigalėjęs nelaukiant kol jis atkeliaus į Rusiją, taip pat priminė, kad pagal tarptautinę teisę, tai legalus atsakas į Sirijos prezidento pagalbos prašymą. Prasidėjus oro atakoms, pakilo Sirijos ginkluotojų bei į karą įsitraukusių Irano islamo revoliucijos gvardijos, pajėgų kovinė galia⁴¹, o tuo pačiu išaugo ir

³⁷ „Kerry: ‘Irresponsible’ Not To Aid ‘Valiant’ Kurds Against ISIS“, 2014m., spalio 20 d., washington.cbslocal.com/2014/10/20/kerry-irresponsible-not-to-aid-valiant-kurds-against-isis/

³⁸ BBC, „Russia joins war in Syria: Five key points“, 2015 m., spalio 1d., www.bbc.com/news/world-middle-east-34416519

³⁹ „Россия укрепила Башара Асада гранатометами и бэтээрами“, 2015m, rugsėjo 9d., <https://www.kommersant.ru/doc/2806541>

⁴⁰ „Совещание с членами Правительства“, 2015 m., rugsėjo 30d., kremlin.ru/events/president/news/50401

⁴¹ BBC, „Russia's Syrian bombing gives boost to Iran“, 2015 m., spalio 9d., www.bbc.com/news/world-middle-east-34479018

Irano politinė galia, kadangi bendradarbiavimas su Rusija Iranui ateityje gali atnešti daugiau laisvės veikti Artimuosiuose Rytuose. Irano aukščiausiasis lyderis Ali Chamenėjus, spalio 7 d., susitikimo su Revoliucinės Gvardijos laivyno vadovybe ir bendruomene metu,⁴² savo kalboje pabrėžė pavojus, kurie gali ištikti šalį jei ir toliau bus tęsiamos derybos su JAV, kadangi „jų teiginiai apie žmogaus teisių ir piliečių apsaugą yra visiškai beprasmiškai ir absurdiški“⁴³. Tęsdamas jis taip pat pridėjo, kad „didžiojo šėtono“⁴⁴ (JAV) siekis bendradarbiauti yra vedamas jų tikslo „infiltruotis“ į šalį per jos jaunimą ir taip daryti poveikį legitymiai valdžiai. Savo kalboje Irano lyderis pabrėžė, kad „tolimesnės derybos su JAV grįstų kelią jos infiltracijai į šalies ekonomines, kultūrinės, politines ir saugumo sferas“⁴⁵, taip pat „tokios derybos ne tik neturės pranašumo, bet taip pat sukels daugybę neigiamų padarinių“⁴⁶ Iranui. Atsižvelgęs į tokius Vladimiro Putino veiksmus ir jų atoveiksmius Sirijoje, galiu teigti, kad Rusijos padėtis Sirijos regione stiprėja, priešingai nei JAV.

Praėjus kelioms dienoms po anskrydžių Sirijoje, kuriuos atliko Rusijos oro pajėgos, spalio 2 d., spaudos konferencijos metu, B. Obama pasmerkė tokius Rusijos veiksmus, teigdamas, kad pagrindinė priežastis, kodėl Bašaras Al-Asadas vis dar valdžioje – Rusijos ir Irano parama režimui.⁴⁷ JAV prezidento teigimu, vienintelis būdas stabilizuoti padėtį Sirijoje, yra sudarant politines sąlygas Sirijos žmonėms pereiti prie kitos valdymo formos, kadangi po priimtų B. A. Asado sprendimų, jo reabilitacijai piliečių akyse per vėlu. Savo kalboje, JAV prezidentas teigė, kad tęsiant dabartinę Rusijos ir Irano politiką, kuria siekiama palaužti Sirijos piliečius, situacija nebus išspręsta, o tik dar labiau komplikuosis. Kritikuodamas Rusijos sprendimą atlikti oro atakas, B. Obama teigė, kad Rusijos, kaip ir kitų pasaulio šalių, interesas bei indelis siekyje įveikiant Daesh yra svarbus, tačiau pagrindinis skirtumas tarp Vakarų vedamos politikos – separavimo tarp Daesh ir vietinių sukilėlių trūkumas.

Iš JAV prezidento pasisakymų galima daryti išvadą, kad pagrindinis JAV siekis Sirijoje yra įveikti Daesh ir sudaryti sąlygas Sirijos piliečiams įveikti režimą. Skirtingi

⁴² The Office of the Supreme Leader, „*Ayatollah Khamenei: US Seeks to Infiltrate into Iran through Negotiations*“, 2015 m., spalio 7d., www.leader.ir/en/content/13735

⁴³ Žiūrėti 33 išnašą.

⁴⁴ Speech of Ruhollah Khomeini, „*American plots against Iran*“, 1979 m., lapkričio 5 d., <https://web.archive.org/web/20160522133828/http://emam.com/posts/view/15718/Speech/>

⁴⁵ Žiūrėti 33 išnašą.

⁴⁶ Žiūrėti 33 išnašą.

⁴⁷ Office of the Press Secretary, „*Press Conference by the President*“, 2015 m., spalio 2d., <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/10/02/press-conference-president>

Vašingtono ir Maskvos siekiai vargu ar leis prieti kompromisą, o JAV prarastas gebėjimas vesti lygiavertę partnerystę, dėl dominuojančios pozicijos kurią Valstijos užėmė pastaruosius 70 metų, trukdo šaliai kurti aljansus su valstybėmis kurių interesai bei vertybės ženkliai skiriasi nuo Vakarų⁴⁸.

JAV pradėjus remti Sirijos teritorijoje prieš Daesh kovojančias kurdų pajėgas, kyla įtampa tarp Ankaros ir Vašingtono, kadangi nuo pat 2015 m. pavasario, Turkijos teritorijoje vyko teroristiniai išpuoliai, kurie yra siejami su Kurdais. Dėl stabilios JAV paramos Sirijos Kurdams, 2016 m. vasario mėnesį, Turkijos prezidentas Redžepas Tajipas Erdoanas apkaltino JAV remiant teroristus ir iškėlė retorinį klausimą: „Kaip mes galime jumis pasitikėti? Ar aš esu jūsų partneris, ar teroristai Kobane?“⁴⁹ JAV norint stiprinti savo įtaką regione bei gerinti santykius su Turkija, privalu arba sukurti koordinuotą strategiją kuri apimtu tiek politinę, tiek karinę prizmę kovojant su Daesh, bei paremtų JAV siekį pakeisti B. A. Asado režimą, arba prisijungti prie Rusijos vedamos politikos, tačiau gerinamų santykių su Turkija kaina būtų regioninės įtakos sumažėjimas.⁵⁰

Turkijos vyriausybė 2016 m. vasaros pabaigoje atsakydama į kurdų veiksmus, pradėjo operaciją Eufrato Skydas (angl. „Operation Euphrates Shield“), kuri oficialiai buvo nukreipta prieš Daesh, tačiau turkų pajėgos nustūmė Kurdus toliau nuo Turkijos – Sirijos sienos. Vašingtonas rėmė šią operaciją tiekdamas Turkijos pajėgoms oro, oro atakų vadovus, (angl. JTAC- Joint Terminal Attack Controller) bei žvalgybinę paramą, tačiau Turkija kaltina Vašingtoną tikslingai neatakuojant teritorijų kuriose veikia kurdai.⁵¹ Tuo tarpu Rusijos Federacija remdama Turkijos manevrus visose zonose, tokiu būdu, Turkijos politikų akyse, tampa patikima partnere. Taip stiprindama politinius saitus su Turkija, Rusija plečia savąją įtaką regione bei stiprina režimo galią valstybėje.

B. Obamos vesta politika ir vykdyti veiksmai Sirijoje bei jos kaimynystėje, leidžia daryti išvadą, kad JAV neatkreipė dėmesio į ilgalaikę turkų ir kurdų konfrontaciją,⁵² dėl to,

⁴⁸ Sergey Aleksashenko, „*A three-sided disaster: The American, Russian, and Iranian strategic triangle in Syria*“, 2015 m., spalio 16 d., <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2015/10/16/a-three-sided-disaster-the-american-russian-and-iranian-strategic-triangle-in-syria/>

⁴⁹ Euronews, „*Turkey blames US for 'sea of blood' in region*“, 2016 m., vasario 10d, www.euronews.com/2016/02/10/turkey-blames-us-for-sea-of-blood-in-region

⁵⁰ Melissa Dalton, „*What options do we have in Syria?*“, 2016 m., gruodžio 15d., <https://www.csis.org/analysis/what-options-do-we-have-syria>

⁵¹ Aaron Stein, „*Reconciling U.S.-Turkish Interests in Northern Syria – conflict breakout in Al-Bab*“, Council on foreign relations, 2017 m. vasaris, https://www.cfr.org/sites/default/files/pdf/2017/02/Discussion_Paper_Stein_Syria_Turkey_OR.pdf

⁵² Anthony H. Cordesman, „*U.S. Strategy and the War in Iraq and Syria*“, 2015 m., gegužės 13 d., <https://www.csis.org/analysis/us-strategy-and-war-iraq-and-syria>

paramos kurdams sprendimu, paveikė santykius su Turkija. Taip pat vargu ar Vašingtonas buvo numatęs, kad Rusija ne tik teiks politinę paramą B. A. Asadui, bet ir įsitrauks į regione vykstantį konfliktą tiesioginiais kariniais veiksmais – kas dabar yra labai akivaizdu dėl Sirijos bei B. A. Asado režimo išlikimo, strateginės svarbos Rusijai.

Po to, kaip JAV rinkimus laimėjo Donaldas Trumpas, jo vadovaujamam kabinetui iškilo naujas iššūkis – dar viena cheminė ataka Sirijoje. Gavusi vaizdinės medžiagos bei pasinaudojusi palydovinėmis nuotraukomis, žmogaus teisių stebėtojų organizacija, patvirtino keturias vietas kur smogė mažiausiai 8 raketos.⁵³ Kelių valandų bėgyje internetą užplūdo masė vaizdo įrašų bei fotografijų, kuriose buvo matyti nukentėjusieji, kurie neturėjo jokių fizinių sužalojimų. Į vietą atvykusių medikų analizės metu buvo nustatyti simptomai, dusulys, svaigimas, vėmimas, sąmonės praradimas, regos praradimas, kurie leido daryti išvadą, kad prieš juos buvo panaudotos nervinės cheminės medžiagos. Taip pat Jungtinių Tautų ataskaitoje teigiama, kad cheminės medžiagos buvo paskleistos naudojant žemė – žemė tipo raketas.

2017 metų balandžio 4 d. daugiau nei 70 asmenų žuvo, kai Chan Šeichtūno mieste buvo panaudotos nervus paralyžiuojančios dujos. Ginklas buvo panaudotas sukilėlių valdomoje teritorijoje. Kaip ir anksčiau, nukentėjusiųjų simptomai buvo konvulsijos, vėmimas. Liudininkų teigimu, po lėktuvo antskrydžio žmonės pradėjo kristi. Dėl šio incidento buvo apkaltinta Sirija, tačiau Damaskas šiuos kaltinimus neigė. Po poros dienų Rusijos gynybos ministerija paskelbė, kad Sirijos pajėgų antskrydis pataikė į teroristų ginkluotės sandėlį, kuriame buvo laikomos cheminės medžiagos.⁵⁴

Tarptautinė bendruomenė tuo netiki, kadangi matomas aišku zarino dujų panaudojimo atvejis, kadangi be inicijuojančių medžiagų jis neveiktų, o sproges sandėlyje, jis būtų paprasčiausiai sunaikintas. Tokia Rusijos pozicija nuostabos nekėlė, kadangi Sirija yra jos partnerė ir tai trukdytų Rusijos interesams. Nepaisant Rusijos pozicijos, JAV prezidentas, D. J. Trumpas savo balandžio 5 d. kalboje kalbėjo, kad Sirijos valdžia peržengė per daug ribų, o jo požiūris į Siriją ir jos prezidentą Bašarą al-Asadą pasikeitė.⁵⁵

⁵³ Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria <https://www.hrw.org/report/2013/09/10/attacks-ghouta/analysis-alleged-use-chemical-weapons-syria>

⁵⁴ Al-Araby al-Jadeed, „Russia Defends Syrian Chemical Strike: Target Was 'Terrorist Warehouse'“, balandžio 6 d. 2017 m. syrianobserver.com/EN/News/32569/Russia_Defends_Syrian_Chemical_Strike_Target_Was_Terrorist_Warehouse

⁵⁵ Madeline Conway, „Trump: Chemical attack in Syria 'crossed many, many lines'“, balandžio 5 d. 2017 m., www.politico.com/story/2017/04/trump-chemical-attacks-in-syria-crossed-many-many-lines-236920

Šis įvykis suteikė naujam JAV prezidentui parodyti Amerikai bei tarptautinei bendruomenei kokią politiką jis ves.

Balandžio 6 d. ataka įrodė, kad Donaldo Trumpo politika yra griežta – tie, kas atlieka karo nusikaltimus, neliks nenubausti. Nedaug kas galėjo tikėtis, kad naujasis JAV prezidentas pasiryš tokiam sprendimui, tačiau balandžio 6 d. į Al Šariato oro bazę buvo paleistos 59 Tomahawk raketos.⁵⁶ Iš anksto, siekiant išvengti aršesnio konflikto, apie planuojamą ataką buvo įspėtos Rusijos pajėgos esančios oro bazėje. Pagrindiniai taikiniai buvo lėktuvai, priešlėktuvinės sistemos, ginkluotės ir amunicijos sandėliai. Šį JAV atsaką galima laikyti simboliniu, kadangi ataka sunaikino tik vieną aviacijos bazę, iš kurios manoma ir buvo atlikta cheminė ataka prieš sukilėlius, tačiau jis parodė pasauliui, kad dabartinė JAV valdžia nebraižys naujų linijų tiems, kurie jas kartą peržengė.

JAV atsakas į 2017 m. cheminio ginklo panaudojimo atvejį rodo agresyvesnę bei labiau užtikrintą poziciją, nei vadovaujant Barakui Obamai. Tai, kad JAV išdrįso smogti Sirijai, kuomet situacija tai padaryti nėra tokia palanki, kaip 2013 m., kuomet Sirijoje buvo daug mažesnės Rusijos pajėgos ir JAV įtaka regione buvo didesnė, gali daryti prielaidą, kad naujoji D. J. Trumpo administracija sieks atgauti prarastą įtaką Sirijoje ir aplink ją esančiame regione bei bandys susirungti su, kol kas ten dominuojančia, Rusijos Federacijos politine jėga.

Pradėjęs savo kadenciją naujasis JAV prezidentas D. Trumpas pademonstravo visiškai priešingą reakciją, nei B. Obama cheminio ginklo panaudojimo Sirijoje atveju ir taip sukėlęs vilčių, kad pastaruosius metus kritusi JAV įtaka Sirijoje ir besiribojančiose su ja valstybėse stabilizuosis, pozicijos kurdų klausimu nepakeitė.⁵⁷ Prezidentas ir administracija toliau tiekia paramą Sirijos kurdams taip kenkdama savo bei Turkijos tarpusavio santykiams. JAV siekiant sustiprinti savo politinę poziciją Sirijoje ir aplinkinėse valstybėse – ypač svarbu investuoti į Turkijos ir kurdų, veikiančių Sirijoje, bendradarbiavimo kūrimą, kuris būtų pasiektas koordinuojant veiksmus Sirijoje bei derantis su Turkijos valdžia, kadangi laviravimas tarp įsipareigojimų NATO partnerei ir

⁵⁶ Jeffrey A. Stacey, „Trump's Syria Test“, balandžio 10 d. 2017 m., <https://foreignaffairs.org/articles/united-states/2017-04-10/trumps-syria-test>

⁵⁷ Colin Kahl, „Syria An insider's view on how we got here — and what Trump can do about it.“, 2017 m., gegužės 12 d., foreignpolicy.com/2017/05/12/the-united-states-and-turkey-are-on-a-collision-course-in-syria-trump/

kova su Daesh, remiant kurdus, siekiamo rezultato neatneša, o mažina Vašingtono galią Sirijos regione.⁵⁸

Pirminis vangus JAV atsakas į Sirijoje vykstančius procesus, sudaręs puikias sąlygas Rusijai skleisti savo įtaką regione, neleido plėtotis Vašingtono įtakai Sirijoje ir kaimyninėse jai valstybėse. JAV įtaka ir toliau mažėja – Iranas glaudžiau bendradarbiauja su Rusija, Turkija, nors ir būdama NATO narė, 2017 m. rugsėjį pasirašė sutartį su Rusijos Federacija dėl oro gynybos sistemos S-400 pirkimo⁵⁹ todėl šiuo metu, galios lenktynes vienareikšmiškai laimi Rusijos Federacija, kadangi remia Sirijos režimą ne tik finansinėmis dotacijomis, bet ir kariais, technika, suteikia ramstį tarptautinėje politinėje arenoje ir sėkmingai veda derybas su valstybėmis esančiomis režimo kaimynystėje.

⁵⁸ Aslı Aydıntaşbaş and Kemal Kirişci, „*The United States and Turkey: Friends, enemies, or only interests?*“, 2017 m., balandžio mėn., <https://www.brookings.edu/research/the-united-states-and-turkey-friends-enemies-or-only-interests/>

⁵⁹ BBC, „*Turkey signs deal to get Russian S-400 air defence missiles*“, 2017 m., rugsėjo 12d., www.bbc.com/news/world-europe-41237812

2.2 Jungtinių Amerikos Valstijų siekiai ir veiksmai Sirijoje

2011 m. prasidėjus Arabų Pavasariui Sirijoje išplieskė pilietinis karas destabilizuojantis padėtį regione. Sirijoje prasidėjus koviniams veiksams plito žmogaus teisių pažeidimai, nusikaltimai, buvo užfiksuoti cheminių ginklų panaudojimo atvejai, kurie kėlė susirūpinimą tarptautinei bendruomenei, augo teroristinės organizacijos Daesh galia, taip pat pradėjo didžiausią šių laikų humanitarinę krizę. Nuo pat konflikto pradžios JAV siekė jį sustabdyti pasitelkiant tarptautines organizacijas bei kitas politines priemones, argumentuodama kova su terorizmu ir žmogaus teisių užtikrinimo svarba Sirijos valstybėje, tačiau užsibrėžtas tikslas nebuvo pasiektas, o veiksmai, kurių buvo imtasi pasekmė – mažėjanti JAV įtaka regione.

2015 m. į konfliktą koviniais veiksmais, palaikydama B. A. Asado režimą, įsitraukė ir Rusijos Federacija, kuri siekdama asmeninių interesų bei išnaudodama JAV politinių sprendimų atoveiksnius sėkmingai plėtė savo įtaką Sirijoje ir kitose regiono valstybėse.

Siekiant iširti ar Rusijos Federacijos įsitraukimas į Sirijos pilietinį karą turėjo poveikio JAV įtakai regione svarbu nustatyti kokius tikslus savo politinėje kampanijoje Sirijoje ir su ja besiribojančiose šalyse turėjo Vašingtonas, kokiais būdais jų siekė, kaip priimti valstybės vadovų sprendimai formavo tolimesnį politinės galios pasiskirstymą regione bei kodėl jie nedavė siekto rezultato. Šioje darbo dalyje nagrinėsiu kokie yra gilesni JAV siekiai Sirijoje, kokių veiksmai imasi jų įgyvendinimui ir kaip tie veiksmai atsiliepia JAV įtakai santykiuose su vienomis svarbiausių žaidėjų Artimuosiuose Rytuose bei kokį galutinį rezultatą turi JAV įtakai regione.

2.2.1 JAV tikslai Sirijoje

JAV, kaip ir Rusijos Federacijos, įsitraukimas į Sirijos pilietinį karą turi gilesnius siekius, nei oficialiai reiškiami valstybės aukšto rango pareigūnų kalbose. Po Vašingtono kovos su terorizmo grėsme tikslu slypi ir gilesni valstybės siekiai, kuriuos įgyvendinus augtų valstybės įtaka regione, atverdama duris kurti naujus prekybinius sandorius ir daryti poveikį krašto vidaus bei užsienio politikai.

Abi, Sirijoje ir jos kaimyninėse šalyse interesą turinčios valstybės, supranta, kad Sirija yra kertinis nestabilumo vardiklis regione, tačiau jų atstovaujamos pozicijos yra skirtingos. Rusijos Federacijos veiksmai palaikant režimą demonstruoja, kad šalis siekia stabilumo bet kokia kaina, kai tuo tarpu JAV pirmenybę teikia demokratijos, laisvės bei žmogaus teisių užtikrinimui. Sirijos krizė yra puiki plotmė pasinaudoti vietovės nestabilumu siekiant asmeninių interesų regione.

Nagrinėjant JAV tikslus Sirijoje, galima išskirti keturis esminius Vašingtono siekius⁶⁰: likviduoti Daesh, taip mažinant terorizmo grėsmę pasaulyje, sustabdyti pilietinį karą Sirijoje, taip stabdant gilėjančią humanitarinę krizę regione ir stabdyti ekstremizmo plitimą, išstumti Sirijos režimo vadovą B. A. Asadą iš valdžios, kadangi jis yra kaltinamas išprovokavęs pilietinį karą valstybėje jėga bandydamas likviduoti Arabų Pavasario inicijuotus protestus bei suvienyti Siriją, o tai, kol B. A. Asadas valdžioje ir su juo nebendradarbiauja oponuojančios grupės – nerealu.

Apie kovą su augančia terorizmo grėsme JAV kalba jau ilgus metus. Vien per 2016 m. Remiantis statistika, Daesh prisiėmė atsakomybę už daugiau nei 450 atakų, kurių metu žuvo beveik 10 000 asmenų, o tai daro Daesh atsakinga už 32,7 % teroro išpuolių ir 65,1 % aukų per minėtąjį laikotarpį.⁶¹ Tais pačiais metais įvyko incidentas ir pačiose Jungtinėse Valstijose. 2016 m. birželio mėnesį, Orlando mieste išpuolio, kurio vykdytojas siejo save su Daesh, metu žuvo 49, o daugiau nei pusšimtis buvo sužalota.⁶² Po išpuolio B. Obama lankydamasis mieste ir kreipdamasis į visuomenę, teigė, kad nepaisant visų motyvų, dėl kurių buvo įvykdytas šis išpuolis – tai yra „teroro ir neapykantos aktas“, kuris išduoda

⁶⁰ Working Group paper 5, Yoshiko Herrera, Andrew Kydd and Fyodor Lukyanov, „*The U.S. and Russian Interventions in Syria Room for Cooperation or Prelude to Greater Conflict?*“, 2015 m. gruodis, p. 5-14

⁶¹ 2016 Terrorist Attacks, Islamic State, storymaps.esri.com/stories/terrorist-attacks/?year=2016

⁶² BBC, „*Orlando nightclub shooting: How the attack unfolded*“, 2016 m. birželio 15d., www.bbc.com/news/world-us-canada-36511778

pamatines amerikiečių vertybes.⁶³ Socialinių tinklų dėka žaibiškai plinta teroristinių organizacijų propaganda, kurios veikiami, nestabilūs asmenys savi radikalizuojasi bei taip atlikdami išpuolius, teroristinių organizacijų vardu, virsta į „vienišus vilkus.“⁶⁴ Tai kelia grėsmę nacionaliniam JAV saugumui, kadangi yra ypatingai sudėtinga nustatyti tokus asmenis ir užkirsti kelią išpuoliui. Įveikiant pagrindines Daesh pajėgas regione, grupuotė nebūtų pajėgi skirti maksimalų resursų kiekį propagandos skleidimui, to eigoje būtų sumenkinta jos galia tarptautiniu lygmeniu, o taip pat būtų išpildytas ir valstybės nacionalinio saugumo interesas.

Šis JAV tikslas yra aiškus ir racionalus, kaip politinės žaidėjos siekiančios apsaugoti savo valstybės saugumą bei užtikrinti savo poziciją tarptautinėje arenoje kovoje su terorizmu, tačiau nėra tolimesnių idėjų – kas bus po to, kai Daesh bus „nustumta nuo lentos“, o taip pat nėra numatyta, kokius tikslus reikia įgyvendinti siekiant stabilumo regione.⁶⁵ JAV siekdama kovoti su terorizmu, o tuo pačiu su Sirijos režimu patenka į „užburtą ratą“, kadangi slopindama vieną galią suteikia daugiau galimybių vystytis kitai.

Humanitarinė situacija Sirijoje palaipsniui prastėjo nuo pat konflikto pradžios, daugkartiniai žmogaus teisių pažeidimai, pertekliniai jėgos panaudojimai civilių apgyvendintose teritorijose skatino masinę migraciją ir ekstremistų, nepalaikančių nei B. A. Asado režimo, nei užsienio šalių veiksmų Sirijoje, gretų gausėjimą. Tokia situacija paskatino JAV siekti stabilizuoti padėtį regione pasitelkiant JT ir kitas tarptautines organizacijas.⁶⁶ JAV veikdama Sirijoje vadovaujasi pareiga ginti, kurios projektas buvo sudarytas 2001 m. ir įtvirtintas JT 2005m.,⁶⁷ kitas valstybes bei tautas nuo genocido, karo nusikaltimų, nusikaltimų prieš žmogiškumą, leidžianti valstybėms imtis atitinkamų diplomatinių, humanitarinės pagalbos, bei kitų priemonių, siekiant apsaugoti populiaciją nuo šių pažeidimų. Surasti išeitį, kuri stabilizuotų Sirijos humanitarinę krizę, apsunkina valstybių veiksmai, kuriais siekiama įgyvendinti asmeninius geopolitinius ir strateginius tikslus, į kuriuos, nenorėdamos nusileisti, atsako oponuojančios šalys.

⁶³ President Obama on the Tragic Shooting in Orlando, 2016 m. birželio 16 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/06/12/president-obama-tragic-shooting-orlando

⁶⁴ Ramón Spaaij, „*The Enigma of Lone Wolf Terrorism: An Assessment, Studies in Conflict & Terrorism*“, 33:9, 2010 m., p. 854-870.

⁶⁵ Donald M. Snow, „*National Security*“, The middle east crucible, Routledge 2016 m.

⁶⁶ Nicholas Idris Eramah, „*Humanitarian intervention, Syria and the politics of human rights protection*“, „The International Journal of Human Rights“ 21:5, p. 517-530, 2016 m. lapkričio 18 d., <http://tandfonline.com/doi/full/10.1080/13642987.2017.1307829>

⁶⁷ Responsibility to protect, www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html

JAV tikslą išstumti B. A. Asadą iš valdžios ir siekti demokratizacijos procesų Sirijoje, galima pamerkti B. Obamos, 2011 m. rugpjūčio 22 d., pranešimo žodžiais : „ Mes nuolat sakėme, kad prezidentas Asadas turi leisti vykti demokratiniam perėjimui, arba pasitraukti.“⁶⁸ B. Obamos teigimu, jis neleidžia šalies piliečiams išsirinkti savo valdžios, todėl pasmerkdamas Sirijos režimo veiksmus pabrėžė, kad „prezidentui Asadui atėjo laikas pasitraukti“. Savo kalboje tuometinis JAV prezidentas kalbėjo, kad JAV nesikiš į politinės sistemos transformacijos procesus, tačiau patikino Sirijos tautai bei tarptautinei bendruomenei, kad darys spaudimą Sirijos valdžiai netrukdyti perėjimo ir stovės už „bazines Sirijos žmonių teises drauge su tarptautine bendruomene.“ JAV nepalaikydamos Sirijos valdžios veiksmų bei aršiai juos kritikuodama demonstruoja savo nepasitenkinimą ir parodo siekio, išstumti Sirijos vadovą iš valdžios svarbiu Vašingtonui. Tokios pačios pozicijos laikosi ir 2017 m. inauguruos 45 JAV prezidentas Donaldas J. Tampas. 2017 m. liepos pabaigoje vykusios spaudos konferencijos metu⁶⁹, prezidentas teigė, kad nepalaiko B. A. Asado vedamos politikos ir kalbėdamas apie Siriją mano „kad tai, ką jis padarė šiai šaliai ir žmonijai yra siaubinga.“ Praėjus daugiau nei šešeriems metams nuo konflikto pradžios, JAV kritika režimui nepakito, o oficialių kalbų metu kviečiant pasitraukti Sirijos prezidentą iš valdžios – siekį jį pakeisti.

JAV siekiai neapsiriboja tik Sirija – siekiant užtikrinti politinę galių pusiausvyrą regione, Vašingtono dėmesio sulaukė ir Irano branduolinių ginklų programa, kurios likvidavimas leido atsikvėpti ne tik JAV, bet ir kitoms kaimyninėms valstybėms, ypač toms kurios palaiko artimus ryšius su Vašingtonu. Taip pat svarbiu JAV interesu reikia laikyti Vašingtono – Ankaros santykių gerinimą, kuris pastaruoju metu krypsta priešinga linkme. Turkija – NATO partnerė, kuri yra antroji karinė galia aljanse, po Jungtinių Valstijų bei strategiškai svarbioje vietoje – turinti priėjimų prie Juodosios ir Viduržemio jūrų. Besikomplikuojantys JAV ir Turkijos santykiai, kliudys augti JAV įtakai regione, kadangi ten Turkija yra svarbi žaidėja, taip pat esant prastiems tarpusavio santykiams nepritaris ir nepalaikys JAV politikos regione ir už jo ribų.

⁶⁸ Macon Phillips, „President Obama: The future of Syria must be determined by its people, but President Bashar al-Assad is standing in their way.“, 2011 m. rugpjūčio 18 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2011/08/18/president-obama-future-syria-must-be-determined-its-people-president-bashar-al-assad

⁶⁹ The White House Office of the Press Secretary, „Remarks by President Trump and Prime Minister Hariri of Lebanon in Joint Press Conference“, 2017 m. liepos 25 d., www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/07/25/remarks-president-trump-and-prime-minister-hariri-lebanon-joint-press

Jungtinių Valstijų siekiai Sirijoje neapsiriboja tik kova su terorizmu. Siekdama išlaikyti hegemono statusą pasaulyje bei plėsti savo įtaką ir daromą poveikį Sirijai ir kaimyninėms jai valstybėms, ji turi išsikėlusį ir gilesnius tikslus, kuriuos įgyvendinus galimai kils valstybės galia, tačiau JAV nepasižymi turinti tvirtą tikslų seką, kadangi įgyvendinus vieną, neaišku ką Vašingtonas darys toliau. Neturint konkrečios strategijos Sirijos regione, gali pasikartoti destabilizacijos procesai, kurie buvo matomi Libijoje ir Tunise, kuomet „įvedus“ demokratiją valstybėse įsižiebė pilietiniai karai bei chaosas. Didžiausia problema, su kuria gali susidurti JAV įgyvendinama šių tikslų regione – prarastas gebėjimas bendradarbiauti vienodame lygyje, kuris yra svarbus plėtojant santykius su skirtinga pamatinę ideologiją, religiją bei papročius turinčiomis valstybėmis.

2.2.2 JAV veiksmai siekiant įgyvendinti tikslus Sirijoje

JAV siekdamas įgyvendinti savo tikslus imasi visų įmanomų priemonių – nuo politinių, bandant taikyti ir kai kuriais atvejais pritaikant sankcijas, iki karinių – opozicijos Sirijoje rėmimo ginkluote, technika ir oro smūgių prieš režimo oro bazę. Dėl esančios sudėtingos politinės situacijos Sirijos regione, maža politinė pergalė siauroje sferoje gali pridaryti daugiau žalos kitoje, todėl JAV laviruoti tarp iškeltų tikslų yra pakankamai sudėtinga. Šioje dalyje nagrinėsiu kokių veiksmų konkrečiai ėmėsi JAV, kad realizuotų savo siekius Sirijoje bei kaimyninėse jai valstybėse ir vertinsiu, kokie gi buvo jų atoveiksmiai.

JAV siekdama mažinti terorizmo grėsmę savo nacionaliniam saugumui, o tuo pačiu prisidėti prie globalaus pasaulio tvarkos ir taikos užtikrinimo, tiesioginiais koviniais veiksmais prisidėjo 2014 m. rugsėjo mėnesį, kuomet tuometinis JAV prezidentas, B. Obama, leido pradėti oro atakas nukreiptas prieš Daesh, vėliau pavadintas „Operacija Neatsiejamas Sprendimas“ (angl. Operation Inherent Resolve).⁷⁰ Prezidentas besikreipdamas į Tautą pabrėžė, kad „aukščiausias prioritetas yra Amerikos žmonių saugumas.“⁷¹ Kalbėdamas apie numatomą JAV strategiją jis teigė, kad bus vykdomi jungtiniai skaldomieji veiksmai, kurie galų gale sunaikins Daesh. Savo kalboje prezidentas išskyrė keturis pagrindinius aspektus dėl tolimesnės politikos Sirijoje: sistemingų antskrydžių būtinybę, skirtų naikinti svarbius teroristų karštuosius taškus, didinti paramą pajėgoms tiesiogiai kovojančioms prieš teroristus regione, pasitelkti tarptautines organizacijas ir partnerius su tikslu pasiekti maksimalų rezultatą ir suteikti humanitarinę paramą civiliams kurie buvo priversti palikti savo namus dėl kovinių veiksmų.

Kariniuose veiksmuose oro parama yra viena efektyviausių priemonių sulaukyti, nukreipti ir naikinti priešą bei visapusiškai stiprinti pajėgas ant žemės siekiant maksimalaus rezultato,⁷² todėl visiškai nenuostabu, kad amerikiečiai, turėdami stipriausias oro pajėgas pasaulyje, remiantis 2017 m. duomenimis,⁷³ jomis ir pasinaudojo. Taip pat pasitelkus oro pajėgas prieš oponentą neturinti oro gynybos sistemų, galinčių suteikti

⁷⁰ United States Central Command, „Iraq and Syria Operations Against ISIL Designated as Operation Inherent Resolve“, 2014 m. spalio 15d., www.centcom.mil/MEDIA/NEWS-ARTICLES/News-Article-View/Article/884877/iraq-and-syria-operations-against-isil-designated-as-operation-inherent-resolve/

⁷¹ David Hudson, „President Obama: “We Will Degrade and Ultimately Destroy ISIL“, , White House, 2014 m. rugsėjo 10 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2014/09/10/president-obama-we-will-degrade-and-ultimately-destroy-isil

⁷² Jasjit Singh, „Air Power in Modern Warfare“, Offensive air support of land forces, 1985 m., p. 204.

⁷³ Total Aircraft Strength by Country www.globalfirepower.com/aircraft-total.asp

tinkamą apsaugą, tikimybė patirti aukų – praktiškai nulinė. Nuo operacijos pradžios koalicija atliko beveik 25 tūkstančius smūgių, iš kurių daugiau nei 11 tūkstančių įvyko Sirijoje.⁷⁴ Atliekant oro operacijas teritorijoje, nesiunčiant reguliariųjų pėstininkų pajėgų, kaip buvo daryta Irake, nekrenta JAV piliečių palaikymas Vašingtono veiksmams regione.⁷⁵ JAV tampa svarbia partnere pajėgoms kovojančioms prieš Daesh ant žemės. Šiai paramai nutrūkus kiltų remiamųjų pasipiktinimas ir tai pastatytų JAV į nepatikimos partnerės tolimesniems projektams vėžes.

Antskrydžiai taip pat veikia ir teroristų judėjimą bei veiksmus.⁷⁶ Malyje, Timbuktu mieste, buvo rastas dokumentas, kuriame aprašoma kaip apsisaugoti nuo dronų bei kitų oro atakos priemonių. Teroristai žinodami, kad gali sulaukti oro atakos, buvo mokomi nesirinkti, kaip būdavo įprasta anksčiau, didelėse grupėse, stengtis nenaudoti radijo ryšio priemonių ir veikti šėšėliuose. Tai ne tik trikdė vietinę teroristų „bendruomenę“, bet ir neleido vykdyti plataus masto teroristų mokymų stovyklose, efektyviai skleisti propagandą. Nepaisant to yra ir kita medalio pusė – atliekant oro atakas neretai žūva ir civiliai asmenys ar yra sunaikinama miestuose esanti infrastruktūra – ligoninės, mokyklos, o tokie incidentai yra nenaudingi JAV ir jos tikslams. JAV inicijuota operacija nukreipta prieš teroristus, prisidėjo prie Daesh pajėgų silpninimo ir sudarė tinkamas sąlygas pajėgoms kovojančioms prieš teroristinę organizaciją pasiekti reikšmingų pergalių – taip mažinant Daesh įtaką regione ir pasaulyje.

Nepaisant sėkmingų operacijų prieš teroristinę organizaciją, padėtis Sirijoje iš esmės nepakito.⁷⁷ Toliau tęsiasi nusikaltimai žmogiškumui, pažeidžiamos žmonių prigimtines laisvės bei teisės. Remiantis žmogaus teisių stebėjimo raportu Sirijoje, ne tik Daesh, bet ir kitos oponuojančios režimui jėgos naudoja neracionalią jėgą, verčia nepilnamečius kovoti už jų interesus, užsiima grobimu, neteisėtai stabdo humanitarinę pagalbą.

⁷⁴ Combined Joint Task Force Operation Inherent Resolve www.defense.gov/OIR/

⁷⁵ Daniel L. Byman, „*The limits of air strikes when fighting the Islamic State*“, 2016 m. gruodžio 6d., www.brookings.edu/blog/markaz/2016/12/06/the-limits-of-air-strikes-when-fighting-the-islamic-state/

⁷⁶ The Al-Qaida Papers - Drones, 2011 m. birželio 17 d., hosted.ap.org/specials/interactives/_international/_pdfs/al-qaida-papers-drones.pdf

⁷⁷ Humans Rights Watch report, „*Syria events of 2016*“, 2017 m., <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>

Nuo pat humanitarinės krizės pradžios, iki 2017 m. rugsėjo Vašingtonas skyrė daugiau nei 3,8 milijardus JAV dolerių vertės paramos.⁷⁸ Ši parama buvo skirta būtiniausiems medikamentams, maistui ir kitoms priemonėms reikalingoms gerinti civilių situacija karo nuniokotame regione. JAV, pilietinio karo pradžioje, kvietusios B. A. Asado režimą leisti įvykti pokyčiams šalyje, dėl augančių žuvusiųjų civilių skaičiaus bei nenumalšinamų karo nusikaltimų valstybėje, pradėjo kalbėti apie būtinybę režimui pasitraukti iš valdžios siekiant užkirsti kelią tolimesniam krizės vystymuisi.⁷⁹ Beveik visi Jungtinių Valstijų inicijuoti bandymai pasitelkti JT Saugumo Tarybą siekiant pritaikyti sankcijas režimui, buvo atmesti Rusijos ir Kinijos veto dėka. Ši politinė akistata tarp „rytų ir vakarų“ neleido imtis praktiškai jokių priemonių siekiant padaryti spaudimą Sirijos režimui. Neturint teisinio palaikymo iš JT, Amerikos veiksmai Sirijoje yra riboti, o jų rezultatai – minimalūs. Tai, kad JAV neranda politinio būdo stabdyti chaosą regione, demonstruoja Sirijai ir kaimyninėms jai valstybėms, kad Amerikos galia yra ribota, o tai mažina jos daromą poveikį regioninių žaidėjų politinių sprendimų priėmimui.

2012 m. rugpjūčio pabaigoje B. Obama Sirijos režimui bei kitoms regiono valstybėms, paskelbė „raudoną liniją.“⁸⁰ Savo kalboje JAV prezidentas teigė, kad ją peržengus „bus didžiulės pasekmės“, kurios pakeis ir pačio prezidento poziciją Sirijos klausimu. B. Obamos linija buvo išbandyta beveik lygiai po metų – 2013 m. rugpjūčio 21 d. Viešojoje erdvėje pradėjo sklisti vaizdo įrašai bei nuotraukos, kuriose buvo užfiksuoti nukentėjusieji, pagal požymius, nuo cheminio ginklo atakos.⁸¹ Šio incidento metu cheminio ginklo poveikį patyrė daugiau nei 1500 asmenų iš kurių didžioji dalis buvo ne kombatantai. Visas pasaulis atsisuko į JAV laukdamas jos reakcijos, tačiau, įvyko tai ko buvo mažiausiai tikėtasi – taikus Sirijos cheminių ginklų arsenalo ištuštinimas.⁸² Didžioji dalis JAV piliečių nepalaikė Vašingtono idėjos ištraukti į Sirijos konfliktą karinėmis priemonėmis, o tai leido perimti iniciatyvą Rusijai, kuri pasinaudojusi proga dirigavo Sirijos cheminio arsenalo ištuštinimo ir prisijungimo į cheminių ginklų nenaudojimo

⁷⁸ Office of the Spokesperson, „*U.S. Humanitarian Assistance in Response to the Syrian Crisis*“, Fact Sheet, Washington, DC, 2017 m. rugsėjo 21 d., www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/09/274360.htm

⁷⁹ Donette Murray, „*Military action but not as we know it: Libya, Syria and the making of an Obama Doctrine*“, 2013 m. balandžio 20 d., p. 146-166.

⁸⁰ The White House Office of the Press Secretary, „*Remarks by the President to the White House Press Corps*“, 2012 m. rugpjūčio 20 d., obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/08/20/remarks-president-white-house-press-corps

⁸¹ Dashiell Bennet, „*The Visual Evidence of a Chemical Attack in Syria Is Overwhelming and Disturbing*“, The Atlantic, 2013 m. rugpjūčio 21 d., www.theatlantic.com/international/archive/2013/08/visual-evidence-syrias-poison-gas-attack-overwhelming-and-disturbing/311904/

⁸² Derek Chollet, „*Obama's Red Line, Revisited*“, 2016 m. liepos 19 d., www.politico.com/magazine/story/2016/07/obama-syria-foreign-policy-red-line-revisited-214059

konvenciją. Tai buvo smūgis JAV prestižui ir politinei jėgai regione, kadangi pagrasinusi nesilaikantiems jos nubrėžtų sąlygų gausiomis pasekmėmis – nieko konkrečiau neatliko. Raudoną liniją galima laikyti nevykusiu blefavimu politinėje arenoje, kuris atnešė daugiau žalos nei naudos politinei JAV galiai. 2002 m. Irako karo metu, kuris nusinešė tūkstančius Jungtinių Valstijų karių gyvybių ir dar daugiau suluošino bei karo padariniai prisidėjo prie regiono destabilizacijos procesų, viena iš siekiamybių buvo kovoti prieš tariamą masinio naikinimo ginklo grėsmę. 2013 m. Sirijos atveju, kuomet tokio ginklo grėsmė buvo reali bei buvo užfiksuoti jo panaudojimo atvejai, B. Obamos valdžia sureagavo vangiai, todėl tai mažina Amerikos įtaigumą, kadangi nubrėždamas ribas, JAV prezidentas suteikė vilčių, kad supervalstybė imsis visų įmanomų priemonių užkirsti kelią galimiems tokių incidentų pasikartojimams, bei nubaus kaltininkus.

JAV siekį įgyvendinti savo tikslus regione sunkina ir tai, kad per ilgus metus priimti politiniai sprendimai padarė žalos bendradarbiaujant su vietinėmis šalimis. Šiuo metu vienas svarbesnių žaidėjų regione yra Iranas, o santykiai su juo komplikuoti jau ilgus metus. Vašingtono pastangos paveikti despotišką Iraną buvo bergždžios. 2015 m. liepą JAV, drauge su kitomis JT Saugumo Tarybos narėmis ir Vokietija, Vienoje priėmė tarptautinį susitarimą, dėl Irano branduolinės programos ribojimo.⁸³ Šios sutarties sąlygų derybės truko ilgus mėnesius, tačiau ją priėmus, sudarė visas sąlygas kurios užkirto kelią Irano galimybėms gaminti branduolinį ginklą. B. Obama spaudos konferencijos metu teigė, kad „Kiekvienas kelias branduolinio ginklo link yra nutrauktas.“⁸⁴ Vadovaujantis šia sutartimi, Iranas privalėjo sumažinti savo urano kiekį 98%, centrifugų, galinčių išgryninti uraną, kiekį 75% - 13 metų, taip pat aukščiausias tyrimo kiekis kuris yra leidžiamas Iranui ateinančius 15 metų – 3.67%, taip pat leisti vykdyti reguliarius patikrinimus ar laikomasi tarptautinio susitarimo. Mainais į tai, buvo atšauktos sankcijos Iranui, kurios smukdė valstybės ekonomiką. Pasirašius sutartį, Iranui buvo gražinta beveik 100 milijonų JAV dolerių, kurie buvo įšaldyti užsienio bankuose, atnaujinti investiciniai projektai bei bendradarbiavimas su Vakarų pasauliu. Tai buvo svarbus žingsnis stabdant tolimesnį Irano progresą branduolinio ginklo link, tačiau 2017 m. spalį, naujas JAV prezidentas D. Trumpas nutraukė JAV stebėjimą, o tai sudaro sąlygas Iranui nesilaikyti tarptautinio

⁸³ Joint Comprehensive Plan of Action, 2015 m. liepos 14 d., www.state.gov/documents/organization/245317.pdf

⁸⁴ The White House Office of the Press Secretary, „*Statement by the President on Iran*“, 2015 m. liepos 14 d., obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/07/14/statement-president-iran

susitarimo.⁸⁵ Jungtinėms Valstijoms pasitraukiant iš sutarties, sudaroma galimybė įsikišti Rusijai, su kuria Iranas palaiko artimus santykius, o tai mažins Vašingtono įtaką regione, o tai galima laikyti JAV pralaimėjimu.

Negalėdama padaryti tiesioginio poveikio Sirijos režimui, JAV 2015 m. pradėjo treniravimo ir aprūpinimo programą, kuri buvo skirta remti regione veikiančias opozicines grupes, kovoję su Daesh, kurią pratęsė ir 2016m.⁸⁶ Ši programa treniravo opozicines grupes, teikė jiems ryšio priemonės ir kainavo daugiau nei 500 mil. JAV dolerių. Jungtinės Valstijos buvo kaltinamos taip rengdamos ir aprūpindamos opoziciją kovai su Sirijos režimu, tiesiog prisidengdamos kovos su terorizmo grėsme tikslu. Ši programa taip pat padarė neigiamą įtaką JAV – Turkijos santykiams, kadangi oponuojančiose grupuotėse veikė ir kurdai, kuriuos Turkijos vyriausybė laiko teroristais. Turkijos prezidentas R.T. Erdoganas apkaltino Jungtines Valstijas paverčiant regioną „kraujo jūra“ ir skatino pasirinkti kurią pusę ji atstovauja – teroristų ar NATO sąjungininkės.⁸⁷ JAV mato kurdus kaip svarbų veiksnį kovoję su Daesh, todėl toliau tiekė jiems paramą, nepaisant destruktivių pasekmių Turkijos – Amerikos santykiams.

2017 sausį JAV rinkimus laimėjęs D. Trumpui, valstybės padėtis regione nepakito. Jam teko perimti ankstesniųjų problemų sprendimą ir vadovauti naujesnei valstybės politikai regione. Per šešis konflikto metus, JAV įtaka regione sumažėjo – priimdama sprendimus valstybė paliko erdvės įsikišti Rusijai kurią sėkmingai išnaudojusi plėtė savo įtaką Sirijoje ir aplink ją. Naujai išrinktas prezidentas paskelbė dekretą uždraudžiantį atvykti į šalį asmenims iš 7 regiono valstybių, kurių tarpe buvo Iranas ir Sirija, taip pat uždarančią duris pabėgėliams į JAV.⁸⁸ Prieš susitinkant su Turkijos prezidentu, JAV vadovui buvo priminta „nepamiršti pabėgėlių“.⁸⁹ Turkija ne kartą yra pabrėžusi laukianti tarptautinės bendruomenės pagalbos šiuo klausimu, kadangi yra priėmusi daugiau nei 3 milijonus pabėgėlių.⁹⁰ Prezidento Trumpo priimtas sprendimas uždaryti sienas prieglobsčio

⁸⁵ James Conca, „*The Iran Nuclear Deal Without The United States*“, 2017 m. spalio 17 d., www.forbes.com/sites/jamesconca/2017/10/17/the-iran-nuclear-deal-without-the-united-states/#2f9e7d6c3c94

⁸⁶ Paul Mcleary, „*The Pentagon Wasted \$500 Million Training Syrian Rebels. It's About to Try Again.*“, 2016 m. kovo 18 d., foreignpolicy.com/2016/03/18/pentagon-wasted-500-million-syrian-rebels/

⁸⁷ Zack Beauchamp, „*Turkish president: America let the Middle East turn into "a sea of blood"*“, 2016 m. vasario 11 d., www.vox.com/2016/2/11/10970142/turkey-us-kurds-erdogan

⁸⁸ BBC, „*Trump travel ban: Questions about the revised executive order*“, 2017 m. gruodžio 4 d., www.bbc.com/news/world-us-canada-39044403

⁸⁹ Kemal Kirisci, „*To Erdoğan and Trump: Don't forget the Syrian refugees*“, 2017 m. gegužės 14 d., www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/05/14/to-erdogan-and-trump-dont-forget-the-syrian-refugees/

⁹⁰ Syria Regional Refugee Response data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224

prašantiems asmenimis ir toliau gilina santykių su Turkija problemą, todėl nenuostabu, kad siekdamas švelninti situaciją, jis pasirašė įsakymą nutraukti mokymo ir aprūpinimo programą Sirijos opozicijos kovotojams.⁹¹ Toks sprendimas neabejotinai sumenkina opozicijos galias kovojant su Daesh bei Sirijos režimo pajėgomis, kadangi teikiamoje paramoje buvo moderni ginkluotė, ryšio ir apsaugos priemonės. D. Trumpas priimdamas tokį sprendimą suteikė daugiau galios Sirijos režimui, o tuo pačiu ir Rusijai su Iranu, kadangi jos remia B. A. Asado pajėgas Sirijoje, taip dar labiau mažindamas Vašingtono įtaką Sirijoje, ir aplinkiniame jai regione.

2017 m. kovo 31 d., Baltųjų Rūmų spaudos sekretorius Šonas Spaiseris, atsakydamas į žurnalisto klausimą, dėl prezidento D. Trumpo pozicijos B. A. Asado vadovavimui Sirijoje, teigė, kad tai yra „politinė realybė ir mes turime ją priimti tokią, koki ji yra dabar“ ir pabrėžė JAV siekį kovoti su Daesh veikiančia regione.⁹² Tai leidžia daryti išvadą, kad Vašingtonas pakeitė savo poziciją B. A. Asado klausimu ir koncentruosis į koalicijos veiksmus naikinant teroristinę organizaciją. Viskas pasikeitė balandžio 4 d., kai viešojoje erdvėje vėl paplito informacija apie cheminio ginklo panaudojimo atvejį Sirijoje, Chan Šeichtūno mieste.⁹³ Remiantis žmogaus teisių stebėtojų raportais, tai nebuvo pirmas kartas, po 2013 m. kuomet Sirija prisijungė prie cheminių ginklų nenaudojimo konvencijos, kai režimas kovoje pasitelkia cheminius ginklus. Raportuose minimi 2014 m. pavasario ir 2015 m. rudens atvejai, kuomet valstybinių oro pajėgų malūnsparniai užfiksavo išmetę konteinerius su cheminėmis medžiagomis. Nepaisant užfiksuotų daugkartinių pažeidimų ir nusižengimų, Sirijos režimas, palaikomas Rusijos Federacijos gynėsi, kad cheminis incidentas įvyko po to, kai Sirijos karinių oro pajėgų ataka kliudė sukilėlių cheminių ginklų sandėliui.⁹⁴ Ši priežastis sukėlė ažiotažą politinėje arenoje, kadangi tokia cheminio incidento priežastis skamba nerealiai.

Po šio įvykio, JAV pozicija pasikeitė kardinaliai – balandžio 6 d. į Šairato oro bazę buvo atlikta sparnuotuoju raketų ataka.⁹⁵ Tokį sprendimą D. Trumpas argumentavo Sirijos tarptautinių susitarimų nesilaikymu, taip pat galima išvelgti siekį pademonstruoti karinę

⁹¹ Faysal Itani, „*The End of American Support for Syrian Rebels Was Inevitable*“, 2017 m. liepos 21 d., www.theatlantic.com/international/archive/2017/07/trump-syria-assad-rebels-putin-cia/534540/

⁹² The White House Office of the Press Secretary, „*Daily Press Briefing by Press Secretary Sean Spicer -- #33*“, 2017 kovo 31 d., www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/03/31/daily-press-briefing-press-secretary-sean-spicer-33

⁹³ Ole Solvang, „*Dozens Feared Dead from Chemical Exposure in Syria*“, Human Rights Watch, 2014 m. balandžio 4d., www.hrw.org/news/2017/04/04/dozens-feared-dead-chemical-exposure-syria

⁹⁴ Russia News Agency, „*Syrian aviation airstrike in Idlib targeted chemical arms lab — Russian Defense Ministry*“, 2017 balandžio 6 d., tass.com/world/939417

⁹⁵ „*TLAMs in Syria*“, Strategic Comments, 2017 m. balandžio 20 d., p. iii-v.

galią ir naujojo prezidento neabejingumą žaidėjams, kurie nesilaiko „žaidimo taisyklių“. 59 Tomahawk raketų paleidimas neturėjo jokio strateginio tikslo ar rezultato – po atakos iš valdžios nepasitraukė B. A. Asadas, Rusija, Iranas ir kitos regiono žaidėjos nepadidino savo spaudimo režimui ir neatsitraukė, vadinasi tokį atvejį galima laikyti neapgalvotu ir neracionaliu. Po oro atakos pažeista infrastruktūra buvo sutvarkyta ir ji toliau veikė pagal paskirtį. Ši ataka atliko ardomąją veiklą JAV – Sirijos santykiams, o tuo pačiu suartino Rusiją su Sirija. Tolimesni koviniai veiksmai Sirijoje turi galimybę įpliekti konfliktą su valstybėje aktyviai veikiančia Rusijos Federacija, o tai tik dar labiau pakenktų ir taip nestabilią situacijai regione. Jėgos panaudojimą Sirijoje galima traktuoti, kaip JAV priemonę „išgąsdinti“ jos oponentus regione, tačiau neįvykus tęstiniams veiksams ši ataka liko paprastu jėgos demonstravimu be politinių ar strateginių tikslų pergalių bei įgyvendinimo.

Amerikos oro ataka Sirijoje padarė žalos ir Vašingtono – Maskvos santykiams.⁹⁶ Pranešime spaudai JAV ataka buvo laikoma „agresijos aktu prieš suverenią valstybę pažeidžiant tarptautinę teisę.“ Taip pat paminėdamas, kad tokie Vašingtono veiksmai sudarė rimtą smūgį Rusijos – JAV santykiams, kurie ir taip yra „prastoje būsenoje“. Rusijos Federacija, Vašingtono reakciją į režimo cheminių ginklų panaudojimą Sirijoje, vadino agresijos aktu, kadangi anot Rusijos „Sirijos karinės pajėgos nedisponuoja cheminiais ginklais“. Maskva atsakydama į JAV veiksmus paskelbė, kad stiprins Sirijos oro gynybos galimybes ir pasiųs fregatą į logistikos bazę Viduržemio Jūroje, Tatruso mieste bei teigė nutraukianti bendradarbiavimo sutartį, kuri leido koordinuoti oro operacijas Sirijos teritorijoje, siekiant išvengti susidūrimų ore. Šie JAV veiksmai tik pablogino Vašingtono santykius su Sirija bei Rusija, o tuo pačiu paskatino Rusiją imtis platesnio masto priemonių siekiant apsaugoti režimo stabilumą ir tai leido stiprėti Damasko – Maskvos santykiams.

JAV, tik kalbomis ragindama pasitraukti B. A. Asadą iš valdžios kaskart mažina savo įtaigą regione, suteikdama daugiau vietos plėstis Rusijai. Skirdama daugiau dėmesio kovai su Daesh bei remdama regione veikiančias pajėgas, kurios kartu kovoja ir su Sirijos režimu, JAV leidžia Rusijai užimti patikimos partnerės postą regione, kadangi ji palaiko esamą režimą ir taip demonstruoja savo, kaip bendražygės regiono valstybėms, patikimumą. Jungtinių Valstybių vykdyta politika pademonstravo Sirijai ir kaimyninėms

⁹⁶ Комментарий пресс-службы Президента России, 2017 м. баландžio 7д., kremlin.ru/events/president/news/54241

jai valstybėms, kad be JT Saugumo Tarybos pritarimo, ji nėra pajėgi daryti pakankamo spaudimo regione, siekiant įgyvendinti savo tikslus, o taip regiono valstybės įžvelgia papildomą naudą bendradarbiauti su Rusijos Federacija, kadangi ji yra Saugumo Tarybos narė ir turi veto teisę, siekiant įgauti politinį užnugarį tarptautinėje arenoje. Atsižvelgus į Vašingtono tikslus Sirijoje bei jos kaimynystėje ir analizuojant jo veiksmus, galima daryti išvadą, kad siekiai nebuvo išpildyti – B. A. Asadas ir jo Režimas Sirijoje stiprus ir efektyviai kovoja su opozicijos pajėgomis, kovoje su Daesh bandant laviruoti tarp efektyvių veiksmų bei politikos buvo padaryta žala santykiuose su Turkija ir Iranu, JAV įtaka regione krito, o išnaudodama jos klaidas savo labui, įtakos sferas plėtė Rusijos Federacija.

3. Rusijos Federacijos siekiai ir veiksmai Sirijoje

Nuo pat konflikto Sirijoje pradžios vetuodama JT rezoliucijas Sirijos klausimu, argumentuodama Libijos atveju bei Vakarų interesu kištis į šalies vidinę politiką su tikslu nuversti režimą ir siekti savo geopolitinių interesų, Rusijos Federacija nesudarė galimų sąlygų situacijoms, galinčioms privesti prie režimo pakeitimo šalyje. Taip pat tarptautinėje arenoje rodomas palaikymas B.A. Asado pozicijai ir tiekta parama kovoje su šalyje veikiančiomis oponuojančiomis jėgomis bei prezidento B.A Asado tęsiami artimi santykiai su Rusija ekonominėje srityje, leidžia daryti išvadą, kad Rusija elgėsi, kaip racionali veikėja siekdama didesnių tikslų.

Priimti politiniai sprendimai leido plėsti savo įtakos sferas Sirijoje ir regiono valstybėse, taip atsveriant JAV turėtą galią regione. Teikdama politinį užnugarį Sirijos režimui JT Saugumo Taryboje, Rusijos Federacija tampa patikima partnere B.A. Asado režimui bei parodo kitoms šalims naudą, kurią jos gali gauti komunikuodamos su Rusija. Valstybė bendradarbiaudama su Turkija bei Iranu, įgyja didesnę politinę įtaką kuri yra reikalinga pasiekti vieno esminių saugumo strategijos tikslų – didinti Rusijos įtaką pasaulyje.

Prisidengdama kova su terorizmu, Maskva kuria naujas sutartis ir užtikrintai skleidžia savo įtaką įgydama naujų partnerių, naudodama naujausią karinę techniką – potencialių pirkėjų. Šiame skyriuje tirsiu kokius tikslus Sirijoje ir jos kaimynystėje iš tiesų gali būti iškėlusį Rusijos Federacija ir kokių veiksmų imasi jiems pasiekti.

3.1 Rusijos Federacijos tikslai Sirijoje

Pastarieji metai demonstruoja stiprėjančią Rusijos Federacijos įtaką tarptautinėje arenoje. Įvykiai Ukrainoje, Rusijos Federacijos veiksmai ginant A. B. Asado režimą JT Saugumo Tarybos posėdžiu metu bei vedama visiškai priešinga politika Vakarų koalicijos atžvilgiu Sirijos klausimu, rodo augančią Rusijos galią. Prieš pradėdant nagrinėti Rusijos veiksmus Sirijoje, svarbu nustatyti jos iškelto tikslus Sirijoje ir valstybėse esančiose jos kaimynystėje.

Remiantis oficialiais Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministro, Sergėjaus Lavrovo pareiškimais, galima susidaryti išvadą, kad Rusija siekia atsverti vakarų siekį išsaugoti dominuojančias pozicijas. Savo kalboje, jaunimo moksliniame forume "Terra Scientia",⁹⁷ užsienio reikalų ministras kaltino Vakarus kišantis į valstybių vidaus politikos reikalus ir taip sukėlus terorizmo bei dabartinę Europą krečiančią migracijos krizę: „Terorizmas ir nelegalūs imigrantai – visa tai išteka iš bandymų išsaugoti savo dominavimą tarptautiniuose santykiuose, kišimosi į suverenių valstybių vidaus politiką, keliu.“

Rusijos atstovai, kalbėdami apie Vakarų siekį pakeisti legalius režimus, dažnai argumentuoja Libijos atveju – kuomet humanitarinė misija privedė prie Muammar al-Gaddafi valdomo režimo pakeitimo.⁹⁸ Galima daryti išvadą, kad JAV tiekdamą paramą oponuojančioms grupėms ir siekdama pritaikyti sankcijas Sirijos režimui, taip sudarydama palankias sąlygas opozicionieriams kovojo prieš Asado valdžią, tačiau Rusijai iškelus tikslą šį kartą nenusileisti ir neleisti pasikartoti Libijos atvejui, tai vykdo nesėkmingai. Apie šį reiškinį kalbą ir profesorė Lindsey A. O'Rourke.⁹⁹ Jos teigimu, JAV veiksmai, įvardijami, kaip „slaptos režimo keitimo operacijos“ (angl. „covert regime change operations“) destabilizuoja padėtį regionuose, kuriuose įsiliepsnoja civiliniai karai, o jų remiami „įdiegti lyderiai“ priveda prie silpnos centrinės valdžios ir taip įtraukia aplinkines valstybes į konfliktą, kadangi jos siekia pasinaudoti silpnos valstybės esama situacija, savo gerbūvio užtikrinimui. Vakarų parama trukdė maksimaliai efektyviai Sirijos valdžios

⁹⁷ Министерство иностранных дел Российской Федерации, „Выступление и ответы на вопросы Министра иностранных дел России С.В.Лаврова на Форуме «Территория смыслов на Клязьме», Владимирская область, д.Дворики, 24 августа 2015 года“, 2015 m. rugpjūčio 24 d., www.mid.ru/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/1680936

⁹⁸ Mominic Tierney, „The Legacy of Obama's 'Worst Mistake'“, 2016 m. balandžio 15 d., www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/obamas-worst-mistake-libya/478461/

⁹⁹ Lindsey A. O'Rourke (2017), „Covert calamities: American-backed covert regime changes and civil war“, Canadian Foreign Policy Journal, 23:3, p. 232-245, DOI:10.1080/11926422.2017.1359643

kampanijai, nukreiptai prieš ginkluotas grupuotes, o taip savo veiksmais ji prisidėjo prie daugiau nei 6 metus trunkančio civilinio karo tęstinumo bei leidžia Rusijai naudotis „geradarės“ korta tarptautinėje arenoje.

2015 m. gruodžio mėnesio pabaigoje Rusijos Federacijos prezidentas Vladimiras Putinas pasirašė ir patvirtino naująją šalies nacionalinę saugumo strategiją.¹⁰⁰ Joje buvo išskirti tikslai kurių siekdama Rusija veikia ir Sirijoje. Nacionalinėje saugumo strategijoje¹⁰¹ nurodomas tikslas išskirti Rusijos Federacijos konkurencingumą bei prestižą tarptautinėje bendruomenėje.

Vienas esminių Rusijos įsitraukimo į Sirijos pilietinį karą tikslų – kova su terorizmu. Antroje, nacionalinio saugumo strategijos, dalyje, „Rusija šiuolaikiniame pasaulyje“, 18 straipsnyje nurodomas šalies susirūpinimas dėl Artimuose Rytuose pastebimos teisėtų politinių režimų nuvertimų praktikos, kuri turi tendenciją plisti, taip sukeldama įtampą regione, sudarydama naujus karštuosius taškus bei palankias sąlygas terorizmo plėtrai ir kitų ekstremizmo formų manifestacijai. Taip pat pabrėžia, kad Islamo Valstybės auganti galia yra „dvigubų standartų, kurių laikosi kai kurios valstybės, politika“ terorizmo klausimu rezultatas.¹⁰² Plėtojant terorizmo temą, 20 straipsnyje nurodoma, kad valstybėse, kuriose yra nestabili vidinė situacija, „didėja tikimybė ginkluotei patekti į teroristų rankas“.¹⁰³ Terorizmas taip pat nurodomas, kaip viena didžiausių grėsmių šaliai, todėl įsigilinus į šiuos straipsnius galima daryti išvadą, kad Maskva, dabartinę kovą su terorizmu vertina neigiamai, todėl išsikėlė sau tikslą įsitraukti į kovą su terorizmu bei tuo pačiu kelti savo prestižą tarptautinėje bendruomenėje, kuris yra nurodytas paskutinėje strategijos dalyje.

¹⁰⁰ Документы, „Утверждена Стратегия национальной безопасности России“, 2015 м. грудзю 31 д., <http://kremlin.ru/acts/news/51129>

¹⁰¹ Указ Президента РФ от 31 декабря 2015 г. N 683 „О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации“, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/l8iXkR8XLAtxeilX7JK3XXy6Y0AsHD5v.pdf>

¹⁰² 18. Практика свержения легитимных политических режимов, провоцирования внутригосударственных нестабильности и конфликтов получает все более широкое распространение. Наряду с сохраняющимися очагами напряженности на Ближнем и Среднем Востоке, в Африке, Южной Азии, на Корейском полуострове появляются новые "горячие точки", расширяются зоны, не контролируемые властями каких-либо государств. Территории вооруженных конфликтов становятся базой для распространения терроризма, межнациональной розни, религиозной вражды, иных проявлений экстремизма. Появление террористической организации, объявившей себя "Исламским государством", и укрепление ее влияния стали результатом политики двойных стандартов, которой некоторые государства придерживаются в области борьбы с терроризмом.

¹⁰³ 20. Критическое состояние физической сохранности опасных объектов и материалов, особенно в государствах с нестабильной внутривнутриполитической ситуацией, неконтролируемое распространение обычного вооружения повышают вероятность их попадания в руки террористов.

Tartuso mieste yra dislokuota Rusijos laivyno bazė, kuri yra vienintelis priėjimas prie Viduržemio jūros. Rusijai praradus įtaką Sirijoje, o režimui pasikeitus į palankų Vakarams, iškiltų šios bazės veikimo klausimas, todėl Rusijos Federacija negali leisti susidaryti sąlygoms kurios privestų prie, vienos iš nedaugelio bazių už Rusijos teritorijos, likvidavimo. 2017 m. pradžioje, duodamas interviu Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministras, Sergėjus Lavrovas, nurodė, kad Tartuso laivyno bazė yra naudojama tiekiant kurą oro paramą vykdančioms Rusų karinėms oro pajėgoms bei nurodė, kad „turi galimybę, neapsunkinant kolegų, užtikrinti savo oro pajėgų ir jūrų laivyno funkcionavimą.“¹⁰⁴ Praradus uostą, tai ne tik sukeltų Rusijai problemų aprūpinant savo oro pajėgas reikalingomis žaliavomis sėkmingam užduočių vykdymui, bet ir kirstų jos strateginiam galingumui, kadangi nebeturėtų prieigos prie Viduržemio jūros.

Vykdydama savo veiklą Sirijoje, Rusija artimai pradėjo bendrauti su kitomis regiono šalimis – Turkija, Iranu, Jordanija. Šis artimas bendradarbiavimas leidžia Rusijai atremti JAV vedamą politiką šioje teritorijoje bei išnaudoti šiltus šalių santykius ekonominiams tikslams įgyvendinti, tokiems kaip ginkluotės prekyba ir gamtinių žaliavų (dujų, naftos teikimas) į valstybes. Tiekdama ginkluotę anksčiau paminėtoms šalims, Rusija tampa palankia partnere regiono valstybėms, kadangi ji leidžia šalims siekti savo nacionalinių interesų, o tuo pačiu kelia savo įtaką regione.

Rusijos Federacija turi gilesnių, nei tik kova su terorizmu ir jo plitimo grėsme, tikslų Sirijoje. Įgyvendinus anksčiau nurodytus Rusijos tikslus ji plės savo, kaip valstybės įtaką regione, o tai leis atsverti Vakarų vykdomą politiką, kuri pastaruosius metus nebuvo ypatingai sėkminga. Pasiekus ekonominius, geopolitinius, strateginius tikslus Rusija turės galimybę tapti hegemonu regione, o tai buvusiai supervalstybei leis siekti vieno esminių jos tikslų – atkurti įtaką tarptautinėje arenoje kuria pasižymėjo Sovietų Sąjunga.

¹⁰⁴ Министерство иностранных дел Российской Федерации, „Выступление и ответы на вопросы СМИ Министра иностранных дел России С.В.Лаврова в ходе пресс-конференции по итогам деятельности российской дипломатии в 2016 году“, Москва, 2017 m. sausio 17 d., www.mid.ru/web/guest/meropriyatiya_s_uchastiem_ministra/-/asset_publisher/xK1BhB2bUjd3/content/id/2599609

3.2 Rusijos Federacijos veiksmai siekiant tikslų Sirijoje

Nustatęs, kokių tikslų Sirijoje bei jos kaimynystėje siekia Rusijos Federacija, šioje dalyje tirsiu kokius veiksmus atlieka jų įgyvendinimui. Nuo pat konflikto Sirijoje pradžios, Rusijos Federacija rėmė B. A. Asado režimą. Nuo 2015 m. rudens, Rusijos Federacija pradėjo paramą teikti tiesioginiais koviniais veiksmais taip atsverdama Vakarų remiamų ginkluotų grupuočių veiksmus Sirijoje, siekiant išsaugoti režimo stabilumą¹⁰⁵. Rusijos ortodoksų bažnyčios atstovas, valstybės, oficialiai skelbiamą kovą su terorizmu, įvardijo, kaip „šventąją kovą“, taip suteikdamas jai didesnę palankumą pačios Rusijos gyventojų akyse, o tuo pačiu ir medijoje.

Rusijos karinių pajėgų daliniai Sirijoje sukuria Rusijos, kaip reikalingos partnerės vaizdinį šalyje bei jos kaimynystėje esančioms valstybėms, kuris gali būti naudojamas tolimesnių santykių stiprinimui ir plėtojimui ne tik su Sirija, bet ir su ja besiribojančiomis valstybėmis. Veikdama Sirijoje Rusijos Federacija plečia savo, kaip reikalingos sąjungininkės idėją. Tokius Rusijos Federacijos veiksmus galima paaiškinti neoklasikinio realizmo teorija. Rusija pradėjusi remti B. A. Asado režimą suteikdama politinę apsaugą tarptautinėje arenoje, tiekusi ginkluotę bei bendradarbiavusi cheminių ginklų likvidavimo klausimu, galų gale priėjo prie realių kovinių veiksmų parodydama ne tik Damaskui, bet ir kitoms regiono valstybėms, bei jų piliečiams, kad Rusija yra patikima valstybė su ja vesti dialogą ir nepalieka savo politinių partnerių sunkiu metu. Taip formuodama palankų paveikslą savo labui, Rusija įgauna vis daugiau įtakos regione, kadangi galės daryti poveikį valstybių ekonominių ir karinių veiksmų priėmimui. Rusija investuodama savo resursus į regioną „ruošią dirvą“ tolimesniam ir gilesniam bendradarbiavimui, o tuo pačiu ir savo asmeninių interesų įgyvendinimui.

Rusija ir Damaskas bendradarbiavo ir anksčiau, tačiau po Arabų Pavasario tarpusavio ekonominis bendradarbiavimas išaugo kone dvigubai „1 milijardas JAV dolerių 2010 m. išaugo iki beveik 2 milijardų JAV dolerių 2011 m.“ (angl. „\$1 billion in 2010, yet it rose to about \$2 billion in 2011.“) 2013 m. Rusijos ir Sirijos valdžia pasirašė 25 m. kontraktą su Rusijos „Soyuzneftgaz“ valstybine įmone dėl gamtinių energetinių žaliavų

¹⁰⁵ Salam Al-Saadi, „Russia hopes its recent military support to Bashar al-Assad will give it political leverage over the Syrian regime and counter Western military might both in Syria and globally.“, Carnegie Endowment for International Peace, 2015 m. spalio 6d., carnegieendowment.org/sada/61521

kasimo ir paieškų ekspedicijos Sirijos pakrantėje.¹⁰⁶ 2015 metų liepą, Rusijos naftos ir dujų industrijos sąjungos (rus. Союз нефтегазовой промышленности России) vadovas Gissa Guchetl interviu „RIA novosti“ žurnalistams metu teigė, kad stabilizavus padėtį Sirijoje, Rusijos įmonės, kurios dėl karo šiuo metu yra „išsaldžiusios veiklą Sirijoje“ yra pasiruošusios ją atnaujinti ir investuoti daugiau nei pusantro milijardo JAV dolerių į projektus susijusius su dujomis bei nafta.¹⁰⁷ Investicijos Sirijoje leis Rusijai pasinaudoti jos teritorijoje esančiais žaliavų klodais ir jei ne dalinai perimti jų valdymą, tai prisidėti prie Sirijos ir veikti drauge su ja energetiniame sektoriuje. Tokio tipo sutartys „pririš“ B. A. Asado režimą prie Rusijos, o tai leis pasinaudoti Sirija, kaip marionete savo tikslų įgyvendinimui bei daryti įtaką kaimyninėms valstybėms.

Sirijos ir Rusijos kooperacija yra trunkanti ilgus metus, tačiau prasidėjus Arabų Pavasariui, iškilo grėsmė Rusijos – Sirijos strateginiam bendradarbiavimui, dėl prasidėjusių prieš režimus nukreiptų protestų, kurie perkopė į pilietinius karus. Iki pat 2015 m. Rusijai nebuvo tikslo įsikišti į veiksmus Sirijoje tiesiogiai, kadangi B. A. Asadui pavaldžios pajėgos veikė sėkmingai, tačiau tų pačių metų vasaros pradžioje, Sirijos kariniai padaliniai patyrė seriją pralaimėjimų mūšiuose su Daesh, Nusra Front bei JAV remiamais kovotojais, mūšio linijos pasislinko arčiau Tartus miesto, kuriame dislokuota Rusijos laivyno bazė. Iškilusi kone dviguba grėsmė – prarasti strateginės reikšmės partnerį ir tuo pačiu vieną iš nedaugelio karinių bazių dislokuotų ne Rusijos teritorijoje – paskatino Maskvą imtis tiesioginių karinių veiksmų, tačiau prieš juos pradėdant buvo pradėta pasirengimo kampanija, kurią sudarė trys etapai – „nukreipimas, apgaulė, naikinimas“ (angl. „distract, deceive, destroy“).¹⁰⁸

Dėmesio nukreipimo etape, buvo pradėta vykdyti dezinformavimo strategija, kuri leido Rusijai argumentuoti savo veiksmus Sirijoje, kaip kovą prieš terorizmą. Kone mėnesį trukusi kampanija buvo vainikuota Vladimiro Putino kalba, Septyniasdešimtosios JT sesijos asamblėjos metu, kuomet jis priminė „Reikalas ne Rusijos ambicijose, gerbiami kolegos, o tame, kad ilgiau kentėti susiklosčiusios pasaulyje situacijos nebegalime“.¹⁰⁹ Tokiais žodžiais V. Putinas pademonstravo Rusijos poziciją terorizmo klausimu, iš anksto

¹⁰⁶ Borzou Daragahi, „Russia tightens links to Bashar al-Assad with Syria energy deal“, Financial Times, 2013 m. gruodžio 26 d., www.ft.com/content/9e8040e0-6e3f-11e3-8dff-00144feabdc0

¹⁰⁷ ЭКОНОМИКА, „РФ может возобновить с Сирией нефтегазовые проекты на \$1,6 миллиарда“, 2015 m. liepos 27 d., ria.ru/economy/20150727/1149363677.html

¹⁰⁸ By Maksymilian Czuperski, John Herbst, Eliot Higgins, Frederic Hof, and Ben Nimmo, „Distract Deceive Destroy Putin at War in Syria“, 2016 The Atlantic Council of the United States.

¹⁰⁹ Президент России, „70-я сессия Генеральной Ассамблеи ООН“, 2015 m. rugsėjo 28 d., kremlin.ru/events/president/news/50385

nurodė priežastį kuria bus argumentuojami veiksmai bei tuo pačiu pademonstravo, kad Rusija yra pasiruošusi, bei galinti prisidėti prie kovos su Daesh. Tai Rusijai leido netrukdomai didinti savo karinius pajėgumus Sirijoje. Įsitraukusi į konfliktą tiesiogiai, Rusija taip pat pademonstravo Sirijai, kad yra patikima partnerė, o tuo pačiu, kad režimo išsaugojimas šalyje yra svarbus Rusijos Federacijos interesams. Savo įsitraukimu į karinius veiksmus Sirijoje, Maskva sukėlė galybę diskusijų tarptautinėje arenoje ir jos nukreipimo etapas pavyko sėkmingai.

Antrasis Rusijos Federacijos tikslų siekimas įvardijamas, kaip „apgaulė“ – Rusijos oro pajėgos bei oficialūs šaltiniai, spalio 1d., teigė, kad per pirmąją parą buvo įvykdytos sėkmingai, o šiuos jų pareiškimus lydėjo Rusijos Gynybos Ministerijos platinami vaizdo įrašai, kuriuose buvo transliuojami oro antskrydžiai, bei informacija apie taikinius. Šių vaizdo įrašų autentiškumas ir tikrumas kėlė abejones atvirų šaltinių analitikams. Visai netrukus buvo nustatyta, kad beveik 90 procentų Rusijos atliktų oro atakų buvo nukreiptos ne prieš Daesh ir jų valdomas teritorijas¹¹⁰, bet prieš kitas Sirijos režimui oponuojančias grupes. Atlikus tyrimą taip pat buvo pastebėta, kad Rusijos Federacijos įvardijamos operacijų teritorijos, kartais net „200 km buvo nutolusios nuo tikrosios oro atakos vietos“ (angl. over 200 km away from the actual location of the air strike). Taip Rusija prisidengdama kova su Daesh ir tarptautinio terorizmo grėsme, padėjo režimui kovoti su jam problemas keliančiomis opozicinėmis grupuotėmis, kurias remia JAV bei siekti vieno savo tikslų – režimo stabilumo užtikrinimo.

Esminė Rusijos kovinės paramos užduotis, kuri buvo skirta slopinti ir naikinti Daesh nebuvo išpildyta iki galo – antskrydžiai padarė minimalią žalą teroristinei organizacijai, kadangi didžioji dalis jų buvo nukreipta prieš kitas opozicines grupuotes išsidėsčiusias Aleppo miesto priegose. Tai nereiškia, kad Rusija nepasiekė vieno iš savo tikslų – ji panaikino režimui grėsmę kėlusią opozicijos jėgos persvarą, o tai leido Sirijos konvencinėms pajėgoms prasiveržti į priekį ir atkirsti pagrindinius aprūpinimo kelius Šiaurės link, taip sudarant dar geresnes sąlygas režimo pajėgoms kovoti su opozicija, kuri buvo Alepe. Stiprindama B. A. Asado pajėgų galią, tuo pačiu metu stiprina ir savo poveikį bei įtaką valstybei, o įžvelgdama Vakarų ir NATO, kaip strateginę grėsmę, priešinasi jos augimui. Rusijos Federacija aktyviai kovojo su Daesh pajėgomis Sirijoje. Nuo pat 2015 m. trečio semestro įsitraukusi į kovinius veiksmus Sirijoje, Rusijos Federaciją atliko svarbų

¹¹⁰ „John Kirby, Spokesperson, Daily Press Briefing, US Department of State“, 2015 m. spalio 7d., <http://www.state.gov/r/pa/prs/dpb/2015/10/248005.htm>.

vaidmenį remiant Sirijos režimą. Aktyvūs Aleppo, Rakos miestų bombardavimai neleido teroristinės organizacijos nariams persigrupuoti ir efektyviai kontratakuoti. Naikinant jų infrastruktūrą – treniruočių stovyklas, ginklų sandėlius bei miestus – tvirtoves buvo užtikrinamas teroristų judėjimo ribojimas, o tai leido Sirijos pajėgoms užimti Daesh kontroliuojamas teritorijas, taip didinant kovotojų koncentraciją vienoje geografinėje teritorijoje, į kurią vėliau būtent ir smogdavo Rusijos Federacijos oro pajėgos, taip efektyviai pašalindamos maksimalų skaičių taikinių.

2017 m. gruodžio mėnesio pradžioje vykusios spaudos konferencijos metu, Rusijos Federacijos prezidentas, Vladimiras Putinas atsakydamas į žurnalistų prašymą pakomentuoti esamą situaciją Sirijoje teigė, kad „Eufrato upės pakrantėse operacija yra užbaigta visiškai įveikiant teroristus.“¹¹¹ Tęsdamas savo kalbą, V. Putinas kalbėjo, kad pačioje Sirijoje dar yra keletas taškų, kuriuose veikia teroristinės grupuotės šalininkai, tačiau stebint bendrą situaciją valstybėje matomas visiškas teroristų sutriuškinimas. V. Putinas komentuodamas tolimesnius Rusijos Federacijos siekius Sirijoje prabilo apie kitą svarbų tikslą norint stabilizuoti situaciją karo nuniokotoje valstybėje – surengti Sirijos nacionalinio dialogo kongresą Sočyje, siekti naujos konstitucijos įteisinimą valstybėje bei realizuoti prezidento ir parlamento rinkimų tikslą. Tokie oficialūs Rusijos Federacijos prezidento V. Putino komentarai demonstruoja, kad Rusijos Federacija, net po to kai pasiekė savo vieną esminių tikslų – įveikti Daesh – nepasitrauks iš Sirijos ir toliau teiks paramą jos prezidentui B. A. Asadui. To paties mėnesio 11 d., lankydamasis Khmeimim oro bazei Latakijos provincijoje, Sirijoje, V. Putinas dėkojo ir sveikino karius už tarnybą ir sėkmingai išpildytą siekį kovoje su teroristinėmis organizacijomis Sirijos viduje. V. Putinas savo kalboje pabrėžė, kad „terorizmo grėsmė pasaulyje – vis dar reali ir aukštame lygmenyje“, tačiau dėl „Rusijos Federacijos karių profesionalumo dėka Sirija išliko suvereni ir nepriklausoma valstybė, o dėl sudarytų sąlygų į Sirija sugrįžta ir pabėgėliai.“¹¹² Tos pačios kalbos metu, V. Putinas viešai paskelbė, kad Tartuso jūrų, ir Khmeimim oro pajėgų bazėse toliau veiks Rusijos Federacijos kariai – siekiant užkirsti kelią galimiems tolimesniems teroristinės organizacijos Daesh kovotojų persigrupavimams, tačiau įsakė gynybos ministrui ir generalinio štabo viršininkui išvesti dalį Rusijos Federacijos karių iš Sirijos į jų nuolatines dislokacijos vietas Rusijoje. „Vos per du metus Rusijos Federacijos

¹¹¹ Президент России, „Комментарий Президента о ситуации в Сирии“, События, 2017 м. gruodžio 6 d., kremlin.ru/events/president/news/56321

¹¹² Президент России, „Владимир Путин посетил авиабазу Хмеймим в Сирии“, События, 2017 м. gruodžio 11 d., kremlin.ru/events/president/news/56351

ir Sirijos karinės pajėgos įveikė labiausiai kovai pasirengusią tarptautinę teroristinę grupuotę¹¹³ teigė V. Putinas. Tokie Rusijos Federacijos prezidento komentarai ir veiksmai leidžia jam pastatyti Rusiją į poziciją kuri suteikia valstybei tariamą lyderės regione rolę. Jo kalbose nebuvo minima tarptautinė koalicija, ar kitų valstybių indėlis kovoje su Daesh, todėl ne tik Sirijos bei jos kaimyninėms valstybėms, bet ir tarptautinės arenos atstovėms Rusija siunčia žinutes: 1, mes įžengėme, 2015 m. pirmieji antskrydžiai Sirijoje; 2, „stabilizavome“ – viešas Rusijos prezidento karinių pajėgų aukštinimas bei dalies įsakymu gražinimas namo įveikus Daesh pajėgas Sirijos valstybėje, 3, ir niekur nesitrauksime – karinėse Sirijos bazėse liks Rusų kariai, jei teroristai išdrįstų dar kartą pakilti kovai, o tai reiškia neterminuotam laiko tarpui.

Tų pačių metų gruodžio 28 d. užsienio reikalų ministras Sergėjus Lavrovas duodamas interviu „Interfax“ naujienų agentūrai teigė, kad viena svarbiausių Rusijos Federacijos užsienio politikos tikslų buvo taikiomis priemonėmis užbaigti vidinį Sirijos konfliktą. „Mes bendradarbiavome su Iranu ir Turkija, iniciavome paliaubas tarp Sirijos valstybinių pajėgų ir ginkluotos opozicijos, o tai mums leido koncentruotis į Daesh įveikimą“¹¹⁴ teigė užsienio reikalų ministras. Tęsdamas savo kalbą, jis džiaugėsi, kad dėka Rusijos Federacijos veiksnių pabėgėliai grįžta į Siriją, valstybė atkūrinėja karinių veiksnių sunaikinta infrastruktūrą bei sudarė sąlygas leidžiančias įsigaliooti JT Saugumo Tarybos 2254 rezoliucijai, priimtai 2015 m. gruodžio 18 d., dėl paliaubų ir politinių susitarimų Sirijoje.¹¹⁵ Tęsdamas savo kalbą užsienio reikalų ministras dėstė panašius teiginius, kaip ir Rusijos Federacijos prezidentas – „mes darysime viską ką galime, kad gražintume taiką ir stabilumą į Siriją kaip įmanoma greičiau.“¹¹⁶ Nepaisant skambių Rusijos Federacijos politikų pasisakymų, remiantis tiek Rusijos, tiek tarptautine spauda, naktį iš 2017 m. į 2018 m. įvyko ekstremistų organizuotas oro bazės, esančios Latakijos provincijoje, apšaudymas netiesiogine ugnimi, kurio metu buvo sunaikinti „mažiausiai septyni“¹¹⁷ Rusijos Federacijos oro pajėgoms priklausantys naikintuvai, du žuvo, o dešimt bazėje

¹¹³ Žiūrėti 66 išnašą

¹¹⁴ Министерство иностранных дел Российской Федерации, „Интервью Министра иностранных дел России С.В.Лаврова информационному агентству «Интерфакс»“ 2017 m. gruodžio 28 d. www.mid.ru/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/3012117

¹¹⁵ United Nations, Meetings coverage, „Security Council Unanimously Adopts Resolution 2254 (2015), Endorsing Road Map for Peace Process in Syria, Setting Timetable for Talks“, 2015 m. gruodžio 18 d., www.un.org/press/en/2015/sc12171.doc.htm

¹¹⁶ Žiūrėti 68 išnašą

¹¹⁷ Иван Сафронов, Коммерсант, „Хмеймим попал под огонь“, 2018 m. sausio 3 d., www.kommersant.ru/doc/3514249

tarnybą atlikę kariai buvo sužeisti.¹¹⁸ Ši ekstremistų ataka demonstruoja, kad Rusijos Federacija siekia gauti pripažinimą už „baigtą operaciją“ anksčiau laiko, o tai smogė jos karinei galiai Sirijoje, kadangi septynių naikintuvų praradimas dėka sunaikintos teroristinės organizacijos kovotojų kvestionuoja Rusijos teiginį apie pergalę prieš Daesh. Nepaisant pastarųjų įvykių, aukšto rango pareigūnų kalbos demonstruoja pasitikėjimą savimi bei sudaro vaizdą, kad Rusijos Federacija laiko save absoliučia padėties šeimininke Sirijoje, o šie veiksniai daro valstybę patrauklia partnere ne tik Sirijai, bet ir kaimyninėms jai šalims. Rusijos Federacijos kovinė parama Sirijos režimui leido užtikrinti stabilų Daesh kontroliuojamos teritorijos užėmimą bei Rusijos įtakos regione didinimą.

Kitas svarbus aspektas yra Rusijos Federacijos karinės galios bei industrijos augimas. Nuo 2011 m. (3.457%) iki 2016 m. (5.398%) Rusijos skiriamas procentas nuo BVP¹¹⁹ karybai išaugo 56.15%. Augant kariniam biudžetui pradėta kurti ir naujų ginklų bei ekipuotės sistemų, kuriuos Rusija sėkmingai išbando koviniuose veiksmuose Sirijoje. Viena jų – ratnik (rus. ратник), dar vadinama „ateities kario komplektu“ (rus. комплект солдата будущего), naujoji ekipuotės sistema skirta maksimaliai didinti karių kovinį pajėgumą, gyvybės apsaugą bei ryšį mūšio lauke. Rusijos gynybos ministro pavaduotojas Jurijus Borisovas, 2017 m. gegužės mėnesį, spaudos konferencijos metu teigė¹²⁰, kad ši sistema, drauge su kita rusų technika (bombonešiais Su-34, lėktuvais Ty-160, malūnsparniais Ka-52...) sėkmingai buvo išbandyta mūšio sąlygomis. Atliekant kovinius veiksmus pasitelkiant naujausią karinę techniką siekiama ne tik pademonstruoti valstybės galią bei patikrinti jų patikimumą, bet ir pritraukti potencialius pirkėjus.¹²¹ Rusija, jos teigimu prisidėjusi prie kovos su terorizmo grėsme, ne tik remia Sirijos režimą, bet ir išbando naujausią techniką, kurios rezultatai plės jau turimą įtaką regione, priverčiant regiono valstybes apgalvoti bendradarbiavimo su Rusija galimybę, bet ir padės įgyti naujų sandorių karinio bendradarbiavo sferoje.

Rusijos Federacijos veiksmai pastebimi ne tik Sirijoje, bet ir kaimyninėse regiono šalyse: Libane, Turkijoje, Irane. Rusijos siekis palaikyti kuo artimesnius santykius su

¹¹⁸ Reuters Staff, „At least seven Russian planes destroyed by shelling at Syrian air base: Kommersant“, 2018 m. sausio 3d., www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-planes/at-least-seven-russian-planes-destroyed-by-shelling-at-syrian-air-base-kommersant-idUSKBN1ES20C

¹¹⁹ Military expenditure (% of GDP)

data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU&name_desc=true

¹²⁰ Юрий Борисов, „Оружие, надёжное и современное“, 2017 m. gegužės 26 d. www.arms-expo.ru/news/novye_razrabotki/yuriy_borisov_oruzhie_nadyezhnoe_i_sovremennoe/

¹²¹ Daniel Brown, „Russia is using Syria as a testing ground for some of its most advanced weapons“, 2017 m. gegužės 24 d., www.businessinsider.com/russia-is-using-syria-testing-ground-some-advanced-weapons-2017-5

valstybėmis yra strategiškai svarbus, kadangi turint gausesnį šalių palaikymą regione, jos pačios, be atskiro Rusijos skatinimo, atsispirs Vakarų vedamai politikai ir taip mažins JAV įtaką bei poveikį regione, leis pagrindinio žaidėjo poziciją užimti pačiai Rusijai.

Pastarieji keli metai ypatingai suartino Rusiją bei Turkiją,¹²² tačiau šiuos santykius ne visuomet lydėjo sėkmė: 2015 metų lapkritį, tarp valstybių kilo didžiulė įtampa, kuomet Turkija numušė Rusijos karinių oro pajėgų naikintuvą Su-24, kai šis įskrido į Turkijos oro erdvę, o Maskva, atsakydama į šį Turkijos veiksma, pritaikė jai sankcijas – nutraukiant Turkiškų prekių importą į Rusijos Federaciją bei Turkų pilietybės darbuotojų samdymą, ir pradėjo propagandos kampaniją nukreiptą prieš Erdoganą, tačiau šios sankcijos buvo atšauktos praėjus kiek daugiau nei metams.

Po nesėkmingo Turkijoje 2016 metų vasarą vykusio perversmo, kurį V. Putinas iškart pasmerkė, santykiai tarp valstybių pakrypo kita linkme. Neilgai turkusią politinę įtampą, pakeitė bendri projektai ir sandoriai - „Rosatom“ buvo leista statyti 20 milijardų JAV dolerių vertės, atominę elektrinę Turkijos pietuose, 2017 metų rugsėjį Turkijai, beveik už 2 milijardus JAV dolerių, buvo parduotos oro gynybos sistemos S-400, šaltinių teigimu, galinčios uždenkti iki 250 km perimetro plotą ir vienu metu neutralizuoti 300, iki 27 km aukščio, esančius taikinius.¹²³ Tai leis Rusijai tiesiogiai įsikišti į Turkijos energetinę bei karinę sferas. 2017 metų kovo 3 dieną Sočyje vykusios spaudos konferencijos metu, V. Putinas įvardijo Turkiją, Rusijos svarbiu ir perspektyviu partneriu ir kad visai neseniai buvo išbandytas šalių santykių ilgaamžiškumas. Savo kalboje Rusijos prezidentas pabrėžė, kad „atsigavimo laikotarpis Rusijos ir Turkijos santykiuose baigėsi – mes sugrįžtame į normalų partnerių bendradarbiavimą.“¹²⁴

Turkijos ir Rusijos santykiai yra abipusiai naudingi – abi autoritarinės valstybės jaučia grėsmę ir siekį išsaugoti savo režimus. Rusijai išnaudoti Turkiją, kuri būdama strategiškai svarbi NATO ir ES partnerė Vidurio Rytuose, reikštų atsverti jaučiamą NATO alsavimą siekiamos įtakos regione, o Turkijos valdžiai – užtikrinti JT Saugumo Tarybos narės apsaugą balsavimų metu. Šis atvejis yra vienas iš tų, kurio neoklasikinis realizmas paaiškinti negali – kaip dvi, iš pirminės pažiūros skirtingos valstybės: Turkija, ES, NATO

¹²² Torrey Taussig, „*The serpentine trajectory of Turkish-Russian relations*“, 2017 m. spalio 4 d., www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/10/04/the-serpentine-trajectory-of-turkish-russian-relations/

¹²³ ОРУЖИЕ РОССИИ, „С-400 «Триумф», зенитная ракетная система“, , www.arms-expo.ru/armament/samples/1238/59475/

¹²⁴ „*News conference following Russian-Turkish talks Vladimir Putin and Recep Tayyip Erdogan gave a joint news conference following the talks*“, 2017 m. kovo 3 d., en.kremlin.ru/events/president/transcripts/press_conferences/54444

narė ir Rusija, įvardijusi NATO, kaip viena iš grėsmių nacionaliniam saugumui, siekia bendradarbiavimo įgyvendinti asmeninius interesus.

Tuo tarpu Rusijos ir Irano santykiai klostėsi sklandžiai – abipusis nepasitikėjimas Vakarais ir siekis užtikrinti režimo stabilumą, suklojo kelią tarpusavio kooperavimui karinėse, gynybos, ekonomikos srityse. Rusija prisidėjo prie „4+1“ koalicijos skirtos kovoti su Daesh, Irano branduolinės programos, taip pat Iranui yra svarbu palaikyti „strateginę draugystę“¹²⁵ su Rusija, kadangi šie santykiai padės kelti Irano karinės gynybos galią, suteiks gynybą JT Saugumo Taryboje nuo Vakarų siekiamų tarptautinių sankcijų pritaikymo.

2015 metais V. Putinas, pasirašė sutartį dėl ginklų pardavimo Iranui, taip atšaukdamas sankcijas pritaikytas dar 2010 m.¹²⁶ Taip Iranui buvo parduota 300 S-300 oro gynybos sistemų, po kurių pristatymo prasidėjo kalbos apie naują, 10 milijardų JAV dolerių vertės, sandorį tiekiant karinę techniką Iranui į kurią bus įtraukta artilerijos įrenginiai, malūnsparniai, lėktuvai ir T-90 tankai. 2017 metų rudienį, Rusija ir Iranas pasirašė 2,5 milijardų JAV dolerių vertės kontraktą dėl geležinkelių ir vagonų atnaujinimo Irane.¹²⁷ Tai bus naudinga ne tik Iranui atnaujinant valstybės infrastruktūrą, bet ir leis Rusijai išnaudoti naujus ekonominius kelius – nuo Peterburgo iki vakarinės Indijos pakrantės kelionės laikas sumažės kone dvigubai – į „posovietinę kaimynystę“. Taip pat, Rusijos Federacija dar 2014 metais sutarė su Iranu dėl dviejų branduolinių elektrinių statybos.¹²⁸ Šie Rusijos federacijos naudojami įrankiai kuria palankias sąlygas formuoti tolimesniam bendradarbiavimui, kurio dėka regiono valstybės bus artimesnės Rusijos vedamai politikai ir nebūtinai palaikys Vakarų pozicijas atsakant į „įvykius net už Artimųjų Rytų.“

Bendradarbiaudama su regiono valstybėmis, oficialiai vaizduodama save, kaip patikimą ekonominę, karinę bei politinę partnerę, Rusija taip plečia savo įtakos sferas ir didina savo minkštąją politinę galią, taip atremdama Vakarų siekiamą hegemono statusą ir

¹²⁵ Ellie Geranmayeh & Kadri Liik, „*The new power couple: Russia and Iran in the Middle East*“, European council of foreign relations, 2016 m. rugsėjo 13 d., www.ecfr.eu/publications/summary/iran_and_russia_middle_east_power_couple_7113#

¹²⁶ April Brady, „*Russia Completes S-300 Delivery to Iran*“, Arms Control asociation, 2016 m. lapkričio 30 d., www.armscontrol.org/ACT/2016_12/News-Briefs/Russia-Completes-S300-Delivery-to-Iran

¹²⁷ „*When U.S. Sanctions Backfire: Russia And Iran Partner Up In \$2.5B Deal*“, Forbes, 2017 m. rugpjūčio 1 d., www.forbes.com/sites/wadeshepard/2017/08/01/russia-and-iran-partner-up-as-the-us-turns-its-back/#56c72f015f63

¹²⁸ John W. Parker, „*Russia-Iran: Strategic Partners or Competitors?*“, James A. Baker III Institute, 2016 m., www.bakerinstitute.org/media/files/files/bb15c711/WorkingPaper-Iran-Parker-042716.pdf

pildo savo iškeltą tikslą – didinti savo prestižą tarptautinėje arenoje ir siekti iki Sovietų Sąjungos griūties turėtą galią.

3.3 Rusijos Federacijos pozicijos Jungtinių Tautų rezoliucijų Sirijos klausimo atžvilgiu

Priešingai nuo JAV ir daugelio JT narių, Rusijos Federacija, atvirai palaiko prezidento B.A. Asado režimą Sirijos Arabų Respublikoje. Nuo pat konflikto pradžios 2011 m., iki pirmųjų tiesioginių Rusijos oro pajėgų antskrydžių 2015 m. rudenį, Rusijos Federacija, pasinaudodama savo, kaip saugumo tarybos narės, veto teise, vetavo 4, o įsitraukusi į konfliktą tiesiogine karinių veikslių parama B. A. Asado režimui, iki 2017 metų lapkričio mėnesio, dar 5 JT rezoliucijas susijusias su Sirija¹²⁹ ir tokiais veiksmais demonstruodama palaikymą savo partnerei tarptautinėje arenoje.

Pirmasis iš devynių vetavimų įvyko 2011 m. spalio 4 d., kuomet Rusijos Federacija drauge su Kinija atmetė JT rezoliuciją, kuria buvo siekta pritaikyti ekonomines ir politines sankcijas Sirijai, jei jos valdžia tučtuojau nenustos naudoti prievartos bei susidorojimo su civiliais šalies gyventojais. JT primindamos B.A. Asadui, kad viena pagrindinių valstybės funkcijų yra piliečių apsauga, reikalavo visiško prievartos veikslių nutraukimo, piliečių žmogiškųjų teisių užtikrinimo bei kvietė valstybes priklausančias JT, jei šie reikalavimai nebus išpildyti, susilaikyti nuo bet kokių tiesioginių pirkimų – pardavimų, paramos, mokymų ir kitų sutarčių susijusių su ginkluote, bei jos dalimis tęsimo, ir sudarymo.¹³⁰

Argumentuodamas veto, Rusijos Federacijos JT ambasadorius Vitaly Churkin, teigė, kad Rusija nepalaiko režimo propaguojamo smurto, tačiau rezoliucijoje neprašant opozicijos atsiskyrimo nuo ekstremistų bei prisijungimo į dialogą su Sirijos teisėta valdžia, neišspręs šalyje įsiliepsnojusios krizės.¹³¹ Priėmus šią rezoliuciją, Rusijos ambasadoriaus teigimu, būtų sudarytos sąlygos atsidaryti „durims“ kurios leistų pasikartoti Libijos atvejui, kuomet įsikišus tarptautinėms pajėgoms, kurių tikslas, B. Obamos teigimu¹³², buvo apsaugoti civilius gyventojus suteikiant jiems humanitarinę pagalbą ir įkurti saugios oro erdvės zonas, buvo pakeistas šalyje teisėtai veikęs režimas¹³³. Jam antrino ir Kinijos JT ambasadorius, Li Baodongas, kuris pabrėžė, kad Kinija taip pat yra susirūpinusi smurto proveržiais Sirijoje, tačiau sankcijos, ar jų grėsmė, situacijos nesušvelnins, bet tik dar

¹²⁹ Security Council - Veto List research.un.org/en/docs/sc/quick

¹³⁰ Security Council S/2011/612, 2011 m., spalio 4d.,

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612

¹³¹ Security Council - Provisional S/PV.6627, 2011 m., spalio 4d.,

www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6627

¹³² The White House Office of the Press Secretary, „Remarks by the President in Address to the Nation on Libya“, 2011 m., kovo 28 d., <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>

¹³³ Micham Zenko, „The Big Lie About the Libyan War“, 2016 m., kovo 22d., foreignpolicy.com/2016/03/22/libya-and-the-myth-of-humanitarian-intervention/

labiau ją eskaluos, kadangi tai bus įsikišimas į vidinę šalies politiką kurioje sprendimus priimti turi teisėta šalies valdžia.

Antrasis Rusijos ir Kinijos balsavimo metu pasinaudojus veto teise nepriimtas JT įsakas - 2012 m. vasario 4d. Šia rezoliucija, atsakant į besitęsiantį režimo opozicijos persekiojimą ir susidorojimą, piliečių fundamentalių žmogaus teisių, ir laisvių nebuvimą bei kitus žmogaus teisių pažeidimus, buvo siekiama reikalauti Sirijos valdžios nutraukti smurtą valstybėje, paleisti politinius kalinius, užtikrinti taikių demonstracijų teisę piliečiams šalyje, sudaryti visas reikalingas sąlygas organizuoti tarptautinių stebėtojų misiją¹³⁴.

Rusijos ambasadorius savo kalbą pradėjo pasmerkdamas smurtą bei kraujo liejimą Sirijoje, tačiau vėl argumentavo tokią Rusijos poziciją rezoliucijos klausimu kalbėdamas apie JAV vedamą strategiją pakeisti režimą Sirijoje suteikiant daugiau galios oponuojantiems sukilėliams.¹³⁵ Tokie veiksmai būtų laikomi tiesioginis užsienio šalių suverenios valstybės vidaus politikos formavimu ir kol jėgos oponuojančios B.A. Asadui neatsiskirs nuo ginkluotų sukilėlių – Sirijos pajėgos negali pasitraukti iš teritorijų kuriose nelegaliai veikia ginkluoti asmenys. Kol to nebus, tokios rezoliucijos yra negalimos. Kinijos JT atstovas taipogi teigė, kad JT turėtų siekti suvesti kovojančias puses prie derybų stalo visomis įmanomomis diplomatinėmis priemonėmis, tačiau nesikišdama į Sirijos vidaus politiką.

2012 m. liepos 19 d. Rusija drauge su Kinija trečiąjį kartą vetavo JT rezoliuciją, kurią buvo bandoma išleisti atsakant ir pasmerkiant Sirijos valdžios perteklinį jėgos naudojimą: nediferencijuotas artilerijos, aviacijos ir sunkiosios technikos atakas (angl. indiscriminate attack) civilių apgyvendintose teritorijose, rajonuose, kur nėra užfiksuota ginkluoto pasipriešinimo veikla ir besitęsiantys žmogaus teisių pažeidinėjimai, kurie įnešė šalyje dar daugiau chaoso.¹³⁶ Šia rezoliucija buvo iš Sirijos valdžios buvo siekiama pratęsti stebėtojų misiją, kurią pratęsus, saugumo taryba būtų veikusi pagal 7 JT skyrių, o tai būtų leidę įvesti platų spektrą sankcijų ir joms nepasiteisinus, būtų leidę naudoti karines pajėgas.¹³⁷

¹³⁴ Security Council S/2012/77, 2012 m. vasario 4d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77

¹³⁵ Security Council Provisional, 2012 m., vasario 4d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711

¹³⁶ Security Council S/2012/538, 2012 m., liepos 19d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538

¹³⁷ Chapter VII: Action with respect to threats to the peace, breaches of the peace, and acts of aggression, Article 42, www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-vii/index.html

Po balsavimo, Rusijos ambasadorius JT Vitaly Churkin teigė, kad toks dokumentas net negali būti svarstomas, kadangi sudarius sąlygas įsigalioji spaudimą valstybei darančias sankcijas, po kurių sektų karinis įsikišimas į valstybės vidaus reikalus.¹³⁸ Jo teigimu, Vakarai neigia siekį įvesti karines pajėgas, tačiau iš rezoliucijos šio punkto neišbraukė. Tokius veiksmus atstovas įvardijo, kaip „Fariziejų savo geopolitinių siekių stūmimą, kurie nieko bendro neturi su Sirijos žmonių interesais“ ir tolimesniu konflikto eskalavimu šalyje. Kinų ambasadorius pritarė Rusijos Federacijos atstovo išsakytiems argumentams ir papildė jį kalbėdamas, kad kišimasis į užsienio valstybės vidaus politiką yra netoleruojamas ir kvietė spręsti problemą diplomatiniais, o ne sudarančiais dar didesnę terpę vystyti destabilizacijos procesams šalyje, veiksmais.

Tris kartus vetavusi JT rezoliucijas skirtas stabilizuoti situaciją Sirijoje, Rusijos Federacija argumentavo Libijos atveju, kai 2011 m. kovo pabaigoje susilaikė nuo balsavimo ir tai leido įtvirtinti rezoliuciją 1973, kuri leido naudoti „visas reikalingas priemones.. ginti civilius ir jų apgyventas teritorijas“¹³⁹ (angl. “all necessary measures ... / to protect civilians and civilian - / populated areas.). Netrukus po šios rezoliucijos įtvirtinimo NATO pajėgos buvo įvestos į valstybę, o to atoveiksmis – staigus režimo Libijoje pasikeitimas į demokratinį ir tolimesnis regiono destabilizavimas.¹⁴⁰ Savo veto, tiek Rusija, tiek Kinija argumentuoja baimę Libijos atvejo pasikartojimui, taip pat kišimusi į šalies vidinę politiką varžant jos veiksmus kovoje su ginkluota opozicija ir Maskvos požiūriu, JT Saugumo Taryba neturėtų kištis į šalies režimo išlikimo klausimus, kadangi tai yra pačios valstybės vidaus reikalas, o Rusija nėra linkusi pasitikėti vakarų vedama geradarių vaidmeniu.¹⁴¹ Po šiomis gražiomis kalbomis slypi pačios Rusijos interesai.¹⁴² Rusija negali leisti silpnėti savo įtakai ir prarasti anksčiau įvardytą strateginę vertę turinčių įrankių Sirijoje bei jos regione, todėl prisidengdama geradarės korta – sėkmingai vetuoja JT Saugumo tarybos rezoliucijas.

2014 m. pavasarį Maskva ir Pekinas jau ketvirtą kartą vetavo JT Saugumo Tarybos rezoliuciją, kurią palaikė 65 JT valstybės narės bei visos likusios, JT Saugumo

¹³⁸ Security Council Provisional S/PV.6810, 2012 m., liepos 9d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6810

¹³⁹ UN Security Council, Security Council resolution 1973 (2011) [on the situation in the Libyan Arab Jamahiriya], 2011 m., kovo 17d., S/RES/1973(2011), <http://www.refworld.org/docid/4d885fc42.html>

¹⁴⁰ Joshua Foust, „*Syria and the Pernicious Consequences of Our Libya Intervention*“, 2012 m., vasario 6 d., <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/02/syria-and-the-pernicious-consequences-of-our-libya-intervention/252631/>

¹⁴¹ Samuel Charap, „*Survival*“, „*Russia, Syria and the Doctrine of Intervention*“, 55:1, p. 35-41. 2013 m., sausio 31d., <http://iiss.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.767403?needAccess=true#>

¹⁴² Ramesh Thakur (2013), „*R2P after Libya and Syria: Engaging Emerging Powers*“, *The Washington Quarterly*, 36:2, 61-76

Tarybos narės, perduoti Siriją Tarptautinio Baudžiamojo Teismo žinion tirti karo nusikaltimus valstybėje, kaip atsaką į nesiliaujančius žmogaus teisių pažeidimus B. A. Asado vadovaujamoje šalyje.¹⁴³ Rezoliucijoje buvo pasmerktas nesustojantis augti žmogaus teisių ir kitų tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų mastas, taip pat kaltininkais buvo minimi ne tik Sirijos režimo pajėgos, bet ir ginkluotos grupuotės veikiančios šalies teritorijoje. Priėmus šią rezoliuciją atsivertų kelias ginti civilius vadovaujantis 1973 rezoliucija ir tai būtų sudarę sąlygas karinei intervencijai Sirijoje.

JT atstovai tokį Kinijos ir Rusijos sprendimą pavadino „bedvasiu“ ir apleidžiančiu Sirijos žmones.¹⁴⁴ Po balsavimo vykusiuose pasisakymuose¹⁴⁵, tuometinė Lietuvos Respublikos ambasadorė prie JT, Raimonda Murmokaitė¹⁴⁶, dėkojo Prancūzijai už darbą sudarant rezoliuciją, kuriai pritarė 65 valstybės ir su apmaudu teigė, kad tikriausiai visi dalyvavę balsavime nujautė kokia bus jo baigtis. Rusijos ambasadorius JT teigė, kad vienybė tarp Saugumo Tarybos narių yra be galo svarbus aspektas siekiant stabilizuoti padėtį Sirijoje, tačiau rezoliucijose siūlomi sprendimai demonstruoja Vakarų siekį karinei intervencijai Sirijos teritorijoje ir kvietė visus prisijungti prie Rusijos plano „sustabdyti kraujo liejimą kaip įmanoma greičiau“¹⁴⁷. Kinijos ambasadorius Wang Min, kaip ir ankstesniaisiais kartais, argumentavo Kinijos poziciją antrindamas Rusijos Federacijos diplomatu JT, kad būtina apsisarvuoti kantrybe ir privalu ieškoti kitų būdų konfliktui išspręsti.

Praėjus dvejiems metams nuo paskutinio Rusijos veto, kai B.A. Asado pajėgos pradėjo kovinius veiksmus prieš sukilėlių užimtą Aleppo miestą, ir praėjus vieneriems metams, kai Rusijos Federacija yra išitraukusi į Sirijos pilietinį karą, 2016 m. spalio 8 d., Rusijos Federacija, šį kartą be Pekino palaikymo, penktąjį kartą vetavo JT Saugumo Tarybos rezoliuciją, kuria buvo siekiama nutraukti Sirijos ir Rusijos aviacijos antskrydžius Aleppo mieste. JT taip siekė pažaboti kovinių veiksmų nusinešamas civilių aukas, dėl teritorinių antskrydžių mieste. Rezoliucijoje, taip pat buvo prašoma paskelbti paliaubas visoms konflikte dalyvaujančioms pusėms, susėsti prie derybų stalo ir taip sudaryti sąlygas

¹⁴³ UN Security Council, S/2014/348, 2014 m., gegužės 22 d., http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_348.pdf

¹⁴⁴ UN: Russian and Chinese vetoes of Syria ICC resolution ‘callous’, amnesty international, 2014 m., gegužės 22 d., <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/05/un-russian-chinese-vetoes-syria-icc-resolution-callous/>

¹⁴⁵ Security Council Sixty-ninth year, 7180th meeting, S / P V.718, 2014 m., gegužės 22 d., http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7180

¹⁴⁶ „New Permanent Representative of Lithuania Presents Credentials“, 2012 m, spalio 25 d., www.un.org/press/en/2012/bio4427.doc.htm

¹⁴⁷ Žiūrėti 135 išnašą

humanitarinei pagalbai pasiekti Alepo mieste atkirstus žmones.¹⁴⁸ Rusijos Federacijos ambasadorius, kuris prezidentavo šiam balsavimui, į kitų valstybių neigiamus komentarus apie priimtą opoziciją rezoliucijos klausimu atsakė, kad tokios rezoliucijos priimti negalima, nes tai suteiks daugiau galios teroristams, kurie šiuo metu yra Alepo mieste. Rusija atsakydama į bendrą Prancūzijos ir Ispanijos rezoliuciją pateikė savąją, kurioje kertinis akmuo buvo opozicionierių bei ekstremistų teroristų atskyrimas, tačiau nebuvo minimas antskrydžių nutraukimas.¹⁴⁹ Šis Rusijos pasiūlymas buvo atmestas, kadangi nesurinko reikalingo balsų skaičiaus, tačiau „netikėtai užklupo“ vakarų valstybes palaikiusias Rusijos vetuotą rezoliuciją. Tokį Maskvos ėjimą galima laikyti pasisėkusių, kadangi pro demokratiškos valstybės buvo priverstos jo nepriimti ir taip įžengė į vetuojančiųjų pusę kurioje Rusija yra nuo krizės Sirijoje pradžios.

2016 m. gruodžio 5 d., dėl toliau prastėjančios humanitarinės padėties Alepo mieste, Egiptas, drauge su Naująja Zelandija ir Ispanija pasiūlė naują rezoliuciją, kurioje buvo kviečiama visas kariniuose veiksmuose dalyvaujančias puses, praėjus parai nuo rezoliucijos įsigaliojimo, nutraukti savo veiklą Alepe septynioms dienoms, taip sudarant sąlygas JT ir jos partneriams netrukdomam humanitarinės pagalbos siuntų pristatymui į sukilėlių užimtą miestą.¹⁵⁰ Tai buvo šeštasis kartas kuomet Rusija ir penktas kartas Kinijai, kuomet pasinaudojus veto teise nebuvo priimta rezoliucija. Rusijos ambasadorius JT kalbėjo apie tai, kad septynių dienų laikotarpis sukilėliams būtų puiki proga persigrupuoti, įtvirtinti bei įrengti naujas pozicijas ir papildyti savo arsenalus didesniais ginkluotės bei amunicijos kiekiais¹⁵¹. Priešiškos pajėgoms iširengus gynybines pozicijas, atnaujinus arsenalus ir trumpam atgavus pailsėjus nuo kovinių veiksmų, pakiltų jų moralė ir kovinė galia. Kovoiant prieš geriau pasirengusį ir motyvuotą priešą, kovai reikia skirti daugiau resursų, o tai reiškia, kad keletą mėnesių trukę antskrydžiai prarastų jau atneštą rezultatą, o būsimieji antskrydžiai būtų aršesni ir atneštų dar didesnę žalą civiliams gyventojams likusiems mieste.

Tęsdamas, Rusijos atstovas JT teigė, kad yra per anksti priimti tokią rezoliuciją, kadangi artimiausiu metu prasidės Vašingtono ir Maskvos dialogas dėl Sirijos Alepo mieste veikiančių sukilėlių išvedimo iš urbanizuotos ir tankiai civilių apgyvendintos

¹⁴⁸ United Nations Security Council, S/2016/846, 2016 m., spalio 8d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/846

¹⁴⁹ Jagran Josh, „*Current Affairs November 2016 eBook*“, p. 40.2016 m. lakričio 1d.

¹⁵⁰ United Nations Security Council, S/2016/1026, „Egypt, New Zealand and Spain: draft resolution“, 2016 m., gruodžio 5d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/1026

¹⁵¹ United Nations Security Council, 7825th meeting, S/P.V.7825, 2016 m., gruodžio 5d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7825

teritorijos. Kinijos diplomatas JT, Liu Jieyi, komentavo Kinijos veto siekdamas nukelti rezoliucijos priėmimą su tikslu suteikti daugiau laiko deryboms, pasiekiant bendrą kompromisą Saugumo Taryboje.

Rusijos Federacijos užsienio reikalų ministras Sergėjus Lavrovas, gruodžio 5 d., vykusios spaudos konferencijos metu, paklaustas apie Rusijos poziciją rezoliucijos klausimu, teigė, kad dar gruodžio trečiąją paskelbė, kad JAV drauge su Rusija, Ženevoje pradės darbo grupę siekiant išvesti visus kovotojus iš rytinės miesto dalies. Tęsdamas S. Lavrovas kalbėjo, kad ginkluotiems sukilėliams, kurie veikia mieste, kurio du trečdalius jau užėmė Sirijos reguliariosios pajėgos, remiamos Rusijos Federacijos, reiktų sudaryti sąlygas – tam tikrais laikais ir konkrečiais maršrutais atsitraukti iš rytinės miesto dalies.¹⁵² Tokį pasiūlymą Maskva teiks Vašingtonui, taip, Rusijos Federacijos oficialiu požiūriu, siekiant pažaboti smurtą Sirijos teritorijoje. Spaudos konferencijos metu, Rusijos diplomato kalboje buvo aiškiai išsakytas Rusijos Federacijos požiūris – visi kas nesutiks palikti rytinės miesto dalies ir toliau imsis ginklo, bus traktuojami kaip teroristai.

2017 m. vasario 28 d., Rusijos Federacija septintąjį¹⁵³, Kinija – šeštąjį, kartą vetavo JT Saugumo Tarybos rezoliuciją ir taip užkirto kelią jos priėmimui.¹⁵⁴ Vakarai siekė pateikti sankcijas Sirijai reaguodama į spaudoje bei cheminio ginklo draudimo organizacijos raportuose,¹⁵⁵ pasirodžiusius pranešimus apie cheminio ginklo naudojimo pasikartojančius atvejus Sirijoje. Raportuose Sirija buvo kaltinama galimai panaudojusi draudžiamus chlorino, o Daesh pajėgos iprito medžiagas turinčius užtaisus. JT Rusijos federaciją atstovavęs diplomatas Vladimiras Safronkovas, po balsavimo teigė, kad šalies veto yra atsakas į provokaciją, kadangi kitos Saugumo Tarybos narės gerai žinojo Rusijos pozicija šiuo klausimu¹⁵⁶. Taip pat rezoliucijos rengėjams siūlė atkreipti dėmesį, kad jai nepritarė šeši Saugumo Tarybos nariai – viena priežasčių gali būti, ta, kad rezoliucija

¹⁵² Министерство иностранных дел Российской Федерации, „Выступление и ответы на вопросы СМИ Министра иностранных дел России С.В.Лаврова в ходе совместной пресс-конференции по итогам переговоров с Министром иностранных дел Филиппин П.Ясаем“, Москва, 2016 м., gruodžio 5 d., www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/-/asset_publisher/7OvQR5KJWVmR/content/id/2546023?p_p_id=101_INSTANCE_7OvQR5KJWVmR&_101_INSTANCE_7OvQR5KJWVmR_languageId=ru_RU

¹⁵³ Statement by Ambassador Matthew Rycroft, „This is Russia's seventh veto on Syria in five years.“, UK Permanent Representative to the United Nations, after the UN Security Council vote on Syria Chemical Weapons, Foreign & Commonwealth Office and Matthew Rycroft, 2017 m. lapkričio 28 d., <https://www.gov.uk/government/speeches/this-is-russias-seventh-veto-on-syria-in-five-years>

¹⁵⁴ United Nations Security Council, S/2017/172, 2017 m. vasario 28 d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/172

¹⁵⁵ „Joint Investigative Mechanism Presents Its Third Report to Security Council“, UN press release, 2016 m. rugpjūčio 30 d., <https://www.un.org/press/en/2016/dc3651.doc.htm>

¹⁵⁶ United Nations Security Council S/ P V.7 8 9 3 Seventy-second year, 7893rd meeting, 2017 m., vasario 28 d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7893

paremta Vakarų prieš režimine doktrina, o tyrimo metu surinkti abejotino stiprumo argumentai. Rusijos atstovas kvietė Saugumo Tarybos valstybes ieškoti diplomatinio kompromiso. Kinijos atstovas JT Liu Jieyi teigė, kad „Kinija nepalaiko cheminio ginklo naudojimo“, tačiau svarbu leisti vykti deryboms Ženevoje siekiant išspręsti susidariusią situaciją Sirijoje ir ieškoti bendro – tarptautinio kompromiso. Tą pačią dieną vykusioje jungtinėje, Rusijos prezidento Vladimiro Putino ir Kirgizijos prezidento Almazbek Atambayev, spaudos konferencijoje, Vladimiras Putinas paprašytas pakomentuoti ar JT Saugumo Tarybos rezoliucijų skatinamas sankcijų taikymas Sirijai trukdo stabilizuoti padėtį šalyje¹⁵⁷ teigė, kad jos tik trikdytų tolimesnį derybų procesą bei pabrėžė, kad „Rusija nepalaikys jokių naujų sankcijų Sirijai“. Ši rezoliucija būtų uždraudusi tiekti sraigtasparnius Sirijai, kadangi JT ekspertų atlikto tyrimo metu buvo nurodyta, kad cheminiai užtaisai paleisti iš jų, taip pat būtų užšaldytas aukšto rango pareigūnų turtas bei jie būtų įtraukti į nepageidaujamų asmenų sąrašus.

Praėjus kiek daugiau nei penkioms savaitėms po ankstesnio Rusijos Federacijos veto JT Saugumo Taryboje, balandžio 12 d., balsuojant dėl rezoliucijos priėmimo, ji, jau aštuntą kartą, vėl buvo išgirsta.¹⁵⁸ Dešimčiai šalių pasisakius už rezoliucijos priėmimą, trims susilaikius nuo balsavimo, kurių tarpe buvo ir Kinija, o Rusijai bei Bolivijai nepritarus jos įgyvendinimui, ji buvo atmesta. Ši rezoliucija buvo reakcija į cheminio ginklo panaudojimą¹⁵⁹ Khan Shaykhun mieste, kurio metu žuvo daugiau nei 100 asmenų. Pasmerkiant besitęsiančius draudžiamųjų cheminių ginklų panaudojimo atvejus, rezoliucija buvo siekiama kaip įmanoma greičiau pradėti ekspertų tyrimą, visos informacijos susijusios su skrydžių planais bei jų įrašais, bei kita informacija susijusia su kariniais veiksmais ore, taip pat visų, vadovavusių oro pajėgų užduotims, asmenų duomenis sudarant sąlygas su jais susitikti asmeniškai, neilgiau kaip penkios dienos nuo užklauso išsiuntimo¹⁶⁰. Rezoliucija taip pat būtų davusi teisę ekspertams laisvai ir nevaržomai patekti į oro bazines iš kurių galimai buvo atliktos atakos.

¹⁵⁷ Президент России, „Совместная пресс-конференция с Президентом Киргизии Алмазбеком Атамбаевым“, События, 2017 m. vasario 28 d., kremlin.ru/events/president/news/53964

¹⁵⁸ „Russia blocks Security Council action on reported use of chemical weapons in Syria’s Khan Shaykhun“, UN news centre, 2017 m. balandžio 12 d., www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56554&Kw1=security+council&Kw2=&Kw3=

¹⁵⁹ Alison Meuse, „The View From Khan Shaykhun: A Syrian Describes The Attack’s Aftermath“, NPR, 2017 m. balandžio 5d., <https://www.npr.org/sections/parallels/2017/04/05/522093672/the-view-from-khan-shaykhun-a-syrian-describes-the-attacks-aftermath>

¹⁶⁰ United Nations Security Council, S/2017/315, 2017 m. balandžio 12 d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/315

Dar prieš pradedant balsavimą, Rusijos Federacijos atstovas, V. Safronkovas teigė, kad priimti tokią rezoliuciją yra netikslinga, kadangi „balandžio 13 d., Hagoje, vyks cheminio ginklo draudimo organizacijos vykdomosios tarybos posėdis, kuriame bus aptariami visi šie klausimai.“¹⁶¹ Po balsavimo, Rusijos diplomatas atsakydamas į kolegų kritiką teigė, kad ši rezoliucija nepasikeitė nuo ankstesniųjų ir „kad Rusijos susirūpinimas bei prioritetai buvo ignoruoti ir nustumti dirbtinių pretenzijų.“¹⁶² Savo kalboje diplomatas taip pat pasmerkė Vašingtono atliktą ataką, kurią JAV prezidentas D. Trumpas įvardino, kaip „svarbiu JAV nacionaliniu saugumo interesu siekiant užkirsti kelią ir sulaukyti mirtino cheminio ginklo plitimą ir naudojimą“¹⁶³ nukreiptą prieš Sirijos pajėgų oro bazę iš kurios galimai ir buvo atliktas cheminio ginklo smūgis, dar prieš tarptautinį incidento tyrimą bei kvietė užsienio valstybes išnaudoti Ženevos platformą siekiant užbaigti pilietinį karą Sirijoje.

Spalio 24 d. JT Saugumo Taryboje buvo siekiama priimti rezoliuciją, kuri būtų pratęsusi ekspertų tyrimo mandatą dėl cheminių ginklų panaudojimo atvejų Sirijoje vieneriems metams su galimybe jį pratęsti, jei to būtinybę įžvelgtų Taryba.¹⁶⁴ Ši rezoliucija, kaip ir kitos prieš tai aštuonios rezoliucijos, buvo pasitikta Rusijos Federacijos veto. Po balsavimo, JAV ambasadorius N. Haley kaltino Rusiją „užtikrinant, kad barbariškas B. A. Asado režimas nesulauktų pasekmių, dėl besitęsiančio cheminių naudojimo“ ir, kad šalis „dar kartą stoja greta diktatorių ir teroristų, kurie naudoja šiuos ginklus.“¹⁶⁵ JAV atstovas taip pat pabrėžė, kad tai yra jau 9 kartas kuomet Rusija gina Sirijos režimą ir neleidžia Saugumo Tarybai imtis atitinkamų veiksmų prieš jį.

Po balsavimo, Rusijos ambasadorius Vasilijus Nebenzia teigė, kad šalies veto nesimbolizuoja tyrimo nutraukimo ar, kad Maskva yra nusistačiusi prieš jį. Jis teigė, kad dabartinė situacija posėdžiuose yra „gerai surepetuotas spektaklis, kuris yra siekiamas pademonstruoti ir gėdinti vieną šalį“, kadangi dar prieš balsavimą Rusijos Federacijos

¹⁶¹ United Nations Security Council, Seventy-second year, 7922nd meeting, S/ P V.7 9 2 2, 2017 m. balandžio 12d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7922

¹⁶² Žiūrėti 152 išnašą

¹⁶³ The White House, Office of the Press Secretary, „*Statement by President Trump on Syria*“, 2017 m. balandžio 6d., <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/04/06/statement-president-trump-syria>

¹⁶⁴ United Nations Security Council, S/2017/884, 2017 m. spalio 24 d. www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/884

¹⁶⁵ United States Mission to the United Nations, „*Statement by Ambassador Haley on Russia's Veto of the Renewal of the Joint Investigative Mechanism on Chemical Weapons*“, Office of Press and Public Diplomacy, 2017m. spalio 24d., <https://translations.state.gov/2017/10/24/statement-by-ambassador-haley-on-russias-veto-of-the-renewal-of-the-joint-investigative-mechanism-on-chemical-weapons/>

pozicija buvo aiškiai išdėstyta rezoliucijos klausimu.¹⁶⁶ Rusijos Užsienio Reikalų Ministerijos paskelbtame pranešime,¹⁶⁷ JAV buvo kviečiama atkreipti, bent mažiausią dėmesį į savo pranešimų tinkamumą. „Civilizuotose tarptautiniuose santykiuose nepriimtina taip grubiai iškraipyti oponento poziciją, siekiant tik to, kad jį parodyti ir pastatyti nepatrauklioje šviesoje“ Pranešime taip pat buvo samprotaujama apie galimai daromą užsienio šalių įtaką vykdomam tyrimui ir svarbą imtis visų įmanomų priemonių siekiant užtikrinti „nepriklausomumą, objektyvumą ir profesionalumą tiriant nusikaltimą, panaudojus nuodingas medžiagas.“

Spalio 16 d. Rusijos Federacija dešimtąjį kartą vetavo Saugumo Tarybos rezoliuciją, kuri būtų pratęsusi JT atliekamą tyrimą, kuriuo siekiama nustatyti cheminio ginklo panaudojimo kaltininkus.¹⁶⁸ Rezoliucija buvo paremta spalio 26 d. jungtinio JT tyrimo grupės ataskaita,¹⁶⁹ kurioje skelbiama, kad tiek Daesh, už 2016 m. rugsėjo mėnesio, tiek Sirijos valdžia, už 2017 m. balandžio mėnesio, yra atsakingos dėl cheminio ginklo panaudojimo. Ataskaitoje nurodyta, kad tyrimo metu, renkant informaciją, grupė ekspertų vyko į Damaską ir Al-Shayrato oro bazę, buvo apklausta per 30 asmenų, peržiūrėta daugiau nei 2000 fotografijų, virš 1000 vaizdo įrašų, 120 garso įrašų ir 639 dokumentai, tačiau dėl saugumo sumetimų nevyko į Umm Hawh ir Khan Shakyum miestus – kur ir įvyko incidentai. Edmondas Muletas, jungtinės tyrėjų grupės vadovas, pranešime, dėl naujausių išvadų, spalio 26 d., teigė, kad „yra pakankamai patikimų ir svarių įrodymų, kad būtų galima padaryti išvadas“¹⁷⁰

Rusijos ambasadorius, Vasilijus Nebeznia, kaltino rezoliucijos rengėjus, žinant Rusijos poziciją, pakeitus ją tik paviršutiniškai ir kaltino JAV siekiant gauti palaikymo: „mums reikia tvirto, profesionalaus mechanizmo, kuris padės užkirsti kelią cheminio

¹⁶⁶ United Nations Security Council, Seventy-second year 8073rd meeting, S/ P V. 8 0 7 3, 2017 m. spalio 24 d. www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.8073

¹⁶⁷ Министерство иностранных дел Российской Федерации, „Заявление МИД России в связи с попытками исказить российскую позицию при голосовании в СБ ООН по проекту резолюции о продлении мандата СМР“, 2017 m. spalio 25 d., www.mid.ru/web/guest/organizacija-po-zapreseniiu-himiceskogo-oruzia/-/asset_publisher/km9HkaXMTium/content/id/2921071

¹⁶⁸ United Nations Security Council S/2017/962, 2017 m. lapkričio 16 d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/962

¹⁶⁹ „Seventh report of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons-United Nations Joint Investigative Mechanism“, 2017 m. spalio 26d. undocs.org/S/2017/904

¹⁷⁰ CBRNe team, „Both ISIL and Syrian Government responsible for use of chemical weapons, UN Security Council told“, 2017 m. lapkričio 8d., <http://www.cbrneportal.com/both-isil-and-syrian-government-responsible-for-use-of-chemical-weapons-un-security-council-told/>

terorizmo grėsmei regione, o jums reikia marionetinės struktūros manipuliuoti visuomenės nuomone.“¹⁷¹

Nuo pat konflikto pradžios Rusijos Federacija JT rėmė B. A. Asado vadovaujamą Sirijos režimą. Argumentuodama savo veto, Rusija teigė siekianti išsaugoti Sirijos suverenitetą, neleisdama kištis į vidinę šalies politiką, kaltino Vakarus siekiant suteikti daugiau galios šalyje veikiančiai opozicijai ir pakeisti režimą jam palankesniu, taip statydama save į gero siekiančios valstybės poziciją. Nepaisant to, Rusija aktyviai rėmė režimą informacija, technika, galiausiai ir pati prisijungė koviniams veiksmais prie „kovos su terorizmu“. Vetuodama ir sudarydama užnugarį Sirijos režimui nuo Saugumo Tarybos rezoliucijų įtakos, o tuo pačiu metu vykdydama aktyvią karinę paramą, Rusijos Federacija demonstruoja stiprų interesą išlaikyti B. A. Asadą valdžioje ir toliau bendradarbiauti su vienu artimiausiu sąjungininku Artimuosiuose Rytuose siekdama išsaugoti bei toliau plėsti savo įtaką regione kuri naudojama kitų tikslų įgyvendinimui.

¹⁷¹ United Nations Security Council, Seventy-second year, 8105th meeting, S/P V. 810 5, 2017 m. lapkričio 16d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.8105

3.4 Rusijos Federacijos poveikis JAV įtakos kaitai

Nuo pat Arabų Pavasario stebimas Rusijos Federacijos paramos tiekimas Sirijai darė tiesioginį poveikį politinei JAV įtakai Sirijoje bei jos kaimynystėje. Rusijos Federacija pradėjusi savąją paramą nekarinėmis, o diplomatinėmis priemonėmis B. A. Asado režimui, išnaudojo JAV valstijų vedamos politikos klaidas ir politinio proceso eigoje į Sirijos teritoriją įvesti ir karines pajėgas, kurios padėdamos valstybės reguliariosioms pajėgoms užtikrino režimo stabilumą ir tuo pačiu augino Maskvos daromą įtaką Sirijai ir kaimyninėms jai valstybėms.

Išnaudodama jau ilgus metus įtemptus JAV ir Irano santykius, Rusijos Federacija stiprino tarpusavio santykius. Po 2015 m įvestų branduolinės programos ribojimų Iranu, Maskva perėmė saugojimui didelius kiekius urano, aktyviai prisidėjo kovoje prieš Daesh ir tuo pačiu padėjo Iranui auginti savąją galią, prisidėjo prie Irano geležinkelių infrastruktūros plėtimo projektų, kurie ne tik leis Rusijos Federacijai artimiau bendradarbiauti su Artimųjų Rytų valstybe, bet ir išnaudoti šį geležinkelio ruožą eksportuojant savo žaliavas bei produkciją, o tuo pačiu auginti savąją galią.

Tuomet, kai JAV pradėjo remti opozicines režimo grupes Sirijoje, ji tiekė paramą ir kurdams, o tai sukėlė konfrontaciją JAV – Turkijos santykiuose. Šią situaciją sėkmingai išnaudojo Rusijos Federacija. Artimai bendraudama su Turkija Maskva sugebėjo NATO valstybei, kuri pagal savo ideologiją nepalaikyti artimų santykių su Rusija, kadangi Rusijos Federacijos doktrinos NATO ir jos valstybės yra įvardijamos, kaip grėsmė nacionaliniam valstybės saugumui, parduoti savo oro gynybos sistemas. Taip pat, kai Turkijoje buvo bandoma įvykdyti perversmą, Vladimiras Putinas vienas pirmųjų pasmerkė šiuos veiksmus valstybėje, o tai buvo stiprus diplomatinis žingsnis gerinant tarpusavio santykius.

Žvelgiant per neoklasikinio realizmo prizmę ir laikant suprastėjusius JAV – Turkijos santykius nepriklausomu kintamuoju, Rusijos Federacijos didinamą bendradarbiavimą su Erdoganu siekiant didinti savo įtaką Sirijoje ir jos kaimyninėse valstybėse, o Rusijos ir Turkijos bendradarbiavimo augimą galima laikyti indikacijomis rodančiomis, kad kinta priklausomas kintamasis – JAV įtaka Turkijoje mažėja. Turkijos ir Rusijos Federacijos bendradarbiavimo augimas, o jis, tuo pačiu didina Rusijos politinę galią Sirijoje bei jos kaimynystėje ir daro tiesioginį neigiamą poveikį JAV politinei įtakai.

Tiekdama paramą Sirijai, kaimyninėms jos valstybėms, Rusijos Federacija sukūrė savo, kaip patikimos ir reikalingos partnerės vaizdinį, o tai leido atnaujinti bei pradėti naujas prekybines sutartis su pačia Sirija, Iranu ir Turkija. Pastarosios valstybės yra vienos didžiausių politinių žaidėjų Artimųjų Rytų regione, todėl galima teigti, kad valstybė turinti didžiausią įtaką pastarosioms šalims, turi įrankį formuoti tolimesnę regiono vidaus ir užsienio politiką.

Rusijos Federacija tinkamai išnaudojusi vidinius (pilietinis karas, Daesh grėsmė, organizuotas perversmas Turkijoje, prasta ekonominė situacija) ir išorinius (terorizmo grėsmė, prasti šalių diplomatiniai santykiai su JAV, įsigaliojusios sankcijos ar sutarčių punktai) formavo savo, kaip regione esančios politinės lyderės vaidmenį, kviesdama Siriją bei jos kaimynės valstybės bendradarbiauti, o taip darydama neigiamą poveikį JAV politinei įtakai perima jos ilgus metus turėtą diplomatinį įrankį valstybių politikos formavimui.

Rusijos Federacijos veiksmai Sirijoje aiškinami neoklasikinio realizmo teorijos teiginiuose. Vykdomoje kampanijoje Sirijoje, kuri oficialiai nukreipta ne tik prieš teroristinę organizaciją Daesh bei siekiant užtikrinti B. A. Asado režimo stabilumą, bet ir plėsti Rusijos Federacijos politinę galią Sirijoje ir jos kaimyninėse valstybėse.

Rusijos Federacija teikdama tiesioginę karinę paramą Sirijai, skleisdama savo, kaip stiprios partnerės vardą, tuo pačiu metu išnaudoja jos teritoriją, kaip realų „poligoną“ – taip testuodama naujausią karinę techniką, ryšio priemones, ginkluotę, kuri didina jos, kaip žaidėjos karinę galią tarptautinėje arenoje demonstruojant jos galimybes mūšio sąlygomis, leidžia potencialiems karinės įrangos pirkėjams parodyti Rusijos Federacijos technikos patikimumą, kas teoriškai leis Rusijai sudaryti didesnius prekybinius sandorius su esamais ir pritrauks naujų prekybinių partnerių.

Šaltojo Karo metais jausta tarpusavio konkurencija tarp JAV ir Sovietų Sąjungos šiuo metu pastebima Sirijoje ir jos kaimynystėje. Valstybės konkuruodamas dėl turimos įtakos nafta bei kitomis gamtinėmis žaliavomis turtingame regione atspindi neoklasikinio realizmo teorijos šalininkų tarpusavio konkurencijos faktorių.

Po Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos pilietinį karą regimas galios balanso pasiskirstymas stebint valstybių įtakos parametrus Sirijoje ir kaimyninėse jai šalyse. Konkretus galių pasiskirstymo pavyzdys yra JAV ir Rusijos Federacijos reakcija į cheminio ginklo panaudojimo atvejus Sirijoje. Šis nepriklausomas veiksnys sudarė sąlygas

JAV skleisti savo politinę įtaką Sirijoje, tačiau vangi jos reakcija sukūrė terpę Rusijos Federacijai išnaudoti ją savo galios auginimui. Laikant Rusijos Federacijos siekį didinti savo minkštąją galią regione įsiterpiančiu veiksmu, sudaromos sąlygos susiformuoti priklausomam veiksmui – rezultatui, kuriame Rusijos Federacija tampa Sirijos cheminio arsenalo nuginklavimo iniciatore ir pagrindine žaidėja, taip dar labiau suartinant Damaską su Maskva, kaimyninėms Sirijai valstybėms paverčiant Rusijos Federaciją patrauklia partnere bei suduodant smūgį JAV politinei įtakai režimui ir jo kaimynystėje esančiose valstybėse.

Šis faktorius ir leidžia stebėti sėkmingai vykdomą Rusijos Federacijos politiką Sirijoje ir jos kaimyninėse valstybėse. Tiekdama pagalbą Damaskui, ji geba išnaudoti JAV politikos paliekamas spragas ir realizuoti jas savo labui taip darant tiesioginį neigiamą poveikį JAV turimai įtakai Sirijoje ir jos kaimynystėje.

Išvados

1. Neoklasikinio realizmo teorija apima platų spektrą veiksnių, kurie aiškina politinių žaidėjų elgseną tarptautinėje arenoje. Valstybių galia, kuri gali būti laikoma „valiuta“ tarptautiniuose santykiuose siekiant įgyvendinti savo tikslus, yra matuojama ne tik pagal karinį pajėgumą ar ekonominį lygį šalyje, bet ir empiriškai tiriant valstybės socialinius, kultūrinius, tradicinius faktorius, nepamirštant įtraukti geografinės lokacijos, santvarkos, dydžio ir kitų aspektų, kuriuos apžvelgus bei įtraukus į tyrimą, galima paaiškinti kodėl valstybė elgiasi priešingai nei galima tikėtis ar kitaip nei buvo tikėtasi iš pradžių. Remiantis šia teorija galima paaiškinti kodėl stiprėja Turkijos – Rusijos santykiai, suvokti kas lėmė augančią Rusijos Federacijos įtaką Sirijoje ir jos aplinkinėse valstybėse. Išnaudojant įsiterpiančio kintamojo faktorių galima paaiškinti dėl kokių priežasčių Rusija turėdama mažiau įtakos sugeba vesti sėkmingą, konstruktyvią ir progresyvią politiką įgyvendinant savo tikslus, kai tuo tarpu Jungtinės Amerikos Valstijos, žaidėja turėjusi visokeriopą pranašumą šioje politinėje akistatoje veda destruktivią ir regresuojančią politiką, taip mažindama savo įtaką politinėje plotmėje.

2. Palyginus JAV įtaką Sirijoje nuo Arabų Pavasario ir po Rusijos Federacijos išitraukimo į valstybės pilietinį karą galima daryti išvadą, kad Vašingtono įtaką ženkliai mažėja. Nuo pat 2012 m. JAV, vadovaujant tuometinio prezidento B. Obamos, veda nepakankamai principingą politiką paliko vietos įsiterpti kitoms valstybėms ir užpildyti politinės valios trūkumą savo interesų labui. Vangių politinių sprendimų iš Vašingtono lydimi pasikartojantys ir peržengiantys „plonytę raudoną liniją“ atvejai, per mažą iniciatyvą skirta Sirijos cheminio ginklo arsenalo likvidavimo programos įgyvendinimui leido įsiterpti trečiosioms valstybėms kurios sėkmingai perima turėtą JAV įtakos vairą Sirijoje ir kaimyninėse jai šalyse teritorijoje, dar iki pat Rusijos Federacijos išitraukimo į Sirijos pilietinį karą. Po to, kai Rusija tiesioginiais koviniais veiksmais remia B. A. Asado vadovaujamą režimą, JAV įtaka tiek Sirijos, tiek aplinkinėse regiono valstybėse smunka dar labiau, kadangi Rusijos sėkmingai vedama užsienio politika su Sirija, Turkija, Iranu bei auganti jos minkštoji galia teritorijose neleidžia stabilizuotis krentančiai JAV įtakai, o daro neigiamą jai poveikį regione.

3. Rusijos Federacija siekdama atgauti politinę įtaką ir valstybės prestižą, kuriais pasižymėjo Sovietų Sąjunga, išitraukusi į Sirijos konfliktą, atsverti Vašingtono įtaką, demonstruoti karinę galią, lyginant su JAV analizuojamame regione, veikia sėkmingiau.

Demonstruodama karinę galią bei išnaudodama Sirijos konfliktą, kovinėmis sąlygomis išbando naujausią techniką, JT Saugumo Taryboje suteikdama politinę apsaugą Sirijos režimui skatina tarpusavio bendradarbiavimą, kuris toliau leidžia Maskvai naudotis Viduržemio Jūroje esančiu Tartuso uostu, sudaryti naujas Rusijai naudingas sutartis ir sandorius su Damasku. Po 2013 m. cheminio ginklo panaudojimo Sirijoje, Rusijos Federacija ėmėsi iniciatyvos, kuri baigėsi Sirijos išitraukimu į cheminių ginklų nenaudojimo sutartį bei jos cheminio arsenalo likvidavimu. Rusija sugebėjo vesti sėkmingus ginkluotės pardavimo sandorius su Iranu ir Turkija – parduodama oro gynybos sistemas S-300 ir, nepaisant to, kad Turkija yra NATO valstybė – S-400, prisidėjo prie Irano geležinkelių infrastruktūros naujinimo bei iniciavo kitas bendradarbiavimo sutartis artinusias valstybių santykius. Bendradarbiaudama su Iranu ir Turkija toliau jas ir kitas kaimynines Sirijos valstybes nuo JAV vedamos politikos, tai darydama tiesioginį neigiamą poveikį Vašingtono įtakai Sirijos ir kaimyninių valstybių regione.

JAV išsikėlusios tikslą kovoti su Daesh keliama tarptautinio terorizmo grėsme, tuo pačiu metu savo veiksmais siekė ir pašalinti Sirijos vadovaujamą režimą bei skatinti demokratizacijos procesus regione, tačiau vangi JAV reakcija opiais Sirijos ir kaimyninių jai valstybių klausimais leido į politinę diskusiją įsitraukti Rusijos Federacijai ir sėkmingai rodant iniciatyvą perimti politinės lyderės vaidmenį, o tai menkino Vašingtono įtaką regione. Kovoje prieš Daesh, pasitelkiant kurdus ir kitas prieš režimą kovojančias grupes, teikiant jiems paramą ekipuote, įranga, žvalgybine informacija kėlė įtampą tarp Turkijos ir JAV, o tuo pačiu mažinant Vašingtono įtaką regione. Besikertantys JAV tikslai – kova su Daesh ir Sirijos režimo likvidavimas prieštarauja vienas kitam, kadangi silpninant teroristinę grupuotę, Sirijoje daugiau galios įgaus režimas, o sukoncentravus politinius instrumentus remiant į kovą prieš režimą stojančias grupuotes leis persigrupuoti teroristams ir tvirčiau laikytis užimtose teritorijose. Dėl šių tikslų sankirtos, tikslios ir aiškios strategijos trūkumo ir sudarytų sąlygų politinę iniciatyvą perimti Rusijos Federacijai, JAV tikslai bei veiksmai jų įgyvendinimui turėjo neigiamą poveikį turėtai įtakai Sirijoje ir kaimyninėse jai valstybėse.

4. Rusijos Federacija dar prieš įsitraukdama į Sirijos pilietinį karą koviniais veiksmais sugebėjo daryti neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijoje bei jos kaimyninėms valstybėms. Pasinaudodama Jungtinių Amerikos Valstijų priimtų politinių sprendimų ir veiksmų spragomis, Rusijos Federacija nuo pat konflikto pradžios išnaudojo šią plotmę auginti savo politinę galią regione, taip mažinant Jungtinių

Amerikos Valstijų turimą įtaką. Pradžioje rėmusi tik tarptautinėje politinėje arenoje, Rusijos Federacija sugebėjo 2015 m. perkelti savo karinius vienetus į Sirijos teritorijoje esančias bazines ir sėkmingai oro operacijomis remti režimo pajėgas sausumoje, toliau plečiant savo įtaką ne tik Sirijoje, bet ir aplinkinėse jai valstybėse. Rusijos Federacija išnaudodama galios balanso pasikeitimo dalyvaujančių šalių siekį gauti maksimalią naudą, sėkmingai užmezgė naujus politinius, prekybinius sandorius su kaimyninėmis Sirijai valstybėmis taip perimdama vieną iš svarbiųjų minkštosios galios įrankių. Rusijos Federacija turėjo esminį neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijai ir jos kaimyninėms valstybėms, o po to, kai Rusijos Federacija įsitraukė į konfliktą Sirijoje kovinėmis priemonėmis, daromas neigiamas poveikis išaugo dar labiau. Atlikus tyrimą ginamasis teiginys pasitvirtina – Rusijos Federacijos įsitraukimas į Sirijos konfliktą padarė neigiamą poveikį Jungtinių Amerikos Valstijų politinei įtakai Sirijoje bei kaimyninėse valstybėse.

Literatūros sąrašas

Monografijos:

1. Barnaby, Frank. *"Iran-Iraq War: the use of chemical weapons against the Kurds."* Ambio 17.6 (1988)
2. Christine Chinkin, Freya Baetens, „*Sovereignty, Statehood and State Responsibility*“, Michael Byers, „International law and the responsibility to protect“, Cambridge University Press
3. Donald M. Snow, „*National Security*“, The middle east crucible, Routledge 2016 m.
4. Donette Murray, „*Military action but not as we know it: Libya, Syria and the making of an Obama Doctrine*“, 2013 m. balandžio 20 d.
5. Hans J. Morgenthau, „*Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*“, Fifth Edition, Revised, (New York: Alfred A. Knopf, 1978)
6. Jagran Josh, „*Current Affairs November 2016 eBook*“, 2016 m. lapkričio 1 d.
7. Jasjit Singh, „*Air Power in Modern Warfare*“, Offensive air support of land forces, 1985 m.
8. Jeffrey W. Taliaferro, Steven E. Lobell, ir Norrin M. Ripsman, „*Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy*“, Niujorkas, 2009 m.
9. Oliver Jütersonke, „*Morgenthau, Law and Realism*“, Cambridge University Press, 2010-08-19
10. Ramón Spaaij, „*The Enigma of Lone Wolf Terrorism: An Assessment, Studies in Conflict & Terrorism*“, 33:9, 2010 m.,
11. Working Group paper 5, Yoshiko Herrera, Andrew Kydd and Fyodor Lukyanov, *"The U.S. and Russian Interventions in Syria Room for Cooperation or Prelude to Greater Conflict?"*, 2015 m. gruodis

Moksliniai straipsniai:

1. Aaron Stein, „*Reconciling U.S.-Turkish Interests in Northern Syria*“, „Conflict breakout in Al-Bab“, Council on foreign relations, 2017 m. vasaris, https://www.cfr.org/sites/default/files/pdf/2017/02/Discussion_Paper_Stein_Syria_Turkey_OR.pdf
2. Gareth Porter "Chemical attacks in Syria: how US intel went wrong." Middle East Policy 23.3 (2016): 100-111 p.
3. Gideon Rose, „*Neoclassical realism and theories of foreign policy.*“, World politics 51.01 (1998): p. 144-172.
4. Lindsey A. O'Rourke (2017), „*Covert calamities: American-backed covert regime changes and civil war*“, Canadian Foreign Policy Journal, 23:3, p. 232-245, DOI:10.1080/11926422.2017.1359643
5. Maksymilian Czapurski, John Herbst, Eliot Higgins, „*Distract Deceive Destroy Putin at War in Syria*“, By, Frederic Hof, and Ben Nimmo, 2016 The Atlantic Council of the United States.
6. Ramesh Thakur (2013), „*R2P after Libya and Syria: Engaging Emerging Powers*“, The Washington Quarterly, 36:2, p. 61-76
7. Tertrais, Bruno, „*Drawing red lines right.*“, The Washington Quarterly 37.3 (2014): p. 7-24

Dokumentai :

1. „*Joint Investigative Mechanism Presents Its Third Report to Security Council*“, UN press release, 2016 m. rugpjūčio 30 d., <https://www.un.org/press/en/2016/dc3651.doc.htm>
2. „*Seventh report of the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons- United Nations Joint Investigative Mechanism*“, 2017 m. spalio 26d. undocs.org/S/2017/904
3. Chapter VII: Action with respect to threats to the peace, breaches of the peace, and acts of aggression, Article 42, www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-vii/index.html
4. Joint Comprehensive Plan of Action, 2015 m. liepos 14 d., www.state.gov/documents/organization/245317.pdf
5. Rule 74. Chemical Weapons, https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule74

6. Security Council - Provisional S/PV.6627, 2011 m., spalio 4d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6627
7. Security Council S/2011/612, 2011 m., spalio 4d.,
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612
8. Security Council - Veto List research.un.org/en/docs/sc/quick
9. Security Council Provisional S/PV.6810, 2012 m., liepos 9d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6810
10. Security Council Provisional, 2012 m., vasario 4d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711
11. Security Council S/2012/538, 2012 m., liepos 19d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538
12. Security Council S/2012/77, 2012 m. vasario 4d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77
13. Security Council Sixty-ninth year, 7180th meeting, S / P V.718, 2014 m., gegužės 22 d., http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7180
14. Syria Regional Refugee Response
data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224
15. UN Security Council, S/2014/348, 2014 m., gegužės 22 d.,
http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_348.pdf
16. United Nations Security Council S/ P V.7 8 9 3 Seventy-second year, 7893rd meeting, 2017 m., vasario 28 d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7893
17. United Nations Security Council S/2017/962, 2017 m. lapkričio 16 d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/962
18. United Nations Security Council, 7825th meeting, S/ P V.7 8 2 5, 2016 m., gruodžio 5d., www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7825
19. United Nations Security Council, S/2016/1026, „Egypt, New Zealand and Spain: draft resolution“, 2016 m., gruodžio 5d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/1026
20. United Nations Security Council, S/2016/846, 2016 m., spalio 8d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/846
21. United Nations Security Council, S/2017/172, 2017 m. vasario 28 d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/172

22. United Nations Security Council, Seventy-second year 8073rd meeting, S/ P V. 8073, 2017 m. spalio 24 d.
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.8073
23. United Nations Security Council, Seventy-second year, 7922nd meeting, S/ P V.7922, 2017 m. balandžio 12d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.7922
24. United Nations Security Council, Seventy-second year, 8105th meeting, S/ P V. 8105, 2017 m. lapkričio 16d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.8105
25. United Nations Security Council, S/2017/315, 2017 m. balandžio 12 d.,
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/315
26. United Nations Security Council, S/2017/884, 2017 m. spalio 24 d.
www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/884
27. United Nations, Meetings coverage, „*Security Council Unanimously Adopts Resolution 2254 (2015), Endorsing Road Map for Peace Process in Syria, Setting Timetable for Talks*“, 2015 m. gruodžio 18 d.,
www.un.org/press/en/2015/sc12171.doc.htm
28. Указ Президента РФ от 31 декабря 2015 г. N 683 „О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации“,
<http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/l8iXkR8XLAtxeilX7JK3XXy6Y0AsHD5v.pdf>

Analitiniai straipsniai periodiniuose moksliniuose žurnaluose ir interneto portaluose:

1. „TLAMs in Syria“, Strategic Comments, 2017 m. balandžio 20 d., iii-v psl.
2. Ali Abdi Omar, „*Is There Anything ‘New’ in Neoclassical Realism?*“, 2013 m. vasario 13 d., www.e-ir.info/2013/02/13/is-there-anything-new-in-neoclassical-realism/
3. Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria
<https://www.hrw.org/report/2013/09/10/attacks-ghouta/analysis-alleged-use-chemical-weapons-syria>

4. Anthony H. Cordesman, „*U.S. Strategy and the War in Iraq and Syria*“, 2015 m., gegužės 13 d., <https://www.csis.org/analysis/us-strategy-and-war-iraq-and-syria>
5. Asad Abukhalil, „*US Intervention in the “Arab Spring”*“, 2012 m. rugpjūčio 28 d. <http://www.e-ir.info/2012/08/28/us-intervention-in-the-arab-spring/>
6. Aslı Aydıntaşbaş and Kemal Kirişci, „*The United States and Turkey: Friends, enemies, or only interests?*“, 2017 m., balandžio mėn., <https://www.brookings.edu/research/the-united-states-and-turkey-friends-enemies-or-only-interests/>
7. Colin Kahl, „*Syria An insider’s view on how we got here — and what Trump can do about it.*“, 2017 m., gegužės 12 d., foreignpolicy.com/2017/05/12/the-united-states-and-turkey-are-on-a-collision-course-in-syria-trump/
8. Colum Lynch, „*To Assuage Russia, Obama Administration Backed Off Syria Chemical Weapons Plan*“, 2017 m., gegužės 19 d., foreignpolicy.com/2017/05/19/to-assuage-russia-obama-administration-backed-off-syria-chemical-weapons-plan/
9. Daniel L. Byman, „*The limits of air strikes when fighting the Islamic State*“, 2016 m. gruodžio 6d., www.brookings.edu/blog/markaz/2016/12/06/the-limits-of-air-strikes-when-fighting-the-islamic-state/
10. Dashiell Bennet, „*The Visual Evidence of a Chemical Attack in Syria Is Overwhelming and Disturbing*“, The Atlantic, 2013 m. rugpjūčio 21 d., www.theatlantic.com/international/archive/2013/08/visual-evidence-syrias-poison-gas-attack-overwhelming-and-disturbing/311904/
11. Derek Chollet, „*Obama’s Red Line, Revisited*“, liepos 19 d. 2016 m., www.politico.com/magazine/story/2016/07/obama-syria-foreign-policy-red-line-revisited-214059
12. Ellie Geranmayeh & Kadri Liik, „*The new power couple: Russia and Iran in the Middle East*“, European council on foreign relations, 2016 m. rugsėjo 13 d., www.ecfr.eu/publications/summary/iran_and_russia_middle_east_power_couple_7113#

13. Faysal Itani, „*The End of American Support for Syrian Rebels Was Inevitable*“, 2017 m. liepos 21 d., www.theatlantic.com/international/archive/2017/07/trump-syria-assad-rebels-putin-cia/534540/
14. Humans Rights Watch report, „*Syria events of 2016*“, 2017 m., <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>
15. Jeffrey A. Stacey, „*Trump's Syria Test*“, balandžio 10 d. 2017 m., <https://foreignaffairs.org/articles/united-states/2017-04-10/trumps-syria-test>
16. John W. Parker, James A. Baker, „*Russia-Iran: Strategic Partners or Competitors?*“, III Institute, 2016 m., www.bakerinstitute.org/media/files/files/bb15c711/WorkingPaper-Iran-Parker-042716.pdf
17. Joshua Foust, „*Syria and the Pernicious Consequences of Our Libya Intervention*“, 2012 m., vasario 6 d., <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/02/syria-and-the-pernicious-consequences-of-our-libya-intervention/252631/>
18. Kemal Kirisci, „*To Erdoğan and Trump: Don't forget the Syrian refugees*“, 2017 m. gegužės 14 d., www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/05/14/to-erdogan-and-trump-dont-forget-the-syrian-refugees/
19. Louisa Loveluck, „*What's non-lethal about aid to the Syrian opposition?*“, 2012 m. rugsėjo 20 d., foreignpolicy.com/2012/09/20/whats-non-lethal-about-aid-to-the-syrian-opposition/
20. Madeline Conway, „*Trump: Chemical attack in Syria 'crossed many, many lines*“, balandžio 5 d. 2017 m., www.politico.com/story/2017/04/trump-chemical-attacks-in-syria-crossed-many-many-lines-236920
21. Melissa Dalton, „*What options do we have in Syria?*“, 2016 m., gruodžio 15d., <https://www.csis.org/analysis/what-options-do-we-have-syria>
22. Micham Zenko, „*The Big Lie About the Libyan War*“, 2016 m., kovo 22d., foreignpolicy.com/2016/03/22/libya-and-the-myth-of-humanitarian-intervention/

23. Mominic Tierney, „*The Legacy of Obama's 'Worst Mistake'*“, 2016 m. balandžio 15 d., www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/obamas-worst-mistake-libya/478461/
24. Nicholas Idris Erameh, „*Humanitarian intervention, Syria and the politics of human rights protection*“, p. 517-530, 2016 m. lapkričio 18 d., www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13642987.2017.1307829
25. Nicholas Idris Erameh, „*Humanitarian intervention, Syria and the politics of human rights protection*“, „*The International Journal of Human Rights*“ 21:5, p. 517-530, 2016 m. lapkričio 18 d.
26. Ole Solvang, „*Dozens Feared Dead from Chemical Exposure in Syria*“, Human Rights Watch, 2014 m. balandžio 4d., www.hrw.org/news/2017/04/04/dozens-feared-dead-chemical-exposure-syria
27. Paul Mcleary, „*The Pentagon Wasted \$500 Million Training Syrian Rebels. It's About to Try Again.*“, 2016 m. kovo 18 d., foreignpolicy.com/2016/03/18/pentagon-wasted-500-million-syrian-rebels/
28. Salam Al-Saadi, „*Russia hopes its recent military support to Bashar al-Assad will give it political leverage over the Syrian regime and counter Western military might both in Syria and globally.*“, Carnegie Endowment for International Peace, 2015 m. spalio 6d., carnegieendowment.org/sada/61521
29. Samuel Charap, „*Survival*“, „*Russia, Syria and the Doctrine of Intervention*“, 55:1, p. 35-41, 2013 m., sausio 31d., <http://iiss.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.767403?needAccess=true#>
30. Sergey Aleksashenko, „*A three-sided disaster: The American, Russian, and Iranian strategic triangle in Syria*“, 2015 m., spalio 16 d., <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2015/10/16/a-three-sided-disaster-the-american-russian-and-iranian-strategic-triangle-in-syria/>
31. The Associated Press, „*Defeating the Islamic State Group: The Battle for Kobani*“, Matthew Lee And Robert Burns, „*Kerry: 'Irresponsible' Not to Aid Kurds Against ISIS*“ 2015 m.

32. Torrey Taussig, „*The serpentine trajectory of Turkish-Russian relations*“, 2017 m. spalio 4 d., www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/10/04/the-serpentine-trajectory-of-turkish-russian-relations/
33. Zack Beauchamp, „*Turkish president: America let the Middle East turn into “a sea of blood”*“, 2016 m. vasario 11 d., www.vox.com/2016/2/11/10970142/turkey-us-kurds-erdogan

Oficialios valstybių institucijų svetainės, kalbos, pareiškimai:

1. "Совещание с членами Правительства", 2015 m., rugsėjo 30d., kremlin.ru/events/president/news/50401
2. „*News conference following Russian-Turkish talks Vladimir Putin and Recep Tayyip Erdogan gave a joint news conference following the talks*“, 2017 m. kovo 3 d., en.kremlin.ru/events/president/transcripts/press_conferences/54444
3. „*Syria’s Accession to the Chemical Weapons Convention Enters into Force*“ <https://www.opcw.org/news/article/syrias-accession-to-the-chemical-weapons-convention-enters-into-force/>
4. Barack Obama <https://www.presidentsusa.net/presvplist.html>
5. Combined Joint Task Force Operation Inherent Resolve, www.defense.gov/OIR/
6. David Hudson, „*President Obama: “We Will Degrade and Ultimately Destroy ISIL”*“, White House, 2014 m. rugsėjo 10 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2014/09/10/president-obama-we-will-degrade-and-ultimately-destroy-isil
7. John Kirby, „*Spokesperson, Daily Press Briefing, US Department of State*“, 2015 m. spalio 7d., , <http://www.state.gov/r/pa/prs/dpb/2015/10/248005.htm>.
8. Macon Phillips, „*President Obama: The future of Syria must be determined by its people, but President Bashar al-Assad is standing in their way.*“, 2011 m. rugpjūčio 18 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2011/08/18/president-obama-future-syria-must-be-determined-its-people-president-bashar-al-assad

9. Office of the Press Secretary, „*Press Conference by the President*“, 2015 m., spalio 2d., <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/10/02/press-conference-president>
10. Office of the Spokesperson Washington, „*U.S. Humanitarian Assistance in Response to the Syrian Crisis*“, Fact Sheet, DC, 2017 m. rugsėjo 21d., www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/09/274360.htm
11. President Obama on the Tragic Shooting in Orlando, 2016 m. birželio 16 d., obamawhitehouse.archives.gov/blog/2016/06/12/president-obama-tragic-shooting-orlando
12. Statement by Ambassador Matthew Rycroft, UK Permanent Representative to the United Nations, after the UN Security Council vote on Syria Chemical Weapons, „*This is Russia's seventh veto on Syria in five years.*“, Foreign & Commonwealth Office and Matthew Rycroft, 2017 m. lapkričio 28 d., <https://www.gov.uk/government/speeches/this-is-russias-seventh-veto-on-syria-in-five-years>
13. The Office of the Supreme Leader, „*Ayatollah Khamenei: US Seeks to Infiltrate into Iran through Negotiations*“, 2015 m., spalio 7d., www.leader.ir/en/content/13735
14. The White House Office of the Press Secretary, „*Daily Press Briefing by Press Secretary Sean Spicer -- #33*“, 2017 kovo 31 d., www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/03/31/daily-press-briefing-press-secretary-sean-spicer-33
15. The White House Office of the Press Secretary, „*Remarks by President Trump and Prime Minister Hariri of Lebanon in Joint Press Conference*“, 2017 m. liepos 25 d., www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/07/25/remarks-president-trump-and-prime-minister-hariri-lebanon-joint-press
16. The White House Office of the Press Secretary, „*Remarks by the President to the White House Press Corps*“, 2012 m. rugpjūčio 20 d., obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/08/20/remarks-president-white-house-press-corps
17. The White House Office of the Press Secretary, „*Remarks by the President in Address to the Nation on Libya*“, 2011m., kovo 28 d.,

- <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2011/03/28/remarks-president-address-nation-libya>
18. The White House office of the Press Secretary, „*Statement by the President on Syria*“, 2012 m., vasario 4 d. <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/02/04/statement-president-syria>
 19. The White House Office of the Press Secretary, „*Statement by the President on Iran*“, , 2015 m. liepos 14 d., obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/07/14/statement-president-iran
 20. The White House, Office of the Press Secretary, „*Statement by President Trump on Syria*“, 2017 m. balandžio 6d., <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/04/06/statement-president-trump-syria>
 21. United States Central Command, „*Iraq and Syria Operations Against ISIL Designated as Operation Inherent Resolve*“, 2014 m. spalio 15d., www.centcom.mil/MEDIA/NEWS-ARTICLES/News-Article-View/Article/884877/iraq-and-syria-operations-against-isil-designated-as-operation-inherent-resolve/
 22. United States Mission to the United Nations, Office of Press and Public Diplomacy, „*Statement by Ambassador Haley on Russia’s Veto of the Renewal of the Joint Investigative Mechanism on Chemical Weapons*“, 2017m. spalio 24d., <https://translations.state.gov/2017/10/24/statement-by-ambassador-haley-on-russias-veto-of-the-renewal-of-the-joint-investigative-mechanism-on-chemical-weapons/>
 23. Документы, „*Утверждена Стратегия национальной безопасности России*“, 2015 m. gruodžio 31 d., <http://kremlin.ru/acts/news/51129>
 24. Комментарий пресс-службы Президента России, 2017 m. balandžio 7d., kremlin.ru/events/president/news/54241
 25. Министерство иностранных дел Российской Федерации, „*Выступление и ответы на вопросы Министра иностранных дел России С.В.Лаврова на Форуме «Территория смыслов на Клязьме», Владимирская область, д.Дворики, 24 августа 2015 года*“, 2015 m. rugpjūčio 24 d.,

- www.mid.ru/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/1680936
26. Министерство иностранных дел Российской Федерации, *„Выступление и ответы на вопросы СМИ Министра иностранных дел России С.В.Лаврова в ходе пресс-конференции по итогам деятельности российской дипломатии в 2016 году“*, Москва, 2017 м. sausio 17 d., www.mid.ru/web/guest/meropriyatiya_s_uchastiem_ministra/-/asset_publisher/xK1BhB2bUjd3/content/id/2599609
27. Министерство иностранных дел Российской Федерации, *„Выступление и ответы на вопросы СМИ Министра иностранных дел России С.В.Лаврова в ходе совместной пресс-конференции по итогам переговоров с Министром иностранных дел Филиппин П.Ясаем“*, Москва, 2016 м., gruodžio 5 d., www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/-/asset_publisher/7OvQR5KJWVmR/content/id/2546023?p_p_id=101_INSTANCE_7OvQR5KJWVmR&_101_INSTANCE_7OvQR5KJWVmR_languageId=ru_RU
28. Министерство иностранных дел Российской Федерации, *„Заявление МИД России в связи с попытками исказить российскую позицию при голосовании в СБ ООН по проекту резолюции о продлении мандата СМР“*, 2017 м. spalio 25 d., www.mid.ru/web/guest/organizacia-po-zapreseniu-himiceskogo-oruzia/-/asset_publisher/km9HkaXMTium/content/id/2921071
29. Министерство иностранных дел Российской Федерации, *„Интервью Министра иностранных дел России С.В.Лаврова информационному агентству «Интерфакс»“*, 2017 м. gruodžio 28 d. www.mid.ru/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/3012117
30. Президент России, *„70-я сессия Генеральной Ассамблеи ООН“*, 2015 м. rugsėjo 28 d., kremlin.ru/events/president/news/50385
31. Президент России, *„Владимир Путин посетил авиабазу Хмеймим в Сирии“*, События, 2017 м. gruodžio 11 d., kremlin.ru/events/president/news/56351

32. Президент России, „Совместная пресс-конференция с Президентом Киргизии Алмазбеком Атамбаевым“, События, 2017 m. vasario 28 d., kremlin.ru/events/president/news/53964
33. Президент России, События, „Комментарий Президента о ситуации в Сирии“, 2017 m. gruodžio 6 d., kremlin.ru/events/president/news/56321

Internetinė žiniasklaida:

1. „Kerry: ‘Irresponsible’ Not To Aid ‘Valiant’ Kurds Against ISIS“, 2014m., spalio 20 d., washington.cbslocal.com/2014/10/20/kerry-irresponsible-not-to-aid-valiant-kurds-against-isis/
2. „When U.S. Sanctions Backfire: Russia And Iran Partner Up In \$2.5B Deal“, Forbes, 2017 m. rugpjūčio 1 d., www.forbes.com/sites/wadeshepard/2017/08/01/russia-and-iran-partner-up-as-the-us-turns-its-back/#56c72f015f63
3. „Россия укрепила Башара Асада гранатометами и бэтэрами“ 2015m, rugsėjo 9d., <https://www.kommersant.ru/doc/2806541>
4. Al-Araby al- Jadeed, „Russia Defends Syrian Chemical Strike: Target Was ‘Terrorist Warehouse’“, balandžio 6 d. 2017 m. syrianobserver.com/EN/News/32569/Russia_Defends_Syrian_Chemical_Strike_Target_Was_Terrorist_Warehouse
5. Alison Meuse, „The View From Khan Shaykhun: A Syrian Describes The Attack's Aftermath“, NPR, 2017 m. balandžio 5d., <https://www.npr.org/sections/parallels/2017/04/05/522093672/the-view-from-khan-shaykhun-a-syrian-describes-the-attacks-aftermath>
6. Amnesty international, „UN: Russian and Chinese vetoes of Syria ICC resolution ‘callous’“, 2014 m., gegužės 22 d., <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/05/un-russian-chinese-vetoes-syria-icc-resolution-callous/>
7. BBC, „Orlando nightclub shooting: How the attack unfolded“, 2016 m. birželio 15 d., www.bbc.com/news/world-us-canada-36511778

8. BBC, „*Russia joins war in Syria: Five key points*“, 2015 m., spalio 1d., www.bbc.com/news/world-middle-east-34416519
9. BBC, „*Russia's Syrian bombing gives boost to Iran*“, 2015 m., spalio 9d., www.bbc.com/news/world-middle-east-34479018
10. BBC, „*Syria chemical attack: What we know*“, rugsėjo 24 d. 2013 m. www.bbc.com/news/world-middle-east-23927399
11. BBC, „*Trump travel ban: Questions about the revised executive order*“, 2017 m. gruodžio 4 d., www.bbc.com/news/world-us-canada-39044403
12. BBC, „*Turkey signs deal to get Russian S-400 air defence missiles*“, 2017 m., rugsėjo 12d., www.bbc.com/news/world-europe-41237812
13. Borzou Daragahi, „*Russia tightens links to Bashar al-Assad with Syria energy deal*“, Financial Times, 2013 m. gruodžio 26 d., www.ft.com/content/9e8040e0-6e3f-11e3-8dff-00144feabdc0
14. CBRNe team, „*Both ISIL and Syrian Government responsible for use of chemical weapons, UN Security Council told*“, 2017 m. lapkričio 8d., <http://www.cbrneportal.com/both-isil-and-syrian-government-responsible-for-use-of-chemical-weapons-un-security-council-told/>
15. Daniel Brown, „*Russia is using Syria as a testing ground for some of its most advanced weapons*“, 2017 m. gegužės 24 d., www.businessinsider.com/russia-is-using-syria-testing-ground-some-advanced-weapons-2017-5
16. Euronews, „*Turkey blames US for 'sea of blood' in region*“, 2016 m., vasario 10d., www.euronews.com/2016/02/10/turkey-blames-us-for-sea-of-blood-in-region
17. James Conca, „*The Iran Nuclear Deal Without The United States*“, 2017 m. spalio 17 d., www.forbes.com/sites/jamesconca/2017/10/17/the-iran-nuclear-deal-without-the-united-states/#2f9e7d6c3c94
18. Louis Charbonneau, „*Russia, China veto U.N. resolution condemning Syria*“, 2011 m. spalio 5d., www.reuters.com/article/us-syria-un/russia-china-veto-u-n-resolution-condemning-syria-idUSTRE7937M220111005

19. Nichols, Michelle, „*U.S. drawdown begins in Afghanistan*“, Reuters, 2011 m. liepos 15 d. <https://www.reuters.com/article/us-usa-afghanistan-drawdown/u-s-drawdown-begins-in-afghanistan-idUSTRE76E26B20110715>
20. Reuters Staff, „*At least seven Russian planes destroyed by shelling at Syrian air base: Kommersant*“, 2018 m. sausio 3d., www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia-planes/at-least-seven-russian-planes-destroyed-by-shelling-at-syrian-air-base-kommersant-idUSKBN1ES20C
21. Russia News Agency, „*Syrian aviation airstrike in Idlib targeted chemical arms lab — Russian Defense Ministry*“, 2017 balandžio 6 d., tass.com/world/939417
22. UN news centre, „*Russia blocks Security Council action on reported use of chemical weapons in Syria's Khan Shaykhun*“, 2017 m. balandžio 12 d., www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56554&Kw1=security+council&Kw2=&Kw3=
23. United Nations, „*Security Council Fails to Adopt Draft Resolution on Syria as Russian Federation, China Veto Text Supporting Arab League's Proposed Peace Plan*“, 2010 m., vasario 4d., <https://www.un.org/press/en/2012/sc10536.doc.htm>
24. United Nations, „*New Permanent Representative of Lithuania Presents Credentials*“, 2012 m, spalio 25 d., www.un.org/press/en/2012/bio4427.doc.htm
25. United Nations, „*Russia and China veto draft Security Council resolution on Syria*“, www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39935
26. Иван Сафронов, „*Хмеймим попал под огонь*“, Коммерсант, 2018 m. sausio 3 d., www.kommersant.ru/doc/3514249

Kiti šaltiniai:

1. "С-400 «Триумф», зенитная ракетная система", ОРУЖИЕ РОССИИ, www.arms-expo.ru/armament/samples/1238/59475/
2. „The Al-Qaida Papers - Drones“, 2011 m. birželio 17 d., hosted.ap.org/specials/interactives/_international/_pdfs/al-qaida-papers-drones.pdf
3. 2016 Terrorist Attacks, Islamic State, storymaps.esri.com/stories/terrorist-attacks/?year=2016

4. April Brady, „*Russia Completes S-300 Delivery to Iran*“, , Arms Control association, 2016 m. lapkričio 30 d., www.armscontrol.org/ACT/2016_12/News-Briefs/Russia-Completes-S300-Delivery-to-Iran
5. Guantánamo and Illegal Detention, www.amnestyusa.org/our-work/issues/security-and-human-rights/guantanamo
6. Military expenditure (% of GDP)
data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=RU&name_desc=true
7. Permanent and Non-Permanent Members, <https://www.un.org/en/sc/members/>
8. Responsibility to protect, www.un.org/en/genocideprevention/about-responsibility-to-protect.html
9. Richard Jackson, "*War on terrorism*", Encyclopedia Britannica
<https://www.britannica.com/topic/war-on-terrorism>
10. Ruhollah Khomeini kalba, „*American plots against Iran*“, 1979 m., lapkričio 5 d.,
<https://web.archive.org/web/20160522133828/http://emam.com/posts/view/15718/Speech/>
11. Total Aircraft Strength by Country, www.globalfirepower.com/aircraft-total.asp
12. UN Security Council, Security Council resolution 1973 (2011) [on the situation in the Libyan Arab Jamahiriya], 2011 m., kovo 17d., S/RES/1973(2011),
<http://www.refworld.org/docid/4d885fc42.html>
13. Юрий Борисов: "*Оружие, надёжное и современное*", 2017 m. gegužės 26 d.
www.arms-expo.ru/news/novye_razrabotki/yuriy_borisov_oruzhie_nadyezhnoe_i_sovremennoe/